

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

УРОКИ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО» 6 КЛАС

*Навчально-методичний комплекс
(За новою програмою)*

Черкаси – 2024

ББК 74. 268. 53 – 221.1

А 71

Рекомендовано до друку Вченою радою КНЗ «ЧОПОПП ЧОР».

Протокол № 2 від 10.06.2024 року

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

Гловацький Сергій Віталійович, методист предметів мистецької освітньої галузі комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»; **Бабич Марина Олександрівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Золотоніської спеціалізованої школи № 1 Золотоніської міської ради Черкаської області; **Беляєва Світлана Вікторівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Лисянського комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №2» Лисянської селищної ради Черкаської області; **Борщ Людмила Іванівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі опорного навчального закладу – Городищенський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 3 Городищенської міської ради Черкаської області; **Войцях Світлана Анатоліївна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі опорного закладу освіти «Чорнобаївський ліцей Чорнобаївської селищної ради Черкаської області»; **Зайчук Аліна Олексіївна**, заступник директора з НВР, учитель предметів мистецької освітньої галузі Черкаської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №20 Черкаської міської ради Черкаської області; **Зирянов Олександр Володимирович**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2 Черкаської міської ради Черкаської області; **Івашенко Лариса Анатоліївна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Канівської гімназії імені Івана Франка Канівської міської ради Черкаської області; **Коломієць Інна Ігорівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Ватутінського ліцею №1 Ватутінської міської ради Черкаської області; **Кривенкіна Лариса В'ячеславівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Єрківського ліцею імені Героя України В.М.Чорновола Єрківської селищної ради Черкаської області; **Лисенко Володимир Іванович**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Звенигородського опорного закладу загальної середньої освіти імені Тараса Шевченка Звенигородської міської ради Звенигородського району Черкаської області; **Мехеда Віталіна Миколаївна**, учитель предметів освітньої галузі «Мистецтво» Смілянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1 Смілянської міської ради Черкаської області; **Мозгова Лариса Володимирівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі комунального закладу «Кам'янський ліцей №1 Кам'янської міської ради Черкаської області»; **Нагорна Світлана Леонідівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Шостаківського навчально-виховного комплексу «ДНЗ – загальноосвітня школа І-ІІ ступенів Катеринопільської районної ради»; **Позднякова Наталія Вікторівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі комунального закладу «Смілянська спеціалізована мистецька школа-інтернат» Черкаської обласної ради; **Сидоренко Наталя Василівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 32 Черкаської міської ради; **Славінська Таміла Іванівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Паланської загальноосвітньої школи І – ІІІ ступенів Паланської сільської ради Уманського району; **Сухова Ірина Михайлівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Уманської гімназії №14 Уманської міської ради Черкаської області; **Теслюк Ольга Василівна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Кочубіївської ЗОШ І-ІІІ ступенів Паланської сільської ради Уманського району Черкаської області; **Царинна Людмила Геннадіївна**, учитель предметів освітньої галузі «Мистецтво» Смілянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 7 Смілянської міської ради Черкаської області; **Яковенко Лариса Віталіївна**, учитель предметів мистецької освітньої галузі Червонослобідської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 1 Черкаської районної ради

А 71 Уроки інтегрованого курсу «Мистецтво».6 клас: навчально-методичний комплекс(за новою програмою)/ уклад. Гловацький С.В. та інші. Черкаси: ЧОПОПП, 133с.

ЕКСПЕРТ:

Ющенко Л.О., доцент кафедри професійного розвитку педагогів, кандидат філологічних наук;

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Теслюк П. В., доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент Черкаського ЧОПОПП; **Колесник А.Ю.**, директор дитячої музичної школи № 3 Черкаської міської ради

До посібника додаються:

фонохрестоматія до уроків (Музичні твори для сприймання (слухання) та виконання (пісні + -); слайд-презентації та відео матеріали до уроків

© КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради», 2024.

ЗМІСТ

Гловацький С.В. Передмова.....	4
Гловацький С.В. Вивчення мистецьких дисциплін у новому 2023-2024 навчальному році.....	5
Орієнтовне календарно-тематичне планування уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», 6 клас.....	12

I семестр. ШЛЯХАМИ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Царинна Л.Г. У колі мистецтв.....	18
Зиряннов О. В. Палітра жанрових мистецтв.....	23
Зиряннов О. В. Від народного до сучасного.....	25
Царинна Л.Г. У калейдоскопі жанрів.....	27
Мехеда В. М. Мелодійні та графічні лінії.....	33
Мехеда В. М. Моя духмяна Україна.....	36
Войцях С. А. Музичні та графічні шедеври.....	40
Мозгова Л.В. Музичний та живописний портрет.....	41
Нагорна С. Л. Українська фантазія.....	44
Нагорна С. Л. Жанрове розмаїття.....	49
Позднякова Н. В. Сюжет у творах мистецтва.....	53
Позднякова Н. В. Історичні події в музиці та живописі.....	57
Іващенко Л. А. Характер театральних образів.....	59
Кривенкіна Л. В. Жанри в українській мультиплікації.....	63
Бабич М. О. Жанри українського кіномистецтва для дітей.....	67
Зайчук А. О. З Україною в серці.....	70

II семестр. СТОРІНКАМИ МИСТЕЦТВА ЗАРУБІЖЖЯ

Борщ Л. І. Скарбниця зарубіжного мистецтва.....	73
Борщ Л. І. Мистецькі обрії західної Європи.....	77
Сидоренко Н. В. Вокальне і пейзажне мистецтво.....	80
Сидоренко Н. В. Світ у звуках і барвах.....	83
Яковенко Л. В. Мистецтво країн Балтії.....	86
Яковенко Л. В. Німецько-Австрійська мистецька подорож.....	88
Коломієць І. І. Мистецтво скерцо та шаржу.....	91
Коломієць І. І. Від ноктюрну, рондо до натюрморту.....	93
Теслюк О. В. Мистецькі шедеври.....	96
Теслюк О. В. Славетні імена в мистецтві.....	99
Сухова І. М. Героїчні мотиви в мистецтві.....	104
Сухова І. М. Міфологічні та релігійні образи в мистецтві.....	106
Мозгова Л. В. Танцювальні ритми.....	110
Мозгова Л. В. Театральні зустрічі.....	113
Беляєва С.В. Театр ляльок.....	116
Беляєва С.В. Жанри мультиплікації.....	120
Лисенко В. В. Жанри кіномистецтва.....	123
Кривенкіна Л. В. Новітні жанри в мистецтві.....	126
Зайчук А. О. Зустріч мистецтв.....	130

ПЕРЕДМОВА

Новизною навчального року є упровадження нового змісту мистецької освіти в 6 класах. Викладання мистецтва в новому 2023-2024 н.р. введено відповідно до навчальної програми закладу освіти, в якій визначено загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі (5-6 класи). На основі цієї програми створюється навчальний план, відбувається розподіл годин для викладання мистецтва (1 варіант – 70 годин на рік – дві години на тиждень або 2 варіант – 35 годин на рік – одна година на тиждень) та обираються відповідні форми і методи організації освітнього процесу, відповідний інструментарій оцінювання.

Вагомою методичною допомогою вчителю під час підготовки до уроку і його конструювання є підручники та інше навчально-методичне забезпечення. Акцентуємо, що підручник – це, щонайперше, навчальне видання для учнів. Водночас кожен з підручників – це відібраний і системно викладений мистецький контент, збагачений різноманітними методичними (система запитань) і дидактичними (різні види навчальних завдань) матеріалами.

Для учнів 6 класу різними авторськими колективами створено підручники інтегрованого курсу «Мистецтво», що мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». Їх електронні версії розміщено в електронній бібліотеці Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://lib.imzo.gov.ua/>).

Даний навчально-методичний комплекс «Уроки інтегрованого курсу «Мистецтво». 6 клас, створений творчою групою учителів мистецтва: музичного мистецтва закладів освіти області, містить розробки уроків з предмета. До посібника додаються фонохрестоматія до уроків (*Музичні твори для сприймання (слухання) та виконання (пісні + -); слайд-презентації та відео матеріали до уроків*).

Сподіваємося, що посібник надасть дієву методичну допомогу фахівцям під час підготовки та проведення уроків мистецтва.

З повагою, Сергій ГЛОВАЦЬКИЙ та члени творчої групи

Сергій ГЛОВАЦЬКИЙ,
методист предметів мистецької
освітньої галузі комунального навчального
закладу «Черкаський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних
працівників Черкаської обласної ради»

ВИВЧЕННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН В НОВОМУ 2023-2024 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Згідно з положеннями Закону «Про освіту» та в процесі реалізації концепції Нової української школи в новому навчальному році розпочинається **упровадження нового змісту мистецької освіти в основній школі в 6 класах.**

Звертаємо увагу, що в 5 та 6 класах викладання мистецтва ведеться відповідно до обраних модельних навчальних програм, переліку дев'яти освітніх галузей (наказ МОН від 12.07.2021 № 795 "Про надання грифу "Рекомендовано Міністерством освіти і науки України" модельним навчальним програмам для закладів загальної середньої освіти") та відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України 19 лютого 2021 року № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».

Мистецьку освітню галузь реалізують за 4 (чотирма) модельними освітніми програмами інтегрованого курсу «Мистецтво» та 1 програмою міжгалузевого інтегрованого курсу «Драматургія і театр». Програми розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/>) та сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/navchalni-programi/>).

Кожна із запропонованих модельних навчальних програм стали основою для розроблення нової навчальної та навчально-методичної літератури для учнів 6 класів для використання в новому 2023-2024 навчальному році.

Наголошуємо, що Типовою освітньою програмою на реалізацію мистецької освітньої галузі та, відповідно, інтегрованого курсу «Мистецтво» рекомендовано дві години на тиждень. Усі модельні навчальні програми інтегрованого курсу «Мистецтво» розраховано на рекомендовану кількість годин. Тож для повноцінної реалізації освітньої галузі і досягнення обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, в навчальному плані закладу освіти рекомендовано виділяти 2 навчальні години на тиждень. Звертаємо увагу, що для формування в учнів мистецьких компетентностей та реалізації практико-орієнтованого компоненту змісту програм предмети мистецької освітньої галузі мають викладати вчителі зі спеціальною мистецько-педагогічною освітою (*учитель музичного мистецтва, учитель образотворчого мистецтва, учитель художньої культури*).

Враховуючи те, що програма інтегрованого курсу представляє органічне поєднання змісту різних видів мистецтва з домінантністю музичного і образотворчого, цей курс може викладати як один, так і два вчителі (учитель музичного мистецтва; учитель образотворчого мистецтва), які мають співпрацювати у команді, узгоджуючи планування своїх уроків.

У разі викладання цього курсу двома вчителями, заклад освіти створює на основі модельної навчальної програми навчальну програму закладу освіти, де виокремлюється дві складові за видами мистецтва із зазначенням відповідної кількості годин «Мистецтво: музичне мистецтво» (1 година на тиждень), «Мистецтво: образотворче мистецтво» (1 година на тиждень). Відповідно у класному журналі для кожної складової відводяться окремі сторінки, на яких після назви інтегрованого курсу через двокрапку прописується уточнення:

«Мистецтво: музичне мистецтво», «Мистецтво: образотворче мистецтво». Водночас наголошуємо, що необхідною умовою реалізації завдань мистецької освітньої галузі є дотримання інтегративного підходу через узгодження програмового змісту і результатів навчання з різних видів мистецтва. Тому необхідною умовою є упровадження інтегрованого курсу «Мистецтво» протягом усього навчального року, не виокремлюючи його складові (музичну, образотворчу) в окремі навчальні періоди (семестри).

У 2023-2024 навчальному році зміст мистецької освітньої галузі може реалізовуватися як через інтегрований курс «Мистецтво» (1-4, 5-9 класи), так і через окремі предмети за видами мистецтва: образотворче мистецтво і музичне мистецтво (в початковій школі 1-4 класи та базовій основній школі 5-6, 7-9 класах) та інтегрований навчальний курс за вибором «Мистецтво» (в старшій школі 10-11 класи).

Зважаючи на обставини, що склалися в країні у зв'язку з російською агресією, навчання дітей у попередньому семестрі могло відбуватися в різних умовах. Ймовірно, що умови взагалі були відсутні. Тому педагогам слід максимально лояльно на початку навчального року на основі діагностики спостереження, здійснювати повторення (або вивчення) навчального матеріалу, який діти мали опанувати у попередньому навчальному семестрі. І тільки на основі дитячого мистецького досвіду конструювати подальший освітній процес.

«Нова українська школа» проголосила домінування в освіті компетентностного і діяльнісного підходів у навчанні. Адже сьогодні недостатньо просто засвоїти окремі знання, набуті певні уміння, важливо навчитись їх застосовувати як у типових, так і в нестандартних, нових для дитини ситуаціях. Це дає змогу сформувати ціннісне ставлення до цих знань, навчитись адаптуватись та шукати шляхи ухвалення рішень у різноманітних ситуаціях. Тобто, навчання мистецтву не має окреслюватися в межах уроку, мистецький досвід, який дитина набуває, має поширюватися і застосовуватися в різних її життєвих ситуаціях.

Зазначимо, що для реалізації цих завдань у дитини мають системно і послідовно формуватися предметні мистецькі (музичні, образотворчі тощо) компетентності – мистецькі знання, уміння і ставлення, які дитина вільно могла би застосовувати у житті.

У сфері загальної мистецької освіти накопичено великий методичний і педагогічний досвід, який має залишатися базисом у навчанні мистецтву в закладах загальної середньої освіти.

Водночас, сучасне покоління дітей потребує пошуку нових шляхів пізнання мистецтва, тому ефективним є педагогічно доцільне поєднання традиційних методів та прийомів із сучасними, зокрема інтерактивними, дослідницькими та іншими. Головне – максимально залучати різноманітні форми і види діяльності, адже вислів китайського філософа Конфуція про «те, що я чую - я забуваю, те, що я бачу - я пам'ятаю, а те, що я роблю - я розумію» в контексті реалізації ідей Нової української школи набуває актуальності й усвідомлення того, що в нашому гіперінформаційному суспільстві з величезною кількістю інформації, усвідомлення і засвоєння може відбуватися тільки в процесі ДІЯЛЬНОСТІ, а цей вислів можна доповнити «а те, що я роблю – я розумію і застосовую».

Саме тому державні стандарти освіти і модельні навчальні програми не визначають кількісну чи якісну складову інформації (мистецького змісту), яку дитина має засвоїти в процесі навчання. Провідними є результати навчання, які мають проявлятися через певні дії учнів – як вияв сформованості у них визначених умінь, розуміння мистецьких понять, виявлення емоційного ставлення тощо. Тож актуальним стає переформатування методів і прийомів навчання від ілюстративно-пояснювальних – до інтерактивних, дослідницьких, творчих тощо, що сприятиме формуванню у підлітків потреби в активному здобутті нових знань та умінь, позитивного емоційного ставлення до пізнання, розвитку критичного мислення тощо. Учителю самостійно обирає освітні технології, види мистецької діяльності учнів, мистецькі твори для сприймання (орієнтуючись на критерій їх високої художньої якості), визначає обсяг годин для опанування розділу (теми) програми і досягнення учнями очікуваних результатів навчання тощо

Предмети освітньої галузі «Мистецтво» спрямовані на розвиток емоційно -

почуттєвої сфери учнів, формування їх художньо-образного, асоціативного, критичного мислення; створення сприятливих умов для продукування креативних ідей, реалізацію власних творчих потреб у художній діяльності та пізнанні. Водночас, через образний зміст творів мистецтва, відкриваються широкі можливості ефективно впливати на виховання патріотизму, моралі та інших цінностей.

Мета викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» реалізується в таких завданнях:

- збагачення духовного світу й виховання цінностей учнів у процесі освоєння мистецьких надбань людства;
- виховання пошани до культурних надбань духовної і матеріальної спадщини;
- розвиток загальних і спеціальних мистецьких здібностей, художньо-образного мислення й художніх інтересів;
- сприяння творчому самовияву та розвитку індивідуального стилю учня / учениці через мистецтво;
- поглиблення знань про види мистецтва, особливості їхньої художньо-образної мови;
- формування передбачених Державним стандартом базової середньої освіти мистецьких умінь і ставлень;
- розвиток умінь сприймати мистецтво в соціальному та культурному контексті;
- навчитися застосовувати мистецтво для саморефлексій та самопізнання.

Викладання предметів освітньої галузі «Мистецтво» в 5-6 класах адаптаційного циклу реалізує визначені в Державному стандарті ціннісні орієнтири та ключові компетентності, а саме: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки й технологій; інноваційність; екологічна й інформаційно-комунікаційна компетентності; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; підприємливість і фінансова грамотність, а також пріоритетна для мистецької галузі культурна компетентність.

Всі уроки мистецтва повинні будуватись на основі компетентнісного, інтегративного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та культурологічного підходів, які зумовлюють дидактично доцільне визначення змісту навчання мистецтва і широку палітру методичного інструментарію вчителя.

Упровадження нового змісту мистецької освіти в 6 класах в новому 2023-2024 н.р.

Новизною навчального року є упровадження нового змісту мистецької освіти в 6 класах. Викладання мистецтва в новому 2023-2024 н.р. ведеться відповідно до навчальної програми закладу освіти, в якій визначено загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі (5-6 класи). На її основі створюється навчальний план, відбувається розподіл годин для викладання мистецтва (1 варіант – 70 годин на рік – дві години на тиждень або 2 варіант – 35 годин на рік – одна година на тиждень) та обираються відповідні форми і методи організації освітнього процесу, обирається відповідний інструментарій оцінювання.

Вагомою методичною допомогою вчителю під час підготовки до уроку і його конструювання є підручники та інше навчально-методичне забезпечення. Акцентуємо, що підручник – це, щонайперше, навчальне видання для учнів. Водночас, кожен з підручників – це відібраний і системно викладений мистецький контент, збагачений різноманітними методичними (система запитань) і дидактичними (різні види навчальних завдань) матеріалами.

Для учнів 6 класу різними авторськими колективами створено підручники інтегрованого курсу «Мистецтво», що мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». Їх електронні версії розміщено в електронній бібліотеці Державної наукової

установи «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://lib.imzo.gov.ua/>).

Для упровадження нового змісту мистецької освіти в 6 класах рекомендовано наступні підручники:

- «Мистецтво», підручник інтегрованого курсу для 6 класів закладів загальної середньої освіти (авт. Гайдамака О.В., Лемешева Н.А.);
- «Мистецтво», підручник інтегрованого курсу для 6 класів закладів загальної середньої освіти (авт. Кізілова О.Г., Гринишина Л.М.);
- «Мистецтво», підручник інтегрованого курсу для 6 класів закладів загальної середньої освіти (авт. Аристова Л.С., Чен Н.В.);
- «Мистецтво», підручник інтегрованого курсу для 6 класів закладів загальної середньої освіти (авт. Масол Л.М.);
- «Мистецтво», підручник інтегрованого курсу для 6 класів закладів загальної середньої освіти (авт. Кондратова Л.Г.);
- «Мистецтво», підручник інтегрованого курсу для 6 класів закладів загальної середньої освіти (авт. Рубля Т.Є., Мед І.Л., Наземнова Т.О., Щеглова Т.Л.).

Зазначаємо, що вибір варіантів викладання мистецтва здійснюється з урахуванням фахової підготовки кадрового складу педагогічних працівників школи та погоджується педагогічною радою. За умови обрання закладом загальної середньої освіти окремого викладання через окремі предмети, в освітній програмі школи зазначаються окремі навчальні предмети автономного викладання: «Мистецтво: образотворче мистецтво», «Мистецтво: музичне мистецтво», - на які відводиться по 1 годині на тиждень.

У 6 класі, коли здійснюється поступовий перехід наступної ланки базової освіти, універсальною суперпозицією інтеграції змісту стає поняття «жанри мистецтв». Цей зміст розкривається на матеріалі музичного, образотворчого мистецтва, хореографії, театрального мистецтва, кіномистецтва, мистецтва мультиплікації, а також через їхню взаємодію.

Планування мистецької діяльності для здобувачів освіти в новому навчальному році

Зasadничим нормативним документом для закладів загальної середньої освіти є Типові освітні програми та модельні навчальні програми, які через очікувані результати навчання конкретизують, чого саме мають навчитися здобувачі освіти на певному циклі навчання.

Учитель мистецьких дисциплін задля досягнення визначених програмами освітніх результатів навчання може самостійно визначати тематику навчання, мистецький контент (художній матеріал), обсяг годин на вивчення окремої теми, поурочний розподіл опанування кожної теми, технології навчання тощо. Мистецькі твори для сприймання та виконання учнями мають відповідати критеріям їх високої художньої якості, цікавості для учнів і відповідності їх віку.

Учитель самостійно складає календарно-тематичний план (та відповідно за ним поурочні плани для кожного класу) за обраним підручником, відповідно до якого він здійснює навчання здобувачів освіти.

Необхідною умовою реалізації завдань мистецької освітньої галузі є дотримання **інтегративного підходу** у навчанні. Для якісної реалізації інтегрованого підходу у навчанні мистецтву на допомогу вчителю можуть бути підручники. Кожен із підручників, відповідаючи типовим освітнім програмам, представляє авторську модель інтегрованої мистецької освіти (тематизм, твори для сприймання і творення, система завдань тощо). Втім, підручник - це навчальне видання для учня, інструмент для оптимізації його (її) навчання. Педагогу він може слугувати орієнтиром для конструювання уроків у частині визначення тематизму, добору мистецького матеріалу та методичного інструментарію. Для реалізації педагогічних завдань на кожному уроці учитель має право додатково використовувати різний мистецький контент та методичний інструментарій, який не охоплено змістом підручника.

В загальній мистецькій освіті системно і послідовно впроваджується інтегрований підхід в навчанні. Зокрема, у початковій школі він реалізується переважно на засадах тематичної інтеграції. В базовій та старшій школі, крім тематичної, застосовуються й інші види інтеграції, зокрема, естетико мистецтвознавча (художньо-мовна, жанрова, художньо-стильова тощо).

Зокрема, опанування учнями особливостей мови різних видів мистецтва у 6 класі (ця ідея є наскрізною в усіх модельних навчальних програмах інтегрованого курсу «Мистецтво») може здійснюватися в межах тематичної інтеграції, коли певна світоглядна тема розкривається через сприймання інтерпретацію творів різних видів мистецтва, художньо-творчу діяльність дітей і знайомство з особливостями мови мистецтва. Водночас, дослідження мови різних мистецтв, сприятиме опануванню і порівнянню багатьох суголосних мистецтвознавчих понять (наприклад, ритм, контраст, штрих тощо), що є ознакою мистецтвознавчої інтеграції. Інтегрований підхід – не має бути самоціллю.

В освітньому процесі це має бути збалансовано і педагогічно доцільно. Багаторічний досвід упровадження інтегрованого підходу в загальній мистецькій освіті засвідчив, що під час конструювання уроку мистецтва для розкриття, емоційного посилення певної світоглядної теми навколо домінантного виду мистецтва (зазвичай, це - музичне і образотворче мистецтво) «залучаються» твори інших видів мистецтва. Таким чином, на уроці певна тема, щонайперше розкривається завдяки мові одного (домінантного) виду мистецтва, а твори (або види діяльності) з інших видів доповнюють і збагачують загальне сприйняття.

Слід пам'ятати, що основним нормативним документом, що визначає зміст та вимоги освіти в закладі освіти є типова освітня програма, а підручник - один із педагогічних засобів, що допомагає розв'язувати освітні завдання, визначені програмою.

Оцінювання мистецької діяльності учнів

Оцінювання досягнень учнів в галузі мистецької освіти необхідно здійснювати у площині формувального та підсумкового видів оцінювання. Ураховуючи провідний принцип Нової української школи – ***дитино-центризм***, оцінювання має бути, щонайперше, особистісно-орієнтованим, і віддзеркалювати динаміку розвитку дитини, визначати її особисті переваги, досягнення у пізнавальній, художньо-творчій, іншій діяльності. Саме на це спрямовує формувальне оцінювання, яке орієнтує вчителя на спостереження за навчальним поступом кожного учня/учениці. Такий вид оцінювання триває постійно упродовж навчання дитини у школі. При цьому особливості дитини можуть впливати на темп навчання, внаслідок чого вона може досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня.

Тобто по суті, формувальне оцінювання – це один з педагогічних інструментів у реалізації особистісно-орієнтованого підходу в освіті.

Формувальне оцінювання може здійснюватися у формі само- та взаємооцінювання, зокрема учні співставляють досягнутий результат своєї діяльності з її метою, аналізують успіхи і причини індивідуальних невдач у вивченні навчального матеріалу та визначають можливі шляхи їх подолання. Орієнтирами для здійснення формувального оцінювання є очікувані результати навчання учнів, визначені модельною навчальною програмою. Їх використовують для організації постійного спостереження за динамікою формування певних умінь та навичок, що співвідносяться з очікуваними результатами та особистим розвитком учня (учениці).

Також їх використовують для обговорення навчального поступу з учнями та їхніми батьками або особами, які їх опікують. Варто зазначити, що формувальне оцінювання є

важливим і необхідним підґрунтям для підсумкового оцінювання – визначення співвідношення досягнень учня/учениці очікуваним результатам, зафіксованим у навчальних програмах.

Адже від того, як учень/учениця виявляє/демонструє той чи той очікуваний результат навчання встановлюється рівень його досягнення, зокрема: коли учень/учениця не виявляє (або здебільшого не виявляє) визначеного очікуваного результату навчання, рівень його сформованості оцінюється як початковий; якщо учень/учениця виявляє визначені результати за допомогою педагога (або переважно за допомогою чи спонуканням педагога) – це середній рівень; про достатній рівень сформованості того чи того уміння свідчить його самостійне виявлення підлітком; високим рівнем оцінюється учень/учениця, який(-а) демонструє визначені результати навчання, може застосувати їх у нестандартних навчальних ситуаціях, проявляє ініціативність, творчість, оригінальність.

У мистецькій освітній галузі рівень досягнення обов'язкових результатів навчання Державного стандарту базової середньої освіти і, відповідно, в модельних навчальних програмах як досягнення очікуваних результатів навчання на певний період навчання встановлюється через: вияв обізнаності учня/учениці у сфері мистецтва, зокрема розуміння особливостей того чи того виду мистецтва (мови, жанрів тощо); демонстрацію учнями/ученицями практичних умінь у галузі мистецтва; виявлення учнями/ученицями естетичного ставлення - емоційного, оцінного, критичного, до творів мистецтва, різних мистецьких явищ повсякдення, власної творчості та творчості інших.

Саме тому оцінювання результатів навчання в мистецькій освітній галузі визначено за критеріями: пізнання та аналіз інтерпретація творів мистецтва; практична мистецька діяльність; емоційне ставлення до мистецтва, показники яких узгоджено з результатами навчання Державного стандарту базової середньої освіти.

У разі визначення закладом освіти бальної системи оцінювання, необхідно враховувати відповідність рівнів до визначених балів оцінювання навчальних досягнень учнів:

- П (початковий рівень) – від 1 до 3 балів;
- С (середній рівень) – від 4 до 6 балів;
- Д (достатній рівень) – від 7 до 9 балів;
- В (високий рівень) – від 10 до 12 балів.

Оцінювання результатів навчання учнів 6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, будуть здійснюється на основі методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (наказ МОН № 289 від 01.04.2022 року).

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне. За вибором закладу оцінювання може здійснюватися за системою оцінювання, визначеною законодавством, або за власною шкалою.

До використання пропонується модель оцінювання навчальних досягнень учнів у межах Нової української школи. Тепер замість звичних табелів у кінці навчального року учні отримують **свідоцтва досягнень**. Така модель оцінювання ґрунтується на формуальному оцінюванні, яке дає можливість зробити оцінювання саме процесу навчання, а не тільки результату та поступу учня. На перший план виходять два види оцінювання, хоча їх на багато більше, адже Ви знаєте, що оцінювання має багато функцій. Це і діагностика і мотивація і розвиток і виховання і контроль і перевірка і багато інших функцій.

На підставі нормативних документів, педагоги мають здійснювати оцінювання мистецьких досягнень на підставі нормативних документів, а також кожний учитель, кожен освітній заклад обирають власні правила процедури оцінювання, що повинні бути схваленими педагогічною радою закладу. Педагог може використовувати різні підходи до оцінювання, враховуючи свободу вибору вчителя. Учитель відстежує особистий розвиток кожного учня або учениці, який досвід набуває художньо-мистецький для того, щоб побудувати розвиток за індивідуальною траєкторією подальшого розвитку. Відповідно нормативних правил кожен учень отримує свідоцтво досягнень, що відображає результати навчальних досягнень учня/учениці 6 класу. Рекомендовано у класних журналах і в Свідоцтві перед виставленням підсумкової оцінки у відповідних графах результатів навчання зазначати першу літеру («В», «Д», «С», «П»), що відповідає назві рівня досягнень орієнтовних критеріїв оцінювання результатів навчання з предметів (Високий, Достатній, Середній, Початковий) або за допомогою виставлення відповідних балів.

Звертаємо увагу, що система оцінювання результатів навчання в *освітній галузі «Мистецтво»* здійснюється на позитивному ставленні до кожного учня, і враховувати не рівень недоліків та прорахунків а рівень особистих досягнень. Визначення досягнень учнів у рівнях (Високий, Достатній, Середній, Початковий) з мистецтва нададуть змогу вчителю об'єктивно, але водночас, не пригнічуючи особистість, оцінити тих, хто не має яскраво виражених художніх чи фізичних здібностей, проте характеризується сумлінним ставленням до навчання, активністю, ініціативністю. За рішенням педагогічної ради заклад освіти може відмовитись від оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів освітньої галузі «Мистецтво».

Особливу увагу акцентовано на тому, що заклади освіти мають право на свободу вибору форм, змісту та способів оцінювання за рішенням педагогічної ради.

Необхідною умовою реалізації завдань мистецької освітньої галузі є дотримання інтегративного підходу через узгодження програмового змісту і результатів навчання. Тому результати підсумкового оцінювання кожного учня/учениці мають бути інтегровані з урахуванням усіх видів діяльності на уроках з усіх видів мистецтва – пізнання та аналіз-інтерпретація творів мистецтва, практична діяльність в галузі мистецтва, виявлення естетичного ставлення (емоційного, оцінного, критичного), види комунікації через мистецтво.

У разі викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» двома вчителями і наявності відмінності рівнів очікуваних результатів навчання зі складових інтегрованого курсу, під час підсумкового оцінювання обидва вчителі мають враховувати динаміку особистих навчальних досягнень учня /учениці з різних видів мистецтва та узгоджено встановлювати підсумковий рівень досягнень очікуваних результатів навчання на користь учня.

Загальна підсумкова оцінка з інтегрованого курсу, узгоджена між двома вчителями, має виставлятися на кожній із двох відповідних сторінок журналу.

Сергій ГЛОВАЦЬКИЙ,
методист предметів мистецької освітньої галузі
комунального навчального закладу
«Черкаський обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради»

**ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ
МИСТЕЦТВА: МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗА ПІДРУЧНИКОМ
«МИСТЕЦТВО. 6КЛАС» (АВТОР Л. Г. КОНДРАТОВА).
ЗА ПРОГРАМОЮ НУШ (2023-2024 Н.Р.)**

Дата уроку	Тема уроку	Примітки
І семестр		
Шляхами українського мистецтва		
	<p>У колі мистецтв (с. 4-6) Сприймання: Відеоролик «Палітра жанрів музичного мистецтва», Р. Гриньків. Елегія для бандури. Розучування: «Рідна Вкраїно моя» (слова і музика Н. Май)</p>	
	<p>Палітра жанрових мистецтв (с. 11-12) Сприймання: М. Лисенко. Пісня без слів: опус 10 №1 (п'єса для фортепіано). Виконання: «Рідна Вкраїно моя» (слова і музика Н. Май)</p>	
	<p>Від народного до сучасного (с. 15-18) Сприймання: Калейдоскоп жнивварських народних пісень (у виконанні фольклорного гурту «Древо»), українська народна пісня «Сирітка» (у виконанні лірника А. Ляшука), українська стрілецька пісня «Ой у лузі</p>	

		червона калина» (у виконанні гурту «Бумбокс»), лемківська народна пісня «Плине кача по Тисині» (у виконанні І. Іщенко). Розучування: українська народна пісня «По дорозі жук, жук» (у сучасній обробці)	
		У калейдоскопі жанрів (с. 23-25) Сприймання: Відеозапис хороводу «Червона калина» (у виконанні Буковинського ансамблю пісні і танцю), відеозапис танцю «Гуцулочка», відеозапис танцю «Шевчики» (у виконанні Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені П. Вірського). Виконання: українська народна пісня «По дорозі жук, жук» (у сучасній обробці)	
		Мелодійні та графічні лінії (с. 30-33) Сприймання: сл. В. Юхимовича, муз. О. Білаша. Романс «Журавка» (у виконанні В. Заболоцької), сл. М. Юрійчука, муз. В. Михайлюка. Пісня-романс «Черемшина» (у виконанні Д. Гнатюка, Квітки Цісик, Н. Матвієнко, О. Мухи, Tom Soda), сл. П. Чубинського, муз. М. Вербицького. Державний Гімн України (у виконанні О. Пономарьова), Гімн студентської молоді «Gaudeamus» («Гаудеамус») (у виконанні хорової капели Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка). Розучування: «Моя духмяна Україно» (слова та музика І. Тарнавської)	
		Моя духмяна Україна (с. 38-41) Сприймання: сл. і муз. В. Івасюка. «Червона рута» (у виконанні С. Ротару), сл. М. Сингаївського, муз. В. Верменича. «Чорнобривці» (у виконанні В. Павліка), сл. О. Псюка та І. Клименка, муз. І. Діденчука. «Стефанія» (у виконанні гурту «Kalush Orchestra»). Виконання: «Моя духмяна Україно» (слова та музика І. Тарнавської)	
		Музичні та графічні шедеври (с. 45-47) Сприймання: Уривок із партесного співу XVII ст. (у виконанні ансамблю «A cappella Leopoldis»), М. Леонтович. «Літургія» (у виконанні академічного камерного хору ім. Д. Бортнянського). Розучування: «Руді листи» (слова і музика Д. Пташинської)	
		Музичний та живописний портрети (с. 53-55) Сприймання: Д. Бортнянський. Херувимська № 7 (у виконанні Академічного хору імені П. Майбороди), українська народна пісня «Дударик» в обробці М. Леонтовича, сл. О. Кониського, муз. М. Лисенка. «Молитва» («Боже великий, єдиний») (у виконанні Національного заслуженого академічного народного хору України імені Г. Вірьовки). Виконання: «Руді листи» (слова і музика Д. Пташинської)	

		<p>Українська фантазія (с. 61-64) Сприймання: М. Лисенко. «Фантазія на дві українські народні теми для скрипки (або флейти) та фортепіано», Л. Ревуцький. Прелюдія ре-бемоль мажор (фортепіано). Розучування: «Добрий день людям на Землі» (слова і музика І. Танчака)</p>	
		<p>Жанрове розмаїття (с. 68-70) Сприймання: Ю. Щуровський. Елегія для фортепіано, М. Лисенко. Елегія для флейти і фортепіано, Л. Ревуцький. Соната № 1 сі мінор. Перша частина (фортепіано). Виконання: «Добрий день людям на Землі» (слова і музика І. Танчака)</p>	
		<p>Сюжет у творах мистецтва (с. 76-79) Сприймання: Симфонія соль мінор невідомого автора початку ХІХ ст. Частина 4. Козачок, С. Людкевич. «Прикарпатська симфонія». Частина 1, В. Попадюк. Уривок з оркестрової фантазії (у виконанні Національного оркестру народних інструментів). Розучування: «Заспіваймо пісню за Україну» (слова і музика О. О. Пономарьова).</p>	
		<p>Історичні події в музиці та живописі (с. 84-86) Сприймання: М. Волинський. Увертюра до опери «Данило Галицький» (у виконанні Національного президентського оркестру України), саундтрек до фільму «Король Данило» (реж. Т. Химич, композитор С. Шманьов, 2018), Б. Кривопуст. «Українська концертна увертюра» (у виконанні Національного симфонічного оркестру). Виконання: «Заспіваймо пісню за Україну» (слова і музика О. Пономарьова)</p>	
		<p>Характер театральних образів (с. 92-96) Сприймання: увертюра до опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» (у виконанні симфонічного оркестру), Ю. Шевченко. Сюїта з балету «Запорожець за Дунаєм» (у виконанні симфонічного оркестру). Розучування: «Selfie-party» (слова Г. Британ, К. Сюсько; музика М. Берези)</p>	
		<p>Жанри в українській мультиплікації (с. 101-104) Сприймання: уривок із мультфільму «Журавлик» (реж. І. Гурвич, 1970 р), саундтрек до анімаційного фільму «Микита Кожум'яка» (реж. М. Депоян, композитор С. Круценко, 2016). Виконання: «Selfie-party» (слова Г. Британ, К. Сюсько; музика М. Берези).</p>	
		<p>Жанри українського кіномистецтва для дітей (с. 109-112) Сприймання: уривок із дитячого музичного фільму «Ульотний Новий рік»). (реж. А. Акулевич, 2020).</p>	

		Розучування: «З Новим роком, Україно!» (слова і музика Н. Май)	
		3 Україною в серці (с. 116-117) Урок узагальнення знань.	
II семестр			
Сторінками мистецтва зарубіжжя			
		Скарбниця зарубіжного мистецтва (с. 120-123) Сприймання: Дж. Верді. Арія герцога з опери «Ріголетто» (у виконанні ІйП Л. Паваротті, П. Домінго, Х. Каррераса), Лучо Далла. «Пам'яті Карузо» (у виконанні Л. Паваротті), Композиція «Il Mondo» (у виконанні тріо «Il Volo»: П'єро Бароне, Жан-лука Джінобле, Іньяціо Боскетто). Розучування: «Зима» (слова і музика Л. Горової)	
		Мистецькі обрії західної Європи (с. 129-132) Сприймання: Іспанський романс «Estudio en Mi de Rubia» (у виконанні М. Врдоляка (гітара), Український романс «Місяць на небі» (у виконанні М. Кондратюка), Український романс «Місяць на небі» (у виконанні С. Щербака (бандура)), сл. В. Кравченко, муз. Н. Горшар. Рок-балада «Сірко пробудився» (у виконанні рок-гурту «Natalika»; фрагмент відеокліпу). Виконання: «Зима» (слова і музика Л. Горової)	
		Вокальне і пейзажне мистецтво (с. 139-141) Сприймання: Сл. Л. Рельштаба (переклад Олени Пчілки), муз. Ф. Шуберта. «Серенада» (у виконанні Любові Сагат), Ф. Шуберт. «Серенада» (фрагменти аранжувань твору для скрипки і струнного оркестру; для флейти та гітари; в сучасній обробці), сл. Г. Гейне, муз. Р. Шумана. Пісня «Das ist ein Floten und Geigen» із циклу «Кохання поета» (у виконанні Ф. Вундерліха). Розучування: «Сніг» (слова і музика Д. Пташинської)	
		Світ у звуках і барвах (с. 146-132) Сприймання: Фрагменти виступів шансоньє. Лео Ферре: «L'île Saint-Louis» (Франція). Жак Брель: «La chanson des vieux amants» (Франція), Сальваторе Адамо: «Tombe la neige» (Бельгія), відеофрагменти виступів учасників змагань із бальних танців: латиноамериканська програма. Виконання: «Сніг» (слова і музика Д. Пташинської)	
		Мистецтво країн Балтії (с. 154-157) Сприймання: З. Лієпіньш. Уривок з рок-опери «Лачплесіс» (фрагмент виступу зведеного хору на заключному концерті Свята пісні), Псалом «Хвали, душе моя, Господа» (у виконанні Естонського філармонічного камерного хору; диригент Пол Хіллайр), відеофрагмент парку світлових скульптур за мотивами твору Л. Керролла «Аліса в Дивокраї», Г. Ф. Гендель. Хор «Алілуя» з ораторії «Месія» (у виконанні вільнюського хору хлопчиків та юнаків «Ажуолюкас»; Національного	

		<p>камерного ансамблю «Київські солісти»; хорової капели хлопчиків та юнаків «Дзвіночок» КПДЮ; хору хлопчиків та дівочого хору КССМШ ім. М. Лисенка), Українська народна пісня. «Ой ходить сон коло вікон» в обробці О.Кошиця (у виконанні вільнюського камерного хору «Aidija»).</p> <p>Розучування: «Співаєм я, і ти, і Україна» (слова і музика З. Красуляк)</p>	
		<p>Німецько-Австрійська мистецька подорож (с. 163-166)</p> <p>Сприймання: «Свят» («Sanctus») — на основі канону Й. Пахельбеля; «Завжди Iggal з тобою» («Always with You») (у виконанні хору хлопчиків «Libera», Лондон), Й. С. Бах. Меса сі мінор. І ч. (5-голосий хор «Господи, помилуй») і «Страсті за Матвієм» (заклучний хорал) (у виконанні Мюнхенського Бах-хору та оркестру, диригент— К. Ріхтер), В. А. Моцарт. «Lacrimosa» з «Реквієму» (у виконанні Віденського філармонічного оркестру й хору, диригент — К. Бьом).</p> <p>Виконання: «Співаєм я, і ти, і Україна» (слова і музика З. Красуляк).</p>	
		<p>Мистецтво скерцо та шаржу (172-175)</p> <p>Сприймання: Ф. Шопен. Скерцо № 2, сі-бемоль мінор (фортепіано), Й. С. Бах. Скерцо («Жарт») з оркестрової сюїти №2 (для флейти і струнного оркестру), Й. С. Бах. Скерцо в інструментальному та вокальному виконанні (сучасна обробка), Ф. Шопен. Етюд до мінор («Революційний») опус 10, № 12 (фортепіано).</p> <p>Розучування: «Весняна пісня» (слова Кр. Овербека, переклад М. Познанської; музика В. А. Моцарта)</p>	
		<p>Від ноктюрну, рондо до натюрморту (с. 180-182)</p> <p>Сприймання: Е. Гріг. Ноктюрн № 4 з циклу «Ліричні п'єси» (фортепіано), відеоролик весняної тематики під музичний супровід «Ноктюрну №4» Е. Гріга (у виконанні Лондонського симфонічного оркестру), В. А. Моцарт. «Рондо в турецькому стилі» з фортепіанної сонати №11 ля мажор (у класичному варіанті та в сучасній обробці), В. А. Моцарт. Рондо для скрипки з оркестром сі-бемоль мажор, Уривок із мультфільму «Чарівна флейта»: «Рондо в турецькому стилі» за мотивами музики В. А. Моцарта (реж. В. Герш, 2008), Ж.-П. Ревербері. «Фантазія» (у виконанні оркестру «Rondo Veneziano» під керівництвом Ж.-П. Ревербері), «Веснянка» (у виконанні гурту «Go_A»).</p> <p>Виконання: «Весняна пісня» (слова Кр. Овербека, переклад М. Познанської; музика В. А. Моцарта)</p>	
		<p>Мистецькі шедеври (с. 187-190)</p> <p>Сприймання: Л. ван Бетховен. П'єса «До Елізи» (фортепіано), Л. ван Бетховен. П'єса «До Елізи» (сучасна обробка), Н. Паганіні. Каприс №24 (у виконанні заслуженого артиста України О. Криси), Н. Паганіні. Каприс № 24 (сучасна обробка).</p>	

		Розучування: «Музика» (слова І. Боровик, музика Ю. Рожкова)	
		Славетні імена в мистецтві (с. 196-198) Сприймання: Д. Скарлатті. Соната ре мажор для клавесина, Х. Родріго. Уривок із сонати для гітари, Х. Родріго. Уривок із концерту «Аранхуес» для гітари з оркестром: частина 2, Й. Гайдн. Соната для фортепіано ре мажор, К. Дебюссі. Соната для віолончелі та фортепіано ре мінор. Частина 1. Виконання: «Музика» (слова І. Боровик, музика Ю. Рожкова)	
		Героїчні мотиви в мистецтві (с. 203-205) Сприймання: Л. ван Бетховен. Симфонія № 5. Частина 1 (фрагменти), Л. Бетховен. Симфонія № 2 5 (у сучасній обробці; фрагменти). Розучування: «Козацька пісня» (слова і музика А. Мігай)	
		Міфологічні та релігійні образи в мистецтві (с. 210-213) Сприймання: К. В. Глюк. Мелодія з опери «Орфей і Еврідіка» (соло на флейті у супроводі симфонічного оркестру), К. В. Глюк «Мелодія» (соло скрипки і фортепіано), Ф. Шуберт. «Ave, Maria» (у виконанні симфонічного оркестру), Ф. Шуберт. «Ave, Maria» (у виконанні Лучано Паваротті). Виконання: «Козацька пісня» (слова і музика А. Мігай)	
		Танцювальні ритми (с. 218-221) Сприймання: Г. Берліоз. «Фантастична симфонія». Частина 2. Вальс (у виконанні симфонічного оркестру), М. Равель, «Болеро» (у виконанні симфонічного оркестру), Е. Штраус. Полька «Без гальм». Розучування: «Вір у дива» (слова і музика Н. Май).	
		Театральні зустрічі (с. 226-229) Сприймання: І. Кальман. Уривок із 2-ї дії оперети «Графиня Маріца» (відеофрагмент), Г. Ф. Гендель. Увертюра до опери «Аталанта» (для труби і органа), Б. Бріттен. Увертюра «Канадський карнавал» (у виконанні симфонічного оркестру; фрагмент). Виконання: «Вір у дива» (слова і музика Н. Май)	
		Театр ляльок (с. 232-235) Сприймання: відеофрагменти з виступів театрів ляльок Японії, Китаю, Індії, Індонезії, В'єтнаму, відеофрагменти лялькової вистави «Кіт у чоботях» за мотивами однойменної казки Шарля Перро (реж. Ю. Сікало, муз. Ю. Шевченка; Київський академічний театр ляльок). Розучування: «Ми — твоє майбутнє» (слова і музика Н. Май)	
		Жанри мультиплікації (с. 240-243) Сприймання: Уривок із мультфільму «Леонардо: місія Мона Ліза» (реж. С. Ман-фіо, 2018), відеоролик про	

		історію розвитку мультиплікації, уривок із мультфільму «Атлантида-2: Повернення Майло» (реж. В. Кук, Т. Шелтон, Т. Стоунс; 2003), Уривок із аніме-серіалу «Дораемон» (реж. К. Дж. Кінг, Ц. Сібаяма, К. Кусуба, 1979). Виконання: «Ми — твоє майбутнє» (слова і музика Н. Май)	
		Жанри кіномистецтва (с. 247-251) Сприймання: сл. Ж. Демі, муз. М. Леграна. Пісня «I will wait for you» із кінофільму «Шербурзькі парасольки» (у виконанні К. Френсіс). Розучування: «Літо-літечко» (слова і музика І. Танчака)	
		Новітні жанри в мистецтві (с. 256-259) Сприймання: В. А. Моцарт. Концертна симфонія для скрипки, альту та оркестру. Andante aus Sinfonia Concertante (у виконанні оркестру Джеймса Ласта), Ж.-П. Піло, О. Шультез. Уривок із рок-опери «Моцарт». Виконання: «Літо-літечко» (слова і музика І. Танчака)	
		Зустріч мистецтв (с. 264-265) Підсумковий урок. Узагальнення вивченого	

УРОКИ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»: МУЗИЧНА СКЛАДОВА

I семестр. ШЛЯХАМИ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Урок 1

Людмила Генадіївна Царинна,
учитель музичного мистецтва та інтегрованого курсу «Мистецтво»
Смілянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 7
Смілянської міської ради Черкаської області

Тема. У КОЛІ МИСТЕЦТВ

Мета: формування ключових компетентностей:

- **загальнокультурна компетентність:** виховувати естетичний смак до різних жанрів музичного мистецтва,

- **міжпредметна естетична компетентність:** образотворче мистецтво;

формування предметних компетентностей:

- **ознайомити** із поняттями «музичний жанр», розглянути поняття «елегія», надати знання про первинні жанри музичного мистецтва;
- **розвивати** вміння учнів уважно слухати та висловлювати власні музичні враження від прослуханих творів; розвивати мистецькі художні інтереси, естетичні потреби; розвивати уміння на слух впізнавати жанрові ознаки музичного твору й характерні засоби музичної виразності;

формувати систему мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв, потребу в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті;

виховувати інтерес до слухання інструментальної музики та виконання дитячих пісень патріотичної тематики; виховати в учнів емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва та дійсності.

наскрізні вміння: читати з розумінням, висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, критично і системно мислити, логічно обґрунтовувати позицію, діяти творчо, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими.

Тип уроку: комбінований, урок введення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, ноутбук, мультимедійна презентація, гаджети.

Ключові поняття: «музичний жанр», «елегія», визначення жанрової палітри музичного мистецтва, класифікація жанрів музичного мистецтва.

Інтеграція: література, образотворче мистецтво, музичне мистецтво.

Сприймання: Р.Гриньків. «Елегія для бандури»

Розучування пісні: «Рідна Україна моя» (сл. і муз. М. Назарця).

Підручник: Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 6 класу закладів загальної середньої освіти/Л.Г.Кондратова.- Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2023. – 286 с.

ХІД УРОКУ

1. Організація класу (слайд 2)

Музичне вітання.

Створення позитивного психологічного клімату класу.

2. Мотивація навчальної діяльності:

Вправа «Інтелектуальний баскетбол» (слайд 3)

- Діти, пропоную розпочати нашій урок з вправи «Інтелектуальний баскетбол», тобто ви даєте відповіді на запитання, ніби закидаєте м'яч в сітку. Кожна влучна відповідь – це влучний кидок м'яча в сітку. То ж, поїхали:

1. У чому полягає особливість музичного мистецтва?
2. Яку роль воно відіграє в житті людини?

3. Новий матеріал для засвоєння

Слайд 4-5: Слово вчителя. Музичне мистецтво володіє унікальною властивістю: за допомогою звуків воно доносить до слухачів думки та почуття композиторів, утілені в художніх образах. А як визначити, у якому жанрі написано твір?

Слайд 5. Наприклад, портретний жанр, пейзаж, натюрморт виділяють тільки в образотворчому мистецтві; етюд, пісня, романс, п'єса притаманні літературі, музиці й театру,

а симфонія, соната, уветюра, арія, кантата, ораторія, хор – лише притаманні музиці.

Слайд 6. Перегляд відео:

- Перегляньте: «Жанрова палітра музичного мистецтва»

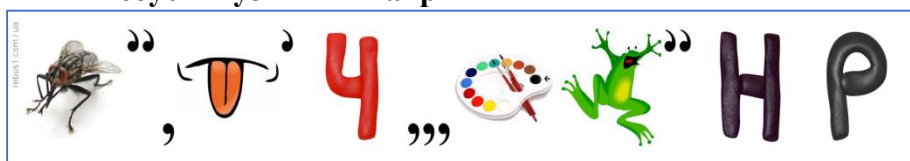
Оригінальне посилання на відео <http://surl.li/nbyds>

Слайд 7. Поміркуйте:

– Поділіться своїми враженнями від переглянутого відео. Що було для вас відомим, а що стало відкриттям?

Слайд 8. Словничок:

Ребус «Музичний жанр»

Музичний жанр («фр. «genre» - рід, вид, тип, манера) — багатозначне поняття, що характеризує розподіл музичної творчості за родами та видами.

Слайд 9. Ментальна карта «музичні жанри в музичному мистецтві»:

– Музичні жанри класифікуються за їхнім походженням, умовами виконання, сприймання або за іншими ознаками (змістом, структурою, засобами виразності, складом виконавців тощо).

Слайд 10-11: Слово вчителя

Слайд 10. – Як же саме розподіляються музичні жанри?

- Жанри відрізняються один від одного особливостями змісту і форми, що зумовлено різними життєвими й культурними цілями. Наприклад, марш, його ритм, темп, мелодика та інші засоби виразності ідеально пристосовані до кроку.

Слайд 11. – Музикознавці вважають марш, пісню і танець первинними жанрами, на основі яких у процесі розвитку музичного мистецтва виникали і продовжують виникати нові жанри, доповнюючи багатоманітну жанрову палітру.

Слайд 12. Словничок:

Ребус «Елегія»

Елегія — вокальний чи інструментальний твір задумливого, сумного характеру.

– Щоб передати ліричні роздуми чи сумні настрої, композитори нерідко створюють елегії. Як музично-поетичний жанр він зародився у Стародавній Греції. Елегії були різноманітні за змістом: любовні, філософські та інші.

Слово «елегія» перекладається з грецької мови як «жалібна пісня».

Елегія - улюблений жанр композиторів-романтиків, які писали твори для фортепіано,

скрипки, віолончелі. Серед них - Ференц Ліст, Едвард Гріг, Микола Лисенко.

Слайд 13: Слово вчителя

Слайд 13. – Дізнатись більше про творчість сучасного українського композитора та виконавця, народного артиста України Романа Гриньківа, ви можете, скориставшись власним гаджетом: <http://surl.li/hqum>

Слайд 14. Музичне сприймання:

- Перегляньте: Роман Гриньків «Елегія для бандури»
<http://surl.li/nbyds>

Слайд 15. Аналіз прослуханого твору:

- Розкажіть про свої враження від прослуханого твору.
- Які художні образи виникли у вашій уяві?
- Які почуття вас охоплюють, коли звучить народний інструмент, що є символом України?
- До якого жанру належить прослуханий твір?
- У чому його особливість?

Слова-підказки:

1. *Характер твору (схвильований/радісний/сумний/поетичний/трагічний).*
2. *Мелодія (плавна/протяжна/стрімка/трепетна).*
3. *Ритм (чіткий/поривчастий).*
4. *Темп (дуже повільний/повільний/швидкий/рухливий/стриманий)*
5. *Динаміка (дуже тиха/тиха/одноманітна/вгасаюча/наростаюча)*
6. *Жанр (інструментальний/вокальний/хоровий)*

Слайд 16: Робота в парах:

- Об'єднайтесь у пари і заграйте на онлайн-бандурі, намагаючись створити власну елегію (натисніть на бандуру). - - Для цього перейдіть за посиланням <https://bandura.ukrzen.in.ua/> або завантажте на свій смартфон застосунок [Bandura App](#)

- Поділіться одне з одним своїми враженнями.

Слайд 17: Слово вчителя. У цьому навчальному році наша мистецька мандрівка відбуватиметься в два етапи: спочатку — шляхами рідної України, а тоді — просторами зарубіжжя.

Під час подорожі ви працюватимете над двома творчими проєктами, які після завершення зможете презентувати своїм друзям.

Слайд 18: Слово вчителя. У мистецькій подорожі вам знадобляться:

- паперовий записник, щоб зафіксувати нові поняття та власні музичні враження;
- гаджет для збереження аудіо-, фото- й відеоматеріалів;
- диктофон, щоб зробити запис ваших досягнень у пісенній творчості та музикуванні.

Слайд 30: Руханка

- [Патріотична руханка - «Ой у лузі червона калина» \(сл. і муз Назар Савко\) Войцицька М.М. #руханка.mp4](#)

Слайд 20-23: Знайомство та розучування пісні:

- Прослухайте пісню Наталії Май «Рідна Україно моя».
- Оригінальне посилання <http://surl.li/ncivb>

Слайд 21-22:

- Розучуємо пісню Наталії Май «Рідна Україно моя» по куплетах (фразами) та окремо приспів.

Слайд 23: Виконання пісні:

- Виконуємо пісню Наталії Май «Рідна Україно моя»
- Оригінальне посилання <http://surl.li/nciyq>

Слайд 24: Гра «Імпровізація»:

- Рухаючись у темпі музики, створіть разом однолітками ритмічно - пластичну імпровізацію до пісні, яку сьогодні опрацювали на уроці

4. Закріплення вивченого:

Слайд 25: Підсумовуємо вивчене:

- Що таке музичний жанр?
- За якими ознаками класифікують музичні жанри?
- Хто найчастіше виконував думи й історичні пісні?
- Що означає «елегія»? Що найбільше запам'яталось про цей жанр?
- Пригадайте, що вам відомо про наші народні інструменти - кобзу та бандуру?

5. Підсумок. На дозвіллі.

Слайд 26: Знайдіть в інтернет-джерелах музичні композиції, в яких поєднано звучання народних та сучасних електронних інструментів, зокрема, бандури та кобзи. Збережіть цей запис на своїх гаджетах.

Слайд 27: Зайдіть за активним посиланням на сайт WordArt.com та створіть хмару слів з теми «Музичні жанри в музичному мистецтві»

Оригінальне посилання <http://surl.li/fapnx>

6. Рефлексія

Слайд 28: Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Сьогодні я дізнався...
- Було цікаво...
- Було складно...
- Я зрозумів (-ла), що...
- Тепер я зможу...
- Я навчився (-лася)...
- У мене вийшло...
- Я зміг / змогла...

Слайд 29: Дякую за увагу! До нової зустрічі!

Урок 2

Олександр Володимирович Зирянов,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів №2
Черкаської міської ради Черкаської області;

Тема. ПАЛІТРА ЖАНРІВ МИСТЕЦТВА

Мета: ознайомити з різновидами жанрів музичного мистецтва: інструментальної та вокальної музики, надати уявлення про особливості розподілу між жанрами музичного мистецтва, ознайомити із жанром п'єса, пісня без слів, ознайомити із творчістю композитора М. Лисенка; розвивати вміння учнів уважно слухати музику та надавати характеристику творам музичного мистецтва інструментальних жанрів, висловлювати свої музичні враження від прослуханого музичного твору, надавати характеристику жанровим його особливостям, виконувати пісню під фонограму, створювати мелодію на заданий вірш, створювати музичний супровід до пісні на шумових інструментах; виховувати інтерес до слухання жанрів інструментальної музики та виконання дитячих пісень українських сучасних композиторів.

Компетентності школярів, що формуються протягом уроку: Ключові: уміння вчитися (уміння зосереджено сприймати навчальний матеріал), загальнокультурна грамотність (здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва).

Соціальні та громадянські компетентності (уміння працювати з іншими на результат, відвертати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів), уміння: визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких жанрів; сприяти розвитку інтересу до мистецтва протягом життя.

Предметні: ознайомити учнів із жанрами інструментальної музики; розповісти про особливості жанрів інструментальної музики, ознайомити із поняттям пісня без слів; розвивати спостережливість, образне сприймання, логічне мислення, фантазію; виховувати естетичні почуття, любов і шану до українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему. Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації до музичного твору та пісні або мультимедійна презентація, портрет композитора М. Лисенка та автора пісні Н. Май.

Основні поняття для засвоєння: Різновиди жанрів музичного мистецтва: жанри вокальної та інструментальної музики; жанр інструментальної музики п'єса, пісня без слів.

Твори, що вивчаються на уроці: М. Лисенко. Пісня без слів: опус 10 №1 (п'єса для фортепіано). Виконуємо пісню «Рідна Вкраїно моя» (слова і музика Н. Май).

ХІД УРОКУ

1. Організаційний момент. Повідомлення теми уроку. Мотивація до навчання.

Яку музику ви слухаєте на дозвіллі частіше: вокальну чи інструментальну? Чому? Висловіть власні враження.

2. Мистецька грамотність. Новий матеріал

Учитель. Ви вже знаєте, що музичні твори за способом виконання поділяють на вокальні та інструментальні. Відповідно до цього поділу розрізняють чотири види музичного мистецтва, які, у свою чергу, охоплюють певне коло жанр. Варто зазначити, що деякі жанри водночас можуть належати до різних видів музичного мистецтва. Зокрема, пісня та гімн звучать не лише в сольному чи ансамблевому, а й у хоровому виконанні; романс визначають і як камерний твір, і як інструментальну п'єсу наспівного характеру, а рапсодію відносять і до камерно-інструментальної, і до симфонічної музики.

Знайомство із творчістю М. Лисенка. Микола Лисенко — засновник української класичної музики. Саме він першим сформував і збагатив майже всі наявні у вітчизняній музиці жанри. Основний його внесок у національну культуру становить збирання скарбів народної музики, дослідження й опрацювання їх, а згодом — повернення народів у вишуканій мистецькій оправі та створення національної музичної професійної мови.

Мистецький словничок: П'єса (франц. *pièce* — шматок) — невеликий за обсягом сольний або ансамблевий завершений музичний твір.

3. Сприймання та інтерпретація мистецтва

М. Лисенко. Пісня без слів: опус 10 № 1 (п'єса для фортепіано)

Аналіз творів мистецтва. Розкажіть про свої враження від прослуханого твору. До якого жанру він належить? Добери слова, якими можна описати характер мелодії п'єси. Повторне музичне сприймання: Послухайте галоп ще раз. Доберіть потрібні слова для характеристики художнього образу п'єси.

Мистецька діяльність

Вокальна діяльність: Виконання поспівки «Україна моя» .

Виконуємо пісню «Рідна Вкраїно моя» (слова і музика Н. Май).

Заспівай пісню під фонограму разом із друзями. Спробуйте рухатися в ритмі музики, намагаючись передати мімікою її зміст.

Творча діяльність

Завдання на вибір вчителя:

- Робота зі схемою — групова робота.
- Створення хмаринки слів «Жанри інструментальної музики».

- Створення малюнка уявленого сюжету до пісні. Робота в зошиті.
- Заповнення схеми «Жанри музичного мистецтва». Робота в зошиті.

4. Фізкультхвилинка

Виконання рухів під відеоролик.

Ігрова діяльність

Гра «Я композитор» — створення мелодії на вірш.

Опис проведення гри «Я композитор» (робота з підручником) Учитель: пропонує учням придумати мелодію до вірша. Він радить прочитати вірш, придумати мелодію і заспівати свою пісню друзям. А потім пропонує створити ритмічний супровід на маракасах.

*Зацвітає калина,
Зеленіє ліщина,
Степом котиться диво-луна.
Це моя Україна,
Це моя Батьківщина,
Що, як тато і мама, одна!*

Після вигадування мелодії до вірша педагог пропонує учням за бажанням поділитись своїми напрацюваннями та заспівати пісню друзям. Учні: уважно читають в підручнику запропонований текст для майбутньої пісні та намагаються визначити ритм вірша. Потім самостійно вигадують до вірша власну мелодію. Діти обмінюються враженнями від створення мелодій та за бажанням виконують створену пісню своїм друзям

Гра «Ритмічний ланцюжок». Створення ритмічної варіації до музичного супроводу пісні.

Музикування «Музичні звуки». Створення музичного супроводу до пісні на шумових інструментах.

Мистецька комунікація Обговорення на тему «Палітра жанрів музичного та образотворчого мистецтва».

Оцінювання творчої діяльності. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

5. Узагальнення вивченого матеріалу

Рефлексія. Назви жанри вокальної та інструментальної музики. Які жанри водночас можуть належати до різних видів музичного мистецтва? Що нового ти дізнався/дізналася про творчість М. Лисенка?

Знайди в додаткових джерелах інформацію про те, хто ще з українських композиторів писав пісні без слів.

6. Підсумок уроку: Визначення власних емоцій від уроку .

Урок 3

Олександр Володимирович Зирянов,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів №2
Черкаської міської ради Черкаської області;

Тема: ВІД НАРОДНОГО ДО СУЧАСНОГО

Мета: ознайомити з різновидами жанрів музичного мистецтва: народної та професійної музики, надати уявлення про особливості розподілу між жанрами музичного мистецтва, ознайомити із жанрами народних пісень, розвивати вміння учнів уважно слухати музику та надавати характеристику творам музичного мистецтва, висловлювати свої музичні враження від прослуханого музичного твору, надавати характеристику жанровим його особливостям, виконувати пісню під фонограму, створювати музичний супровід до пісні на шумових інструментах; виховувати інтерес до слухання музики та виконання дитячих пісень українських сучасних композиторів.

Компетентності школярів, що формуються протягом уроку: ключові: уміння вчитися (уміння зосереджено сприймати навчальний матеріал), загальнокультурна

грамотність (здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва).

Соціальні та громадянські компетентності (уміння працювати з іншими на результат, відвертати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів), уміння: визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких жанрів; сприяти розвитку інтересу до мистецтва протягом життя.

Предметні: ознайомити учнів із жанрами інструментальної музики; розповісти про особливості жанрів інструментальної музики, ознайомити із поняттям пісня без слів; розвивати спостережливість, образне сприймання, логічне мислення, фантазію; виховувати естетичні почуття, любов і шану до українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему. Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації до музичних творів та пісні або мультимедійна презентація.

Основні поняття для засвоєння: різновиди жанрів музичного мистецтва: жанри народної та професійної музики; жанри народної пісні.

Твори, що вивчаються на уроці: жниварські, ліричні, стрілецькі, лемківські пісні. Виконуємо пісню «По дорозі жук, жук».

ХІД УРОКУ

1. Організаційний момент

Повідомлення теми уроку. Мотивація до навчання.

Пригадай, що тобі відомо про вокальну музику. Який вокальний жанр є найпоширенішим.

1. Мистецька грамотність. Новий матеріал

Розпочнемо нашу мистецьку подорож із камерно-вокальних жанрів. Такі твори виконують невеликим складом вокалістів (сольно, дуєтом чи ансамблем) у невеликих приміщеннях. Тобі, звичайно, відомо, що найпоширенішим жанром вокальної музики є пісня. Пісні поділяють на народні (автори яких невідомі) та професійні (створені композиторами й поетами). Обидва різновиди пісні тісно пов'язані між собою. Професійні пісні часто здобувають настільки широку популярність, що їх починають вважати народними, а народні пісні, навпаки, слугують основою для авторських пісень. Українські народні пісні — це фольклорні твори, які зберігаються в народній пам'яті та передаються з уст в уста. Нам відомі лише деякі імена першотворців: це Маруся Чурай — авторка пісень «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» і «Засвіт встали козаченьки» та козак Семен Климовський — автор пісні «Їхав козак за Дунай». Узагалі, в Україні складено понад п'ять тисяч пісень. За своїм значенням у житті народу, за тематикою, сюжетом і музичними властивостями народну пісню поділяють на безліч різноманітних жанрів.

Мистецький словничок: пісня — жанр вокальної музики, словесно-музичний твір, призначений для співу.

Об'єднайтесь у групи і розгляньте таблицю. Пригадайте, що вам відомо про пісні кожного жанру та про що вони розповідають.

Палітра жанрів української народної пісні

Обрядові пісні	Календарно-обрядові <i>Колядки, щедрівки; веснянки, гаївки; купальські, жнивварські тощо</i>
	Родинно-обрядові <i>Весільні, родильні, поховальні (голосіння)</i>
Необрядова лірика	Родинно-побутові пісні <i>Дитячі, колискові, пісні про родинне життя</i>
	Пісні про кохання
Пісенна епіка	Історичні пісні, думи, балади
Соціально-побутові пісні	Козацькі, чумацькі, кріпацькі, бурлацькі, наймитські та заробітчанські, рекрутські та солдатські
Жартівливі і танцювальні пісні	Коломийки, частівки і т. п.

2. Сприймання та інтерпретація мистецтва

Які жанри народних пісень подобаються тобі найбільше? Чому?

Які особливості жнивварських пісень ти можеш назвати? Чому вони належать до календарно-обрядових?

3. Слухання поданих творів (за вибором):

Ансамбль Кралиця - Жнивна Ой у полі колосочок настоявся

Гурт Древо - Жнивна пісня Ой одверни, Боже, хмару

Гурт Древо (Київ) - Ой на горі жито

Лірник Андрій Ляшук – «Сирітка»

Який настрій створюють прослухані пісні? До якого жанру вона належить? Охарактеризуй мелодію та засоби музичної виразності цих творів.

Великий пласт українського пісенного фольклору складають героїко-патріотичні пісні, до яких належить відома стрілецька пісня «Ой у лузі червона калина». Вона здобула шалену популярність у всьому світі після того, як пролунала в центрі Києва, що постраждав унаслідок російської агресії 2022 року. Пісня, написана понад століття тому, стала своєрідним гімном мужності й незламності українського народу. Автором слів та музики вважають Степана Чарнецького

Слухання: «Ми з України», «Ой у лузі червона калина»

Скористайся власним гаджетом і дізнайся історію створення пісні «Ой у лузі червона калина».

Цікаво знати, що українська національна школа вокалу сформувалася на фольклорних пісенних традиціях та основах пісенного співу. Здавна в Україні існували вісім співочих народних стилів: карпатський, галицький, лемківський, поліський, волинський, степовий, наддністрянський, подільський. Професійне навчання співу на теренах України поширилось із XVII ст., а вже в XIX ст. було визначено його головні принципи. Основи вокально-професійної освіти тоді здобували в культурно-мистецьких центрах, музичних товариствах, філармоніях, освітніх закладах, консерваторіях. Нині навчатися вокальної майстерності можна в музичних школах, студіях, музичних коледжах та консерваторіях. Окрім того, дедалі більшої популярності набувають вокальні конкурси, де часто звучать обробки пісень та сучасні кавер-версії і рок-версії народного співу.

Слухання: Лемківська народна пісня «Плине кача по Тисині» (у виконанні І. Іщенко).

Опиши свої враження від прослуханої пісні. Визнач характер мелодії та основні засоби виразності. До якого жанру належить ця пісня? Знайди в інтернет-джерелах оригінальну

версію пісні та порівняй її звучання зі щойно прослуханим твором.

5. Мистецька діяльність

6. Вокальна діяльність: Виконання поспівки.

Розучуємо українську народну пісню «По дорозі жук, жук» (у сучасній обробці).

Заспівай пісню під фонограму разом із друзями. Спробуйте рухатися в ритмі музики, намагаючись передати мімікою її зміст.

Об'єднайтесь у групи. Створіть ритмічний супровід до пісні на шумових інструментах. Запишіть своє виконання на диктофон.

7. Узагальнення вивченого матеріалу

8. Рефлексія.

- Що таке пісня? До якої групи жанрів вона належить?
- На які різновиди поділяють пісні?
- Які жанри народної пісні тобі відомі? Чим вони особливі?

9. Підсумок уроку: Знайди в інтернет-джерелах приклади українських народних пісень у сучасній обробці. Збережи на своєму гаджеті ті з них, що найбільше тобі сподобалися.

Урок 4

Людмила Геннадіївна Царинна,
учитель музичного мистецтва та

інтегрованого курсу «Мистецтво»

Смілянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 7

Смілянської міської ради Черкаської області

Тема уроку. У КАЛЕЙДОСКОПІ ЖАНРІВ

Мета уроку:

формування ключових компетентностей:

- загальнокультурна компетентність:* виховувати естетичний смак до різних жанрів музичного мистецтва,
- міжпредметна естетична компетентність:* образотворче мистецтво

предметних компетентностей:

- ознайомити* із жанрами народної хореографії, зокрема, з жанром хороводу (танцями-хороводами), з жанром побутових танців, з жанром сюжетних танців, розглянути поняття «хореографія»;
- розвивати* уміння сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ, художніх мистецьких здібностей, креативного мислення, творчого потенціалу;
- формувати* формування системи мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв, потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті;
- виховувати* в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток мистецьких художніх інтересів, естетичних потреб;
- наскрізні вміння:* читати з розумінням, висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, критично і системно мислити, логічно обґрунтовувати позицію, діяти творчо, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями, приймати рішення, розв'язувати проблеми,

співпрацювати з іншими, стимулювати учнів до художньо-творчого самовираження в мистецькій діяльності, до здійснення мистецької комунікації.

Тип уроку: комбінований, урок-подорож.

Обладнання: музичний інструмент, ноутбук, мультимедійна презентація, гаджети.

Ключові поняття: «хореографія», «елегія», визначення особливостей народної хореографії, класифікація жанрів народної хореографії.

Інтеграція: література, образотворче мистецтво, музичне мистецтво.

Сприймання: відеозапис дівочого хороводу «Червона калина» у виконанні Буковинського ансамблю пісні і танцю, танець «Гуцулочка» і танець «Шевчики» у виконанні Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені П. Вірського.

Розучування пісні: Українська народна пісня «По дорозі жук, жук» (у сучасній обробці)

Підручник: Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 6 класу закладів загальної середньої освіти/Л.Г.Кондратова.- Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2023. – 286 с.

<https://pidruchnyk.com.ua/2690-mystetstvo-6-klas-kondratova-2023.html>

ХІД УРОКУ

Організація класу (слайд 2)

Музичне вітання.

Створення позитивного психологічного клімату класу.

Мотивація навчальної діяльності:

Вправа «Інтелектуальний баскетбол» (слайд 3)

Учитель. Діти, пропоную розпочати нашій урок з вправи «Інтелектуальний баскетбол», тобто ви даєте відповіді на запитання, ніби закидаєте м'яч в сітку. Кожна влучна відповідь – це влучний кидок м'яча в сітку. То ж, поїхали:

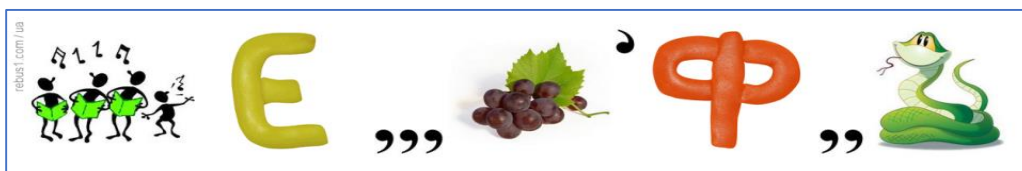
- ✓ Пригадайте, що називають «хореографією»?
- ✓ У чому полягають особливості цього виду мистецтва?

9. Новий матеріал для засвоєння

Слайд 4-9: Слово вчителя. Кожний вид мистецтва має свої специфічні закони відображення життя, свої особливі форми, виразні методи і свій матеріал. Письменник пише роман повість, поему, п'єсу, користуючись словом; композитор в своїй творчості користується звуками музики; художник – фарбами; скульптор – пластичними матеріалами (глина, гіпс, мармур), а хореограф – виразною пластикою тіла, рухами, мімікою і жестами. Але всі види мистецтва об'єднує одна ціль – створення краси, яка рівнозначна добру, душевній і фізичній досконалості людини. Створена мистецтвом ідеальна краса народжує в людині благородні наміри до самовдосконалення. Мистецтво танцю синтетичне, адже без музики, що посилює виразність танцювальної пластики, воно не може існувати. Платон зазначав: «Танці призначені для просвіти тіла».

Слайд 5. Словничок:

Ребус «Хореографія»

Хореографія (від грец. — танець, хоровод, та грец. — писати) — мистецтво постановки танцю як послідовності кроків, рухів, фігур для створення найкращого сценічного ефекту.

Хореографію поділяють на декілька видів: класична, народна, сучасна, бальна.

Слайд 6. – Вирушаймо в подорож у Країну танців аби дізнатися більше про жанрове розмаїття народного танцювального мистецтва. Розрізняють такі жанри народної хореографії: танці-хороводи, сюжетні танці та побутові танці.

Давайте детально зупинимось на кожному виді.

Слайд 7. – Перша станція «Жанр народного танцю-хороводу». Історія виникнення танцю сягає глибокої давнини. Перші танці зародилися з магічних обрядів, рухів і заклинань, які наші предки виконували перед полюванням, збиранням урожаю, битвою з ворогом тощо.

Слайд 8. – Усі ці ритуальні дійства виконували в колі. Власне, слово «хоровод» означає «рух по колу», «водити коло». Основні елементи в таких танцях — прості кроки та притупи.

Слайд 9. – У хороводах органічно поєднані поезія, музика і хореографія. Отже, для хороводу важливе значення має пісня, бо саме вона визначає зміст танцю. Хороводи (веснянки, купальські хороводи тощо) пов'язані з календарними святами.

Слайд 10. **Перегляд відео:**

- Перегляньте: відеозапис дівочого хороводу «Червона калина» у виконанні Буковинського ансамблю пісні і танцю.

Оригінальне посилання на відео <http://surl.li/ouewi>

Слайд 11. **Поміркуйте:**

- Які характерні риси хороводів ви помітили?
- Чим особливий музичний супровід цього танцю?

Слайд 12. **Рубрика «ЦІКАВО»:** - Давні люди проводили паралель між способом добування вогню і сходом сонця. Вогонь для вогнища добувався внаслідок тертя, способом звивання, кручення, а не просте тертя одного шматка дерева в другий - цей спосіб зображав, як запалюється небесне колесо, сонце. Пояснюючи віддалене близьким, невідоме відомим, люди вважали сонце палаючим колесом, запалене в той самий спосіб, в який запалюється воно на землі. Тож, танцюючи хороводи, люди вірили, що запалюють сонце.

Слайд 13: **Робота в парах:**

- Об'єднайтесь у пари. Скористайтесь гаджетами і знайдіть відеозаписи українських хороводів, пов'язаних із календарно-обрядовими святами.
- Поділіться одне з одним своїми враженнями.

Слайд 14: **Слово вчителя**

Слайд 14. – Друга станція «Жанр побутового танцю». До цього жанру належать популярні українські танці, які лунають у містах і селах під час масових гулянь та родинних свят. Це, звичайно, традиційні метелиці, гопаки, козачки; коломийки, гуцулки, верховини; польки та кадрили.

Слайд 15: Попрацюємо разом:

- Розгляньте малюнки. Визначте, які народні танці на них зображено. Пригадайте, що вам відомо про ці танці з уроків мистецтва у попередніх класах.

Слайд 16. Перегляд відео:

- Перегляньте: відеозапис танцю «Гуцулочка». Оригінальне посилання на відео <http://surl.li/oufог>

Слайд 17. Обговоримо разом:

1. Які елементи цього танцю вас зацікавили?
2. Доберіть слова, якими можна описати танець «Гуцулочка».

Слайд 18: Робота в парах. Гра «Урок танцю «Гопак»:

- Об'єднайтесь у пари. Увімкніть відеозапис українського народного побутового танцю. Стежте за танцюристами і повторюйте їхні рухи. У якої пари вийде найкраще?

- Поділіться одне з одним враженнями.

Оригінальне посилання на відео <http://surl.li/oufyj>

Слайд 19-21: Слово вчителя

Слайд 19. – Третя станція «Жанр сюжетного танцю». В сюжетних танцях засобами народної хореографії відображаються конкретні явища з навколишнього життя і природи. Назва танцю визначається його змістом. В загальній композиції танців цього типу, тобто у послідовності танцювальних фігур, ясно видно логічний і чіткий розвиток сюжетної лінії.

Слайд 20. – Щодо тематики сюжетні танці можна розподілити на групи з теми:

- а) праця («Шевчик», «Коваль», «Косар», «Лісоруби», «Льон» та ін.);
- б) народна героїка («Опришки», «Аркан» тощо);
- в) народний побут («Катерина», «Коханочка», «Волинянка», «Горлиця»);
- г) окремі явища природи і зображення виробничих знарядь селянина в дії («Гонивітер», «Зіронька» «Віз» та ін.);
- д) звичаї птахів і тварин («Гусак», «Козлик», «Бичок» та ін.).

Слайд 21. – (перегляд фото із сюжетних танців)

Слайд 22. – Наприклад, танець «Лісоруби» дістав таку назву тому, що сюжетом його є трудовий процес рубання лісу.

Слайд 23. Рубрика «ЦІКАВО»: - Танок «аркан» – елемент обряду посвячення гуцульського 20-річного юнака у легіня. Після проходження обряду він отримував право танцювати, носити бартку (традиційний гуцульський топірець), підперезуватися широким

Слайд 24: Перегляд відео:

- Перегляньте: Відеозапис танцю «Шевчики» (у виконанні Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені П. Вірського).

Оригінальне посилання на відео <http://surl.li/ouget>

Слайд 25: Обговоримо разом:

1. Які характерні ознаки сюжетного танцю простежуються у танцювальних фігурах?
2. Опишіть характер музичного супроводу й особливості костюмів танцюристів.

Слайд 26: Руханка

- [Патріотична руханка - «Україна навіки»](#)
- Оригінальне посилання на відео <http://surl.li/ougkj>

Слайд 27: Виконання пісні:

- [Четверта станція «Співанкова».](#)
- Виконуємо українську народну пісню «По дорозі жук, жук» (плюс із текстом)
- Оригінальне посилання <http://surl.li/ougnw>

Слайд 28: Виконання пісні:

- [Четверта станція «Співанкова».](#)
- Виконуємо українську народну пісню «По дорозі жук, жук» (караоке мінус)
- Оригінальне посилання <http://surl.li/ougpl>

Слайд 29: Гра «Імпровізація»:

- Чи хочете ви стати творцями сюжетного танцю?
- Придумайте таночок-імпровізацію: спробуйте виразити рухами тіла, рук, мімікою зміст пісні «По дорозі жук, жук»

Слайд 30. Рубрика «ЦКАВО»: - В котрій із українських народних жартівливих пісень-танців танцювали разом тварини-мешканці водойм, рослини та дівчина з козаком?

Підказка: Спробуйте заспівати цю пісню з інсценізацією.

10. Закріплення вивченого:

Слайд 31: - П'ята станція «Підсумовуємо вивчене»:

- Розкажіть про жанри народної хореографії
- Перелічіть назви народних побутових танців та про які з них ви дізналися вперше?
- Що характерне для сюжетних танців?
- Опишіть той танець, який найбільше вам запам'ятався

- Дізнайтеся з [додаткових джерел](#) більше про [особливості українських народних танців](#)

11. Підсумок. На дозвіллі.

Слайд 32: - Шоста станція «На дозвіллі»:

- Ось і завершилася наша мандрівка в Країну танців. На завершення пропоную вам відпочити на ігровому майданчику та пограти в гру «Відгадай народні танці». Бажаю гарно провести час! Успіхів!

- Оригінальне посилання <http://surl.li/ouhap>

Слайд 33: - Шоста станція «На дозвіллі»:

Гра-пазли «Відгадай народний танок»

- Оригінальне посилання <http://srul.li/ouhgh>

12. Рефлексія

Слайд 34: Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Сьогодні я дізнався...
- Було цікаво...
- Було складно...
- Я зрозумів (-ла), що...
- Тепер я зможу...
- Я навчився (-лася)...
- У мене вийшло...
- Я зміг / змогла...

Слайд 35: - Дякую за увагу! До нової зустрічі!

Урок 5

Віталіна Миколаївна Мехеда,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Смілянської загальноосвітньої школи
I-III ступенів N1 Смілянської міської ради
Черкаської області

Тема. МЕЛОДІЙНІ ТА ГРАФІЧНІ ЛІНІЇ

Мета:

- пригадати поняття «камерно-вокальна музика», надати уявлення про камерний спів як вид вокального мистецтва, познайомити із жанрами камерно-вокальної музики на прикладі жанрів: романс, гімн, розглянути творчість українського композитора О.Білаша;
- розвивати вміння учнів уважно слухати музику та аналізувати музичні твори камерно-вокальної музики, розрізняти на слух жанрові особливості романсу, гімну як жанрів камерно-вокальної музики, висловлювати свої власні музичні враження від прослуханих творів;
- виховувати інтерес до слухання камерно-вокальної музики, зокрема до творчості О.Білаша

Компетентності:

ключові: загальнокультурна грамотність (формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї), уміння навчатися впродовж життя (набуття нових вмінь і навичок), соціальні та громадянські компетентності (уміння працювати з іншими на результат, відвертати та розв'язувати конфлікти, досягати компромісів); інформаційно-цифрова

компетентність (впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі), уміння вчитися (уміння зосереджено сприймати навчальний матеріал), культурна компетентність (залучення до мистецької діяльності, розвиток творчого самовираження), соціальна компетентність (уміння співпрацювати з колективом), математична компетентність (виявлення математичних залежностей у мистецтві).

предметні: розуміння понять «камерна музика», «романс», «гімн»; вміння емоційно сприймати і розуміти твори камерно-вокальної музики; формування вокально-хорових навичок.

Тип уроку: комбінований, урок поглиблення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації до музичного твору та пісні або мультимедійна презентація, портрет композитора О.Білаша.

Основні поняття для засвоєння: камерно-вокальна музика, камерний спів — вид вокального мистецтва; жанри камерно-вокальної музики романс, гімн; творчість О.Білаша.

Твори, що вивчаються на уроці: Сл. В. Юхимовича, муз. О. Білаша, романс «Журавка» (у виконанні В. Заболоцької); сл. М. Юрійчука, муз. В. Михайлюка, пісня-романс «Черемшина» (у виконанні Д. Гнатюка, Квітки Цісик, Н. Матвієнко, О. Мухи, Tom Soda; фрагменти). Виконання романсу Черемшина у виконанні солістів з «Голосу країни»; Сл. П. Чубинського, муз. М. Вербицького, Державний Гімн України (у виконанні О. Пономарьова); гімн студентської молоді «Gaudeamus» («Гаудеамус») (у виконанні хорової капели Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка). Розучування пісні «Моя духмяна Україно» (сл. та муз. І. Тарнавської).

ХІД УРОКУ

Організаційний момент (1 слайд)

Оголошення теми та мети уроку. Мотивація до навчання.

- ✓ *Вправа «Що я знаю? Про що хочу дізнатися?» (2 слайд)*
- ✓ *Що я знаю про тему, що вивчається?*
- ✓ *Хочу дізнатися про....*
- ✓ *Для цього я буду використовувати...*

Пригадайте, які музичні жанри належать до камерно-вокальної музики. 3 слайд

Мистецька грамотність. Новий матеріал

Слайд 4. Камерно-вокальна музика поєднує в собі вокальні та інструментальні елементи в невеликому, камерному ансамблі. Основні риси цього жанру включають:

Невеликий склад: Камерно-вокальна музика зазвичай виконується невеликим ансамблем, який може включати в себе вокаліста (чи групу вокалістів) та невеликий оркестр

чи інші інструментальні сили, наприклад, камерний квартет або тріо.

Слайд 5. Інтимність та виразність: Камерно-вокальна музика створює інтимну атмосферу, дозволяючи відчувати кожен нюанс вокально-інструментального виконання. Ця близькість може підсилити емоційний вплив твору.

Взаємодія вокалу та інструментів: Вокал і інструментальна частина взаємодіють, доповнюючи один одного. Кожен із компонентів вносить свій внесок у створення музичного образу.

Різноманітність стилів і форм: Камерно-вокальна музика може охоплювати різноманітні стилі та форми, включаючи камерні опери, камерні цикли, пісні, гімни, серенади, балади романси та ін .

Слайд 6. Індивідуальність виконавців: Виконавці в цьому жанрі мають можливість виразити свою індивідуальність та майстерність через спілкування з партнерами і аудиторією в більш прямому та особистому контексті.

Високий мистецький рівень: Камерно-вокальна музика вимагає високого мистецького рівня виконавців, оскільки невеликий склад може вибагливо підкреслити технічну вправність та виразність.

Експерименти та сучасні тенденції: Сучасні композитори використовують камерно-вокальну форму для експериментів, включаючи нові звукові та технічні рішення.

Ці риси дозволяють камерно-вокальній музиці виражати почуття та ідеї в особливий спосіб, надаючи виконанню інтимність та глибину.

Мистецький словничок: Слайд 7

Камерний спів — вид вокального мистецтва, пов'язаний із виконанням романсів, пісень та інших вокальних творів у невеликому концертному приміщенні.

Романс — невеликий словесно-музичний твір, зазвичай ліричного змісту, для голосу з музичним супроводом (фортепіано, гітара, арфа тощо).

Гімн (грец. *hymnos* — славити, хвалити) — урочистий музичний твір на слова символічно-програмного змісту; музичний твір в оперному, симфонічному, хоровому мистецтві. Державний гімн є символом держави (нарівні з іншими атрибутами: прапором, гербом тощо).

Сприймання та інтерпретація творів мистецтва

Сл. В. Юхимовича, муз. О. Білаша, романс «Журавка» (у виконанні В. Заболоцької).

Слайд 8, 9

Олександр Іванович Білаш – український композитор класичної та популярної музики, Герой України, лауреат шевченківської премії. У творчому доробку автора є опери, оперети, романси, пісні, музика до спектаклів та кінофільмів.

Найпопулярнішими піснями автора вважають «Два кольори», «Журавка» та «Ясени», а також «Сніг на зеленому листі». Пропоную вашій увазі романс «Журавка».

Який характер музики та які почуття вона викликає? Слайд 10

Сл. М. Юрійчука, муз. В. Михайлюка, пісня-романс «Черемшина» (у виконанні Д. Гнатюка, Квітки Цісик, Н. Матвієнко, О. Мухи, Tom Soda; фрагменти). Виконання романсу Черемшина у виконанні солістів з «Голосу країни». **Слайд 11**

Який настрій викликають прослухані фрагменти? Чиє виконання вам найбільше сподобалося? Проаналізуйте засоби музичної виразності цього твору. Слайд 12

Сл. П. Чубинського, муз. М.Вербицького, Державний Гімн України (у виконанні О. Пономарьова). **Слайд 13, 14**

Історія створення українського гімну починається 1862 року, коли український етнограф, фольклорист і поет Павло Чубинський написав вірш «Ще не вмерла Україна». Музику до цього вірша писали багато композиторів, серед яких були М.Лисенко, К. Стеценко, проте остаточно пісня-гімн «Ще не вмерла Україна» утвердилась у свідомості українського народу саме в співавторстві П. Чубинського і М. Вербицького. 2003, 6 березня – Верховна Рада ухвалила Закон України "Про Державний Гімн України".

Про що йдеться в Державному Гімні України? Чому він викликає почуття пошани та поваги? Чому цей твір звучить на святкових урочистостях та різноманітних заходах міжнародного рівня? **Слайд 15**

Гімн студентської молоді «Gaudeamus» («Гаудеамус») (у виконанні хорової капели Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка). **Слайд 16, 17**

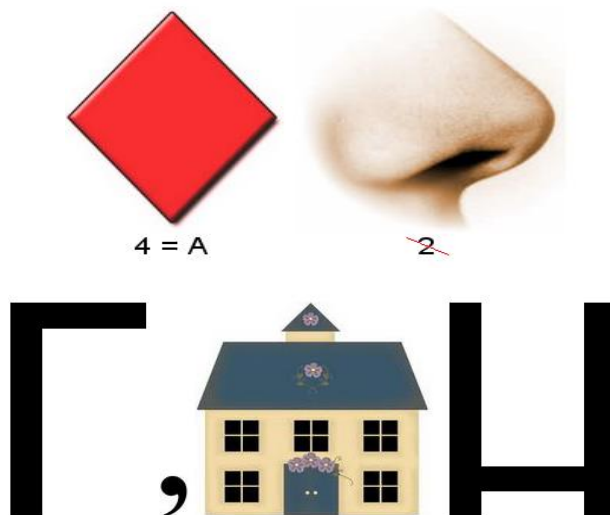
Гаудеамус – гімн студентів, знати напам'ять слова якого ЛАТИНОЮ вважають за честь усі студенти (колишні й нинішні).

Цю пісню тепер співають на святах і зустрічах студентів усього світу – на латині! Це своєрідний символ студентства, молодості.

Розкажіть про свої враження від прослуханого твору. Які ознаки гімну ви почули в ньому?

Мистецька діяльність

- a) а) Виконання розспівки «Ненька Україна» **Слайд 18**
- b) б) Розучування пісні «Моя духмяна Україно» (сл. та муз. І. Тарнавської). **Слайд 19**
- c) в) Виконання української народної пісні «По дорозі жук, жук» **Слайд 20**
- d) г) Знайдіть слова гімну «Гаудеамус» українською мовою і виконайте групами по куплету.
- e) г) Гра «Ребуси». **Слайд 21**

Мистецька комунікація

- ✓ Обговорення на тему «Мелодійні та графічні лінії».
- ✓ Оцінювання творчої діяльності та музикування.
- ✓ Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія

Вправа «Метод «ДРІД» **Слайд 22**

Д — досвід (що робили, що пам'ятаєте?)

Р — рефлексія (які відчуття, реакція?)

І — інформація (яку інформацію одержали, які висновки зробили?)

Д — дії (як ви будете діяти в майбутньому)

Учасникам пропонується висловити свої думки щодо кожного питання. У такий спосіб підбиваються підсумки уроку

Урок 6

Віталіна Миколаївна Мехеда,
вчитель предметів мистецької освітньої галузі
Смілянської загальноосвітньої школи
I-III ступенів N1 Смілянської міської ради
Черкаської області

Тема уроку. МОЯ ДУХМЯНА УКРАЇНА

Мета уроку:

- ознайомити дітей з поняттям української популярної естрадної музики, історією її виникнення та розвитку в Україні; розглянути куплетну та просту двочастинну музичну форму, творчість українських композиторів, авторів сучасної української пісні;
- виховувати в учнів емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва та дійсності, розвивати мистецькі художні інтереси, естетичні потреби; формувати системи мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв;
- розвивати уміння сприймати, інтерпретувати та оцінювати твори мистецтва й художніх явищ; стимулювати здатності учнів до художньо-творчого самовираження в мистецькій діяльності, до здійснення мистецької комунікації; розвивати художні мистецькі здібності, креативне мислення, творчий потенціал; формувати потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті.

Компетентності:

ключові: загальнокультурна грамотність (формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї), уміння навчатися впродовж життя (набуття нових вмінь і навичок), соціальні та громадянські компетентності (уміння працювати з іншими на результат, відвертати та розв'язувати конфлікти, досягати компромісів); інформаційно-цифрова компетентність (впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі), уміння вчитися (уміння зосереджено сприймати навчальний матеріал), культурна компетентність (залучення до мистецької діяльності, розвиток творчого самовираження), соціальна компетентність (уміння співпрацювати з колективом), математична компетентність (виявлення математичних залежностей у мистецтві).

предметні: опанувати поняття сучасна українська популярна естрадна пісня: палітра образів і жанрів, надати уявлення про куплетну та просту двочастинну музичну форму, формувати вміння емоційно сприймати сучасну естрадну пісню та аналізувати її; розвивати вміння елементарного музикування; формувати вокально-хорові навички.

Тип уроку: комбінований, урок поглиблення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації до музичного твору та пісні або мультимедійна презентація, портрети композиторів пісенників.

Основні поняття для засвоєння: сучасна українська популярна естрадна пісня: палітра образів і жанрів. Куплетна та проста двочастинна музична форма.

Твори, що вивчаються на уроці: В. Івасюк, «Червона рута» (у виконанні В.Івасюка, Н.Яремчука та В.Зінкевича; фрагмент); сл. М. Сингаївського, муз. В. Верменича, «Чорнобривці» (у виконанні В. Павліка, фрагмент); сл. О. Псюка та І. Клименка, муз. І. Діденчука, «Стефанія» (у виконанні гурту «Kalush Orchestra»); сл. і муз. А.Кузьменка, «Люди, як кораблі» (у виконанні гурта «Скрябін»), «Моя духмяна Україно», І. Тарнавської.

ХІД УРОКУ

Організаційний момент. Оголошення теми уроку. Мотивація до навчання.

Слайд 1, Слайд 2. Сьогодні ми поговоримо про українську популярну естрадну пісню.

І, перш ніж перейти безпосередньо до розгляду теми, мені б хотілося спочатку дізнатись про ваші особисті вподобання. Тож, прошу вас написати на дошці Padlet назву сучасної популярної пісні, яку ви любите слухати, її автора чи виконавця. Якщо є бажання, можна додати і посилання на відео. <https://padlet.com/linamex81/padlet-9saumr23nnm24m60>

Мистецька грамотність. Новий матеріал

Слайд 3. Українська популярна музика зародилася в середині минулого століття. Створені в той час пісні П. Майбороди («Київський вальс», «Пісня про рушник»), О. Білаша («Два кольори», «Ясени»), І. Шамо («Києве мій», «Три поради») увійшли до золотого фонду вітчизняної естради. Тоді їх виконували в супроводі оркестру.

Але, мабуть, саме пісню «Червона рута», написану Володимиром Івасюком у 1970 році, можна вважати точкою відліку української поп-музики. У ній є потужна енергетика, а ще фольклорна мелодія і романтично-міфологічний сюжет, що полюбилися мільйонам слухачів у всьому світі.

У ті роки були популярними численні вокально-інструментальні ансамблі: «Смерічка», «Світязь», «Кобза», «Візерунки шляхів» та інші герої, чия музику журналіст і діджей Віталій Бардецький назвав «вусатий фанк», знявши про сцену того періоду однойменний фільм.

Слайд 4. У 1995 році з'явилася вже культова програма «Територія А» Анжеліки Рудницької — перший в історії українського телебачення щоденний хіт-парад кліпів. Завдяки «Території А» стали відомими Олександр Пономарьов, Віктор Павлік, дует «Аква Віта», Наталя Могилевська. Головною ж зіркою другої половини 90-х була Ірина Білик, яка в той період виконувала в основному романтичні балади або запальний євроденс.

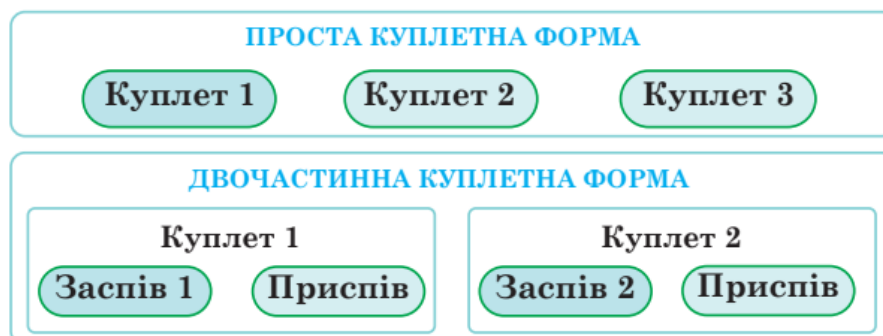
У другій половині 1990-х з'явилися або стали популярними вже культові гурти, які і сформували сьогодишню українську поп- і рок-музику: «Скрябін», «Океан Ельзи», «ТНМК», «Тартак», Green Grey.

Слайд 5. В двохтисячних роках з'являється багато телевізійних проектів та конкурсів, які сприяють появі нових імен в українській сучасній музиці. «Х-фактор», «Голос країни» відкрили для нас таких співаків як Нікіта Алексєєв, TAYANNA, LAUD та інших.

Особливо вдалимими можна вважати виступи українських артистів на конкурсі Євробачення, де отримали перемогу або увійшли в п'ятірку кращих такі співаки як Руслана, Андрій Данилко, Міка Ньютон, Злата Огневич, Джамала, Go-A, Kalush Orchestra.

Слайд 6. Мистецький словничок: Попмузика (англ. pop music, скорочення від popular music — популярна, загальнодоступна музика) — жанр сучасної музики, твори якого легко сприймає, розуміє і запам'ятовує максимальна кількість слухачів.

Слайд 7. Попрацюйте з таблицею, пригадайте будову пісні.

Сприймання та інтерпретація творів мистецтва

- **В. Івасюк, «Червона рута»** (у виконанні В.Івасюка, Н.Яремчука та В.Зінкевича; фрагмент) **Слайд 8, 9, 10**

Володимир народився в сім'ї вчителів. Його дитинство пройшло в традиційному українському середовищі. Від раннього віку відчував тягар соціальних і політичних обмежень, але це не завадило йому розвивати свій творчий потенціал. Хлопець почав проявляти інтерес до музики в ранні роки. Його вокальні та композиторські здібності були помічені ще в шкільні роки.

У 1966 році Івасюк поступив до Київського університету на факультет журналістики, але, відчуваючи великий потяг до музики, відправився навчатися на кілька місяців до Львівської консерваторії. Прорив до широкої громадськості Володимир здобув пісню "Червона рута", яку він написав у 1971 році. Ця пісня стала справжнім хітом і отримала величезну популярність в Україні та за її межами. Івасюк з успіхом виступав на різних музичних фестивалях. Також активно співпрацював з теле- та кіноіндустрією, створюючи музику до кількох кінофільмів та телепрограм.

На жаль, творчий і особистий шлях Володимира обірвався трагічно 18 липня 1979 року, але його творчість живе далі через його пісні, які стали класикою української музики. Його талант і вплив на українську культуру визнаються і залишаються невичерпним джерелом натхнення для багатьох поколінь музикантів.

сл. М. Сингаївського, муз. В. Верменича, «Чорнобриці» (у виконанні В. Павліка, фрагмент); **Слайд 11**

Слайд 12. *Про що розповідають ці пісні? Які почуття вони викликають? Пригадай назви інших українських естрадних пісень, у яких ідеться про квіти.*

сл. і муз. А.Кузьменка, «Люди, як кораблі» (у виконанні гурта «Скрябін»). **Слайд 13**
Вслухайтесь в текст пісні, проаналізуйте його. Чому цю пісню називають філософською? Чи подобаються вам такі пісні? **Слайд 14**

сл. О. Псюка та І. Клименка, муз. І. Діденчука, «Стефанія» (у виконанні гурту «Kalush Orchestra»). **Слайд 15, 16**

7 лютого 2022 року Kalush Orchestra вперше представив кліп «Стефанія». У травні гурт переміг на Євробаченні-2022 та майже одразу показав друге відео на цю пісню. Його зняли у зруйнованих російськими окупантами містах Київської області – Бучі, Ірпені, Бородянці та Гостомелі.

«Стефанія» – пісня про матір лідера та засновника гурту Kalush Orchestra Олега Псюка. Він написав її за два дні ще до початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Після 24 лютого користувачі соціальних мереж почали використовувати пісню у відео, присвячених боротьбі України. За словами Псюка, «Стефанія» стала подякою всім матерям, які оберігають дітей від лиха війни.

Розкажіть про свої враження від пісні. Які художні образи ви уявляєте? Доберіть слова, що відповідають характеру прослуханого твору. **Слайд 17**

Мистецька діяльність

а) Виконання розспівки «Ненька Україна». **Слайд 18**

б) Розучування пісні «Моя духмяна Україно» (сл. та муз. І. Тарнавської). **Слайд 19**

в) Створення ритмічного супроводу до пісні.

г) Виконання рухів під відео-ролик. **Слайд 20**

д) Гра «Вгадай українську пісню по мелодії». **Слайд 21**

Мистецька комунікація

Обговорення на тему «Моя духмяна Україна».

Оцінювання творчої діяльності та музикування.

Визначення власних емоцій від творчої діяльності

Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія

Вправа «П'ять відкриттів уроку» **Слайд 22**

- на уроці відкрив(-ла) для себе...
- сьогодні мене здивувало...
- виникли несподівані думки про ...
- сьогодні на уроці я дізнався(-ла), (як ,що)...
- сьогодні я зрозумів (-ла), що ... стане в пригоді мені в подальшому житті.

Підсумок уроку

Урок 7

Світлана Анатоліївна Войцях,
 учитель предметів мистецької освітньої
 галузі опорного закладу освіти
 «Чорнобаївський ліцей
 Чорнобаївської селищної ради
 Черкаської області»

Тема. МУЗИЧНІ ТА ГРАФІЧНІ ШЕДЕВРИ

Мета: виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва, формування, естетичних потреб дослідження високого мистецтва. Розвивати уміння та природні музичні задатки: музичний слух та почуття ритму; сприймання та інтерпретації музичних творів; заохочувати учнів до мистецької діяльності; розвивати креативне мислення та реалізувати творчий потенціал. Давати знання основ культурного формування вітчизняного хорового мистецтва та залучати до його активного дослідження.

Сприймання: Уривок із партесного співу XVII ст. (у виконанні ансамблю «A cappella Leopoldis»), М. Леонтович. «Літургія» (у виконанні академічного камерного хору ім. Д. Бортнянського).

Розучування: «Руді листи» (слова і музика Д. Пташинської).

Обладнання: мультимедійний комплект

Використані джерела: Підручник «Мистецтво, 6 клас» Л.Кондратова, джерела мережі Інтернет

ХІД УРОКУ

Організація класу

Музичне вітання, обмін враженнями про слухану музику.

Слайд 1. Оголошення теми, з'ясування поняття «Шедевр»

Слайд 2 (актуалізація опорних знань) «Пригадаймо!»

1. Урочиста пісня, прийнята як державний або соціальний символ
2. Синтетичний вид народної творчості, в якому органічно злиті поезія, музика та хореографія.

3. Народні пісні, які виконувались під час різних народних свят та обрядів.

4. Зажинкові пісні виконуються...

5. Великий колектив співаків це...

Слайд 3. «Запам'ятайте»

Хорова музика — музичні твори, призначені для хорового виконання. Хоровий спів буває одноголосий і багатоголосий, з музичним супроводом або без нього — а капела. Це наймасовіший вид музичного мистецтва. Професійне хорове мистецтво відоме з часів Стародавньої Греції.

Слайд 4. «Дізнайтеся!»

Дослідіть самостійно розвиток хорової музики в Україні та дізнайтеся про хорові традиції вашого регіону, міста, скориставшись вашими гаджетами.

Слайд 5 «Історія хорової музики України»

Хорова музика в Україні розвивалася у тісному зв'язку з церквою. Оскільки в церкві східного обряду піснеспів виконують без супроводу музичних інструментів, то музика для хору тривалий час залишалася а cappella.

Слайд6. Музика Київської Русі

На українських землях хорівий спів відомий із часів Київської Русі, де хоріві колективи існували в монастирях і при княжих дворах. В XI столітті хорового співу навчали в жіночій монастирській школі у Києві.

Слайд 7 «Знаменний спів»

У ранній хорівій церковній музиці був поширений «знаменний розспів» (замість нот вокальні хоріві твори записували знаками — «знаменами» або «крюками»).

- Які, на вашу думку, особливості знаменного співу? Що він вам нагадує?

Слайд 8. Партесний спів

Прослухайте: Уривок із партесного співу XVIII ст. (у виконанні ансамблю «A cappella Leopoldis»).

У XIV—XV ст. почав активно розвиватися багатоголосий спів. Мелодію, яку виконували співаки, назвали хоровою партією. Для цієї епохи характерні три-чотириголосі хори, а пізніше — шести-восьмиголосі.

Уявіть себе автором відео кліпу цієї композиції, які зображення ви могли б використати, яких персонажів?

Слайд 9. Жанри хорової музики

Протягом століть хорівий спів на Україні формувався та удосконалювався. У 17-18-у столітті установився академічний поділ на голоси у професійному хоровому мистецтві: дисканти, альти, тенори та басы. Виокремились хоріві жанри: Ораторія, кантата, літургія. Найбільш поширеним ставав хорівий концерт, фрагмент якого ви щойно прослухали.

Пропоную звернутись до підручника. На сторінці 46 ви дізнаєтесь про композиторів, авторів партесної музики.

В цей період хор стає невід'ємною частиною опери. Формується світська хорова музика, з'являються жанри ораторії, кантати, які не пов'язані із церковним співом та передбачають участь оркестру.

У церковній, «духовній» хорівій музиці формується жанр літургії

Слайд 10. Літургія.

Послухайте: М. Леонтович. «Літургія» (у виконанні академічного камерного хору ім. Д. Бортнянського).

Слайд 11. Говоримо про музику

Яке враження справила на вас ця музика? Спробуйте із допомогою підказок визначити настрої прослуханого твору.

Слайд 12. Ритмічна пауза

Хорівий спів потребує неабиякої злагодженості учасників, а ритм – це основа будь-якого музичного твору. Тож перевіримо злагодженість нашого хору-класу у грі «Веселий ритм»

Слайд 13. Розспівування

Слайд 14. Розучуємо пісню «Руді листи». Д. Пташинської та виконуємо під фонограму «мінус»

Слайд 15. Виконуємо пісню «Руді листи» в русі, із пластичним інтонуванням.

Слайд 16. Про що ми дізнались на уроці? (закріплення)

Як називається цей спів, у чому його особливості? (звучить знаменний спів)

Що означає термін «а капелла» ?

Пригадай назви хорових жанрів.

У чому особливість «Партесного співу»?

Що тобі найбільше запам'яталось на уроці?

Що найбільше сподобалось?

Слайд 17. ГРА «Музичні жанри» [:https://learningapps.org/watch?v=pefi0yhmn19](https://learningapps.org/watch?v=pefi0yhmn19) (платформа «Learningapps»)

Підсумок, рефлексія:

- Про що дізнались нового на уроці?

- Яку музику прослухали б із членами родини?

- Який вид діяльності сподобався найбільше?

На початку наступного уроку пропоную обговорити хорові твори, які ви прослухаєте протягом тижня.

Музичне прощання.

Урок 8

Лариса Володимирівна Мозгова,
учитель предметів освітньої
галузі «Мистецтво» комунального закладу
«Кам'янський ліцей №1 Кам'янської міської ради»
Черкаської області

Тема. МУЗИЧНИЙ ТА ЖИВОПИСНИЙ ПОРТРЕТИ

Мета: формування ключових компетентностей:

Мистецька компетентність: ознайомити учнів з жанром духовного хорового концерту; познайомити з творчістю композиторів, які створювали шедеври світової хорової музики; розвивати в учнів здатність сприймати різні види мистецтва, виявляти їх взаємозв'язок; працювати над вокально-хоровими навичками; спонукати учнів до художньо-творчої самореалізації і культурного самовираження; виховувати естетичний смак.

Компетентності спілкування державною мовою: виконання вокально-хорових творів рідною мовою; аналіз творів мистецтва, висловлювання власних думок та вражень державною мовою.

Інформаційно-цифрова компетентність: використання інтерактивних методів, мультимедійних засобів та мережі інтернет.

Компетентність уміння вчитися впродовж життя: заохочення до самоосвіти, формування уміння визначати власні художні інтереси, вміння, доцільно розподіляти свій час для пізнання, сприймання, творів мистецтва.

Компетентності ініціативності і підприємливості: заохочувати прояви творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній), презентації результатів власних мистецьких досягнень.

Компетентності у галузі природничих наук: аналіз, спостереження, дослідження і відтворення природних явищ засобами мистецтва.

Соціальна та громадянська компетентності: виховання усвідомленого відчуття себе частиною команди, розуміти та поважати думку та інтереси інших учасників освітнього процесу.

Компетентність обізнаності та самовираження у сфері культури виховання естетичного смаку: вміння виражати власні емоції, ідеї та почуття, виховання шанобливого ставлення до творів мистецтва.

Компетентність екологічної грамотності і здорового життя: через творчу діяльність, пропагувати здоровий спосіб життя.

Тип уроку: комбінований.

Оснащення уроку: комп'ютер, телевізор, дидактичний матеріал, відео ролики, презентація, фортепіано, підручник Л.Г. Кондратова «Мистецтво 6 клас».

Методи і прийоми: коментар вчителя, бесіда, демонстрація відеоматеріалів, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Форма організації: урок з використанням інтерактивних методів навчання.

Терміни і поняття: духовний хоровий концерт, а капела, херувимська.

Музичний ряд: Д. Бортнянський. Херувимська № 7 (у виконанні Академічного хору імені П. Майбороди; фрагмент). Українська народна пісня «Дударик» в обробці М.

Леонтовича (у виконанні Національного заслуженого академічного народного хору України імені Г. Вірьовки). Слова О. Кониського, музика М. Лисенка. «Боже великий, єдиний», «Руді листи» (слова і музика Д. Пташинської)

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво.

ХІД УРОКУ

Організаційний момент. Музичне вітання.

Мотивація навчальної діяльності.

В історії української музичної культури другу половину XVIII ст. називають «золотим віком української музики». У цей період класичних вершин досягає духовна хорова творчість.

Повідомлення теми, мети, завдання уроку.

Сьогодні на уроці ми познайомимося з жанром духовного хорового концерту, та з творчістю композиторів, які створювали шедеври світової хорової музики; вдосконалимо вміння сприймати та аналізувати твори мистецтва, розучимо пісню «Руді листи», виконаємо цікаве творче завдання.

Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями.

Що вам відомо про хорове мистецтво? Що таке хор? Хто такий диригент? Що означає поняття *партесний спів*?

Основна частина.

У другій половині XVIII століття з'являється новий жанр духовного хорового циклічного концерту. Під впливом західноєвропейської професійної музики у творчості українських композиторів Максима Березовського, Артемія Веделя та Дмитра Бортнянського одночастинний партесний концерт доби бароко змінюється циклічним концертом епохи класицизму. Він будувався на контрастному зіставленні частин і набув рис своєрідної класичної хорової симфонії. Творчість саме цих митців символізує цілу епоху в історії українського хорового мистецтва.

Максим Созонтович Березовський (1745?—1777) український композитор, співак, диригент доби класицизму, народився у Глухові, на Чернігівщині, відомий передусім, як автор духовних концертів. Він поєднав у своїй творчості досвід західноєвропейської музичної культури з національними традиціями хорового мистецтва, створив новий класичний тип хорового концерту.

Артем Лук'янович Ведель (1767-1808) – видатний український композитор, прекрасний диригент, блискучий співак, скрипаль-віртуоз. Ним створено понад тридцять духовних хорових концертів. На олімпі національних геніїв його ім'я заслужено стоїть поруч з іменами Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Григорія Сковороди.

Дмитро Бортнянський (1751-1825) – був першим музикантом-українцем, який отримав вищу освіту за кордоном, першим композитором, чії твори стали виходити друком, він був і залишається одним із найяскравіших представників європейської світської і духовної музики, чії твори ніколи не втрачали характерні національні риси. Його феномен до сьогоднішнього дня не має історичних аналогів і є безцінним спадком вітчизняної музичної культури.

В музиці хорового концерту другої половини XVIII століття притаманні риси класичного стилю: внутрішня простота, гармонійність, ясність, урочисті й енергійні музичні образи. Хоровий концерт має циклічну форму з контрастними частинами: найчастіше це три або чотири частини, які базуються на принципі контрасту – темпового, тонального, музично-образного. На відміну від західно-європейського, український духовний концерт не передбачає музичного супроводу. Прикладом духовного концерту є херувимські пісні.

Херувимська пісня — пісня-молитва, яку співають у церквах, під час літургії.

Херувимська – духовний вокальний твір для хору, що починається словами «іже херувими». Різновид духовного співу, що вирізняється особливою урочистістю, створений для виконання хором *а капела*, тобто без інструментального супроводу.

Прослухайте твір Дмитра Бортнянського «Херувимська №7» у виконанні Академічного хору імені П. Майбороди.

Сприймання творів мистецтва.

1. Д. Бортнянський. Херувимська № 7.

2. Аналіз твору мистецтва:

- Які почуття пробуджує прослуханий твір?
- Які особливості хорового концерту ви помітили?
- Які хорові партії вам вдалося розпізнати?

Розвиток світської хорової музики в Україні почався в першій половині ХІХ століття. Величезним внеском у неї стала творчість М. Лисенка — автора хорово-оркестрових кантат та хорових обробок народних пісень.

Після М. Лисенка визначними творцями хорової музики були М. Леонтович, К. Стеценко, О. Кошиць, С. Людкевич, П. Козицький та ін.

Сприймання та аналіз творів мистецтва:

Українська народна пісня «Дударик» в обробці М. Леонтовича (у виконанні Національного заслуженого академічного народного хору України імені Г. Вірьовки).

Слова О. Кониського, музика М. Лисенка. «Молитва»

(«Боже великий, єдиний») (у виконанні того ж колективу)

- Розкажіть про свої враження від прослуханих творів.
- До якого жанру вони належать?
- Порівняйте виконання пісні літературного походження та української народної пісні.
- Визначте характер мелодії та опишіть засоби музичної виразності обох творів.

Вокально-хорова робота

1. Розспівування. Поспівка (за вибором вчителя)

2. Розучування пісні «Руді листи» (слова і музика Д. Пташинської) під фонограму.

3. Слухання пісні.

4. Аналіз характеру, темпу, динаміки.

5. Підспівування за вчителем.

7. Створення ритмічної танцювальної імпровізації до пісні, намагання передати її зміст і настрої мімікою та рухами тіла.

Творче завдання

Гра «Актори та співаки». Об'єднайтеся в дві групи: «актори» і «співаки». «Співаки» виконують пісню, а «актори» показують її зміст рухами та мімікою.

Потім поміняйтеся ролями.

Підсумок уроку, рефлексія.

1. Що нового ви дізналися про хорову музику?

2. Назвіть прізвища українських композиторів, які писали музику для хорових колективів.

3. Розкажіть про особливості хорового концерту.

4. Які українські хорові колективи відомі в усьому світі?

Домашнє завдання.

Скористайся власним гаджетом та дізнайся більше про хорову музику українського композитора Миколи Лисенка.

Урок 9

Світлана Леонідівна Нагорна,

учитель предметів мистецької освітньої галузі

Шостаківської гімназії

Катеринопільської селищної ради

Тема. УКРАЇНСЬКА ФАНТАЗІЯ. ІНСТРУМЕНТАЛЬНА МУЗИКА ТА ЇЇ ВИДИ. КАМЕРНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНА МУЗИКА. ЖАНРОВА ПАЛІТРА КАМЕРНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ МУЗИКИ. ЖАНРИ: ПРЕЛЮДІЯ, ФАНТАЗІЯ.

Мета: цілісний розвиток особистості учня у процесі опанування мистецьких надбань

людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті; всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Музичний матеріал: М. Лисенко. «Фантазія на дві українські народні теми для скрипки (або флейти) та фортепіано» (фрагменти). Л. Ревуцький. Прелюдія ре-бемоль мажор (фортепіано). Гра «Музична фантазія».

Розучування пісні «Добрий день людям на Землі» (слова і музика І. Танчака).

Обладнання: мультимедійна презентація, комп'ютер.

ХІД УРОКУ

Організаційний момент

1. Перевірка готовності класу до уроку
2. Музичне вітання

Мотивація навчальної діяльності

Основна частина

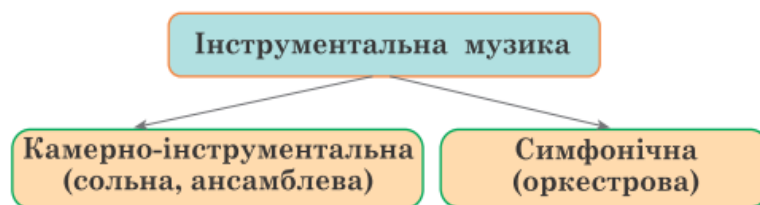
Засвоєння нових знань

Яка музика виникла раніше: інструментальна чи вокальна?

Із давніх часів інструментальна музика приваблювала людей. Ігри з музичним супроводом, звуки вівчарських сопілок та заклики мисливських сурм, похідна музика, магічні ритуальні танці, музика під час свят і відпочинку зберігають і відтворюють славу історію людства.

Інструментальну музику, як тобі відомо, поділяють на народну та професійну. Її диференціюють за жанрами, які відрізняються за будовою та призначенням:

- інструментальна музика;
- камерно-інструментальна музика;
- симфонічна

Учитель. Сьогодні ми відкриємо скарбничку камерно-інструментальної музики, аби ознайомитися з багатством її жанрів

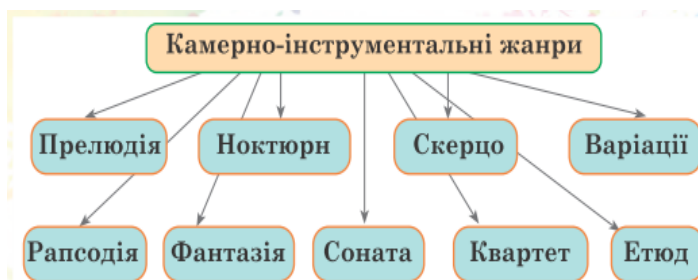
Мистецький словничок:

Камерно-інструментальна музика – музика, створена для виконання на інструментах сольо або малим складом музикантів у невеликих приміщеннях або для домашнього музикування.

Камерно-інструментальні жанри:

- Прелюдія

- Рапсодія
- Фантазія
- Ноктюрн
- Скерцо
- Квартет
- Варіації
- Етюд
- Соната

З історії

Зазирнімо в історію розвитку камерно-інструментальної музики в Україні. Перші камерно-інструментальні твори в українській музиці з'явилися на початку XIX ст.

Авторами п'єс, ноктюрнів, фантазій, варіацій на теми українських народних пісень були І. Вітковський, А. Галенковський, О. Лизогуб.

Іван Матвійович Вітковський — український педагог, скрипаль, диригент, композитор, підприємець. Навчався у Й.Гайдна у Відні. 1805—1815 і 1821—1830 — учитель музики в Харківському університеті та інституті шляхетних дівчат. 1812 відкрив перший у місті музичний магазин, у 1813 році заснував першу фабрику інструментів, де виготовляли фортепіано.

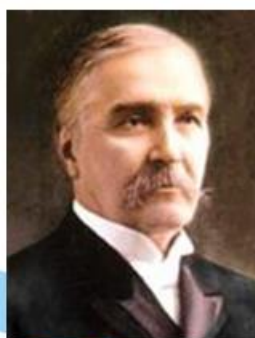
Андрій Йосипович Галенковський - український віолончеліст і композитор та юрист. Служив суддею у Пирятині. З 1863 — член київського відділення музичного товариства. Автор ряду п'єс для віолончелі та «Кадрилі» для симфонічного оркестру, одного з перших симфонічних творів українських авторів.

Олександр Іванович Лизогуб (1790 — 1839) — генерал-майор, учасник Наполеонівських війн; піаніст і композитор. Виходець із козацько-старшинського роду, що був на Чернігівщині та Полтавщині. Один із зачинателів української фортепіанної музики.

У першій половині XX ст. камерно-інструментальні ансамблі побутували у досить вузькому колі інтелігенції, тому музика для них не набула значного розвитку.

Українські композитори писали твори малої форми – прелюдії, етюди, цикли мініатюр, обробки народних пісень і танців для фортепіано та інших інструментів.

Істотний внесок у скарбничку камерно-інструментальної української музики зробили М. Лисенко, В. Барвінський, Б. Лятошинський, В. Сильвестров та багато інших.

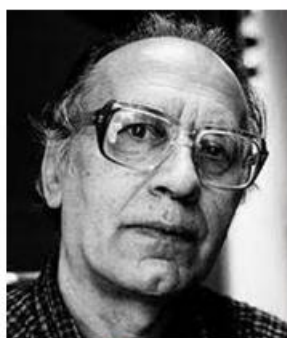
**Микола
Лисенко**

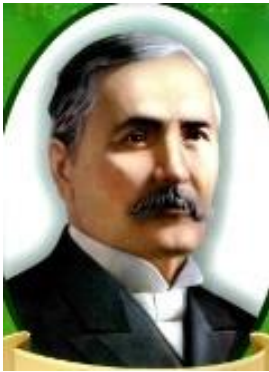
**Василь
Барвінський**

**Борис
Лятошинський**

**Валентин
Сильвестров**

Більшості творів композитора притаманна народнопісенна мелодика.

У «Фантазії на дві українські теми» М. Лисенко звертається до мелодій двох українських пісень: «Хлопче молодче» та «Ой Гандзю милостива».

Прем'єра твору відбулась 4 березня 1873 р. у Міському театрі в Києві. На фортепіано грав сам композитор, який був чудовим піаністом, а партію флейти виконував В. Химиченко.

Фантазія – музичний твір, в основі якого – імпровізація на теми популярних пісень і танцювальних мелодій.

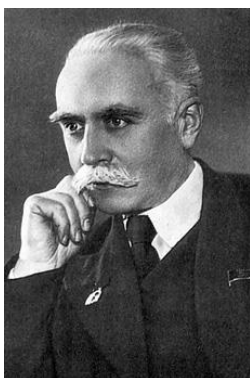
Музичне сприймання

- Прослухайте музичні фрагменти.
- Про що розповіла вам музика?
- Опишіть мелодію кожної частини, в основі яких – народні українські пісні.
- Доберіть слова, що характеризують настрої обох частин.

«Фантазія на дві українські теми для скрипки та фортепіано» М. Лисенко (фрагменти)

У творчій спадщині багатьох українських композиторів є жанр прелюдії, зокрема прелюдії та фуґи у вигляді збірок для фортепіано, прелюдії як окремі п'єси для фортепіано та інших інструментів.

ЛЕВКО РЕВУЦЬКИЙ, український композитор, педагог, музичний і громадський діяч, доктор мистецтвознавства

Мистецький словничок

Прелюдія – невеликий вступ імпровізаційного характеру перед основним викладом музичного твору – фуґи або сюїти.

- Прослухайте музичний твір.
- Розкажіть про свої враження від прослуханого твору.
- Яка картина постає в твоїй уяві під музику Л. Ревуцького?
- Які засоби виразності використано в цьому музичному творі? Охарактеризуйте їх.

Прелюдія ре-бемоль мажор Л. Ревуцький (фортепіано)

Весела руханка

Вокально-хорова робота

Розспівування.

Розучування пісні «Добрий день людям на Землі» (слова та музика І.Танчака). (робота над поставою, одночасним початком співу, м'якістю звуковедення)

Добрий день! Добрий день,
Ниви і поля!

Добрий день! Добрий день,
Матінко земля!

Добрий день! Добрий день
В небі, журавлі!

Добрий день! Добрий день,
Людям на землі!

Приспів:

Це для нас посміхається сонечко,

Соловейко співає пісень!

Заглядає веселка в віконечко:

Добрий день вам! Добрий день!

Добрий день! Добрий день,
Гори і ліси!

Добрий день! Добрий день,
Крапельки роси!

Добрий день! Добрий день,
Квіти запашні!

Добрий день! Добрий день
Людям на землі!

Приспів.

Добрий день! Добрий день,
Дощик степовий!

Добрий день! Добрий день,
Колос золотий!

Добрий день! Добрий день
В морі, кораблі!

Добрий день! Добрий день
Людям на землі!

Приспів.

Підсумок уроку

- Розкажіть про особливості камерно-інструментальної музики.
- Які жанри камерно-інструментальної музики ви знаєте?
- Що називають прелюдією? А фантазією?
- Розкажіть про свої враження від прослуховування фортепіанних творів.

Урок 10

Світлана Леонідівна Нагорна,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Шостаківської гімназії Катеринопільської селищної ради

Тема. ЖАНРОВЕ РОЗМАЙТТЯ. КАМЕРНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНА МУЗИКА. ЖАНРИ: ЕЛЕГІЯ, СОНАТА, СОНАТНА ФОРМА

Мета: цілісний розвиток особистості учня у процесі опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті; всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Музичний матеріал: Ю. Щуровський. Елегія для фортепіано. М. Лисенко. Елегія для флейти і фортепіано. Л. Ревуцький. Соната № 1 сі мінор. Перша частина (фортепіано).

Виконання пісні «Добрий день людям на Землі» (слова і музика І. Танчака).

Обладнання: мультимедійна презентація, комп'ютер.

ХІД УРОКУ

Організаційний момент

- Перевірка готовності класу до уроку
- Музичне вітання

Мотивація навчальної діяльності

Хто з українських композиторів писав твори для фортепіано або інших окремих інструментів?

(Микола Лисенко, Василь Барвінський, Борис Лятошинський, Валентин Сильвестров, Левко Ревуцький)

Основна частина

Засвоєння нових знань

Українська фортепіанна музика, що зародилася на основі пісенного й танцювального фольклору, отримала потужний поштовх до розвитку наприкінці XIX – на початку XX ст.

Неоціненний внесок у її становлення зробив, як ми вже згадували, М. Лисенко, творам якого притаманне узагальнення народнопісенних інтонацій у поєднанні з авторською мелодикою.

Його традиції продовжили В. Сокальський, М. Калачевський, Я. Степовий, С. Людкевич, Л. Ревуцький, М. Колесса, А. Коломієць, М. Скорик, Л. Колодуб, Ю. Щуровський та багато інших.

Пригадаймо:

- Які камерно-інструментальні твори ви слухали на минулому уроці. До яких жанрів вони належать? Хто написав ці твори?

(Микола Лисенко «Фантазії на дві українські теми» ,
Левко Ревуцький «Прелюдія ре-бемоль мажор» .Жанр – фантазія, прелюдія)

- Що називають прелюдією? А фантазією?

Фантазія – музичний твір, в основі якого – імпровізація на теми популярних пісень і танцювальних мелодій.

Прелюдія – невеликий вступ імпровізаційного характеру перед основним викладом музичного твору – фуґи або сюїти)

Портрет митця. Радянський і український композитор, викладач.

Твори українського композитора Юрія Щуровського глибоко народні, з виразним національним колоритом та ліризмом, який передає найтонші грані почуттів людської душі. У його творчому доробку є два альбоми для дітей: «Прогулянка» і «Калейдоскоп».

Музичне сприймання

Прослухайте музичний твір.

- Про що розповіла вам прослухана музика?
- Які образи виникли в вашій уяві?
- Доберіть слова, що характеризують мелодію цього твору.

Елегія для фортепіано

Ю. Щуровський

Виберіть слова, якими можна описати прослухану мелодію.

ніжна

лагідна

лірична

лірична

урочиста

зворушлива

бадьора

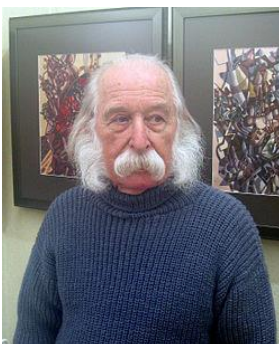
легка

сумна

енергійна

весела

Портрет митця:

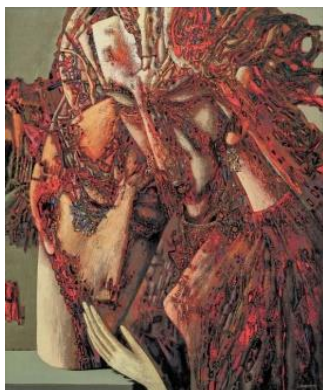

Іван Марчук, український живописець, засновник техніки плъонтанізму, народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Шевченка.

У 2006 році Міжнародна академія сучасного мистецтва у Римі прийняла Івана Марчука до лав «Золотої гільдії» та обрала почесним членом наукової ради академії.

У жовтні 2007 року потрапив до рейтингу «100 геніїв сучасності», який уклала британська газета «Дейлі телеграф».

- Розгляньте картину відомого українського художника Івана Марчука «Елегія».

- Порівняйте образи однойменного музичного твору та твору живопису.

- Опишіть гармонію в музиці та в колориті картини.

- Із якою подією в долі нашої країни в вас асоціюються художні образи картини?

Прослухайте музичну композицію.

Які емоції викликало в тебе звучання твору?

Візьми акварельні фарби та пензель. Спробуй відтворити свої почуття в етюді під назвою «Елегія» за допомогою кольорів та їх відтінків.

Елегія для флейти і фортепіано

М. Лисенко

Мистецький словничок:

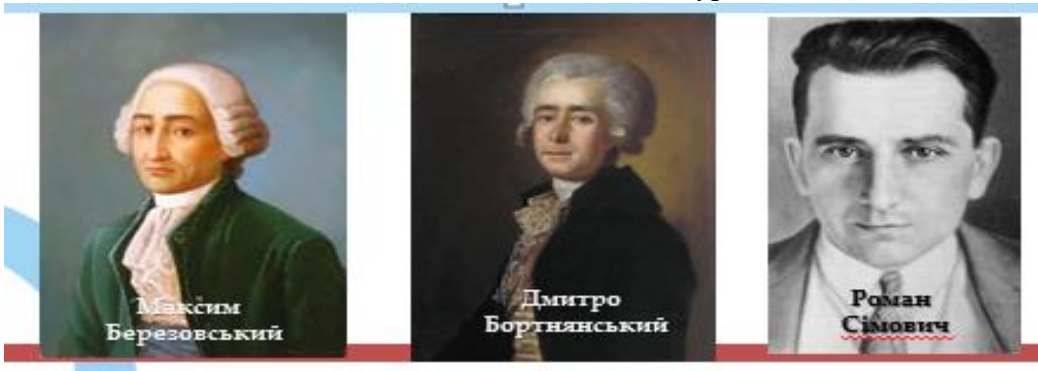
Елегія — камерний музичний твір задумливого, сумного характеру.

У професійній вітчизняній музиці значне місце посідає соната. Першими творами цього жанру стали скрипкова соната М. Березовського та фортепіанні сонати Д. Бортнянського.

Пізніше до жанру сонати звертались багато українських композиторів: М. Лисенко, В. Косенко, Б. Лятошинський, Р. Сімович, Ю. Щуровський, В. Сечкін та інші.

Весела руханка.

З історії. У професійній вітчизняній музиці значне місце посідає соната. Першими творами цього жанру стали скрипкова соната М. Березовського та фортепіанні сонати Д. Бортнянського. Пізніше до жанру сонати звертались багато українських композиторів: М. Лисенко, В. Косенко, Б. Лятошинський, Р. Сімович, Ю. Щуровський, В. Сечкін та ін.

Ми продовжуємо ознайомлюватися із жанрами камерно-інструментальної музики.

Мистецький словничок

Соната - жанр камерно-інструментальної музики; твір із трьох-чотирьох різних за характером і темпом частин, призначений для одного або кількох інструментів.

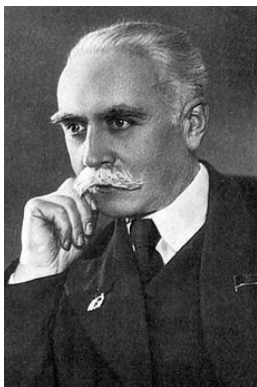
Жанр сонати вирізняється чіткою структурою. Першу частину сонати пишуть у сонатній формі.

Сонатна форма - принцип викладу музичного матеріалу, який передбачає не механічне чергування частин і розділів, а взаємодію тем і художніх образів.

Теми – головна і побічна – або протиставляються одна одній, або доповнюються одна одну. Розвиток тем відбувається в три етапи – експозиція, розробка і реприза.

Експозиція показ головної і побічної тем	Розробка розвиток тем	Реприза повторення тем (часто видозмінене)
---	------------------------------------	---

Портрет митця:

Л. Ревуцький, видатний український композитор, який збагатив вітчизняну музику своїм неповторним стилем. У творах композитора простежуються українська народна мелодика і традиції сучасної професійної музики. Музиці Л. Ревуцького притаманний ліризм, стриманість, багатство емоцій, виразність мелодії.

- Прослухайте музичний композицію.
- Що ви уявляєте під мелодію прослуханого твору?
- Чи вдалося вам розпізнати головну та побічну теми сонати?
- Охарактеризуйте кожну з них.
- Які засоби виразності використав композитор у цьому творі?

Соната №1 сі мінор. Перша частина Л. Ревуцький

Вправа для очей.

Вокально-хорова робота

Розспівування.

Виконання пісні «Добрий день людям на Землі» (слова та музика І.Танчака) (робота над постановою, одночасним початком співу, м'якістю звуковедення)

Добрий день! Добрий день,
Ниви і поля!
Добрий день! Добрий день,
Матінко земля!
Добрий день! Добрий день
В небі, журавлі!
Добрий день! Добрий день,
Людям на землі!

Приспів:
Це для нас посміхається сонечко,
Соловейко співає пісень!
Заглядає веселка в віконечко:
Добрий день вам! Добрий день!

Добрий день! Добрий день,
Гори і ліси!
Добрий день! Добрий день,
Крапельки роси!
Добрий день! Добрий день,
Квіти запашні!
Добрий день! Добрий день
Людям на землі!

Приспів.

Добрий день! Добрий день,
Дощик степовий!
Добрий день! Добрий день,
Колос золотий!
Добрий день! Добрий день

В морі, кораблі!
Добрий день! Добрий день
Людям на землі!

Приспів.

Підсумок уроку

- Розкажіть про особливості жанру сонати.
- У якій формі зазвичай пишуть першу частину сонати?
- Що характерно для цієї форми?
- Назвіть прізвища українських композиторів, які писали фортепіанні твори.

Урок 11

Наталія Вікторівна Позднякова,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Смілянської спеціалізованої школи I-III ступенів № 12
Смілянської міської ради Черкаської області

Тема. СЮЖЕТ У ТВОРАХ МИСТЕЦТВА

Мета:

— ознайомити з поняттям «непрограмна музика», «симфонічна музика», жанрами симфонічної музики, симфонією, особливостями класичних зразків симфонії; творчістю композиторів Станіслава Людкевича, Василя Попадюка, Олександра Пономарьова;

— розвивати вміння учнів уважно слухати музику та надавати характеристику творам симфонічної музики, висловлювати свої музичні враження від прослуханого музичного твору, надавати характеристику жанровим його особливостям, вокально-хорові навички;

— виховувати інтерес до слухання жанрів симфонічної музики та виконання пісень сучасних українських композиторів.

Компетентності школярів, що формуються протягом уроку:

Ключові: уміння вчитися (уміння зосереджено сприймати навчальний матеріал), загальнокультурна грамотність (здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва). Соціальні та громадянські компетентності (уміння працювати з іншими на результат, відвертати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів), уміння визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких жанрів; сприяти розвитку інтересу до мистецтва протягом життя.

Предметні: ознайомити учнів із жанрами симфонічної музики; розповісти про особливості жанру симфонії, ознайомити із поняттям «непрограмна музика»; розвивати спостережливність, образне сприймання, логічне мислення, фантазію; виховувати естетичні почуття, любов і шану до українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, комп'ютер, мультимедійна презентація.

Основні поняття для засвоєння: симфонічна музика та її жанри, симфонія, диригент, програмна музика, непрограмна музика.

Твори, що вивчаються на уроці: Симфонія соль мінор невідомого автора початку XIX ст.

Частина 4. Козачок (фрагмент), С.Людкевич. «Прикарпатська симфонія». Частина 1 (фрагмент). В. Попадюк. Уривок з оркестрової фантазії (у виконанні Національного оркестру народних інструментів). Розучування пісні: «Заспіваймо пісню за Україну» (слова і музика О. Пономарьова).

ХІД УРОКУ

Організаційний момент.

Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми та мети уроку.

Симфонічний оркестр

Вважаєш чудес не буває?
В мені визріває протест!
У світі є диво! Я знаю!
То є симфонічний оркестр!
Як тільки підіймуться руки
Й, мов яструб, злетить диригент,
Бурхливою шквальністю звуків
Розіб'ється тиша у щент!
У кожному закутку зали,
Де смуток царив ще за мить,
Відкриваються в вічність портали,
Зрадіє душа! Забринить!
Чарівної палички злети -
І нот оживе німота,
Зведуться із звуків намети
І музики сила свята.
Ці звуки втамовують муки,
Чи рани забуті ятрьуть,
Ти просто довірся, послухай,
Як ноти насправді звучать!
Для щастя потрібно так мало!
Відкриється істина ця:
Як сповнеться звуками зала -
Наповняться щастям серця!

Нас музика вже не дивує...
Буденно живем між чудес.
Та диво насправді існує!
Звучить симфонічний оркестр!

Саша Чорнобіла

Що ви знаєте про симфонічну музику?

Сьогодні на уроці ми дізнаємося більше про симфонічну музику та познайомимося з її жанрами.

Мистецька грамотність. Новий матеріал.

Симфонічна музика — музика, започаткована появою жанру симфонії і призначена для виконання симфонічним оркестром. Це один із найскладніших напрямків музичної творчості, адже композитор/композиторка має написати партію для кожного інструмента оркестру.

Натомість, саме завдяки злагодженому звучанню широкого кола інструментів автор чи авторка може достовірно передати слухачам свій задум, емоційний стан, почуття.

- Пригадайте, які музичні інструменти входять до складу симфонічного оркестру.
- Які з них ви зможете розпізнати на слух?

Симфонічний оркестр складається з трьох груп музичних інструментів: струнно-смічкової, духової і ударної.

Струнносмічкові інструменти — скрипка, альт, віолончель і контрабас.

Духові інструменти бувають дерев'яні і мідні. Дерев'яні більш гострі і тонкі за звучанням. Мідні більш грубі і потужні. Дерев'яні духові інструменти — флейта, гобой, кларнет та фагот. Мідні — труба, валторна, тромбон і туба.

Ударні інструменти — ця група інструментів найбільш різноманітна: литаври, тарілки, барабани, ксилофон, трикутник, вібрафон, тарілки.

Додатково можуть використовуватися челеста, арфа, рояль, але до основного складу оркестру ці інструменти не входять.

- Хто керує оркестром?
- У чому полягає діяльність людини цього фаху?

Диригент (у перекладі з французької *diriger* — керувати, направляти) — одна з найскладніших музичних професій.

Основним завданням диригента є керування грою оркестру або музичного колективу. До того ж, саме диригент підбирає роль для кожного музиканта, контролює її прочитання і звучання в ансамблі, шукає способи надання твору виразності, нових музичних відтінків, акцентів і фарб.

Зазирнімо в скриньку жанрів симфонічної музики.

- Які з цих жанрів вам відомі?
- Спробуйте пригадати прізвища авторів і назви симфонічних творів, які ви слухали на уроках мистецтва у 5-му класі.

До жанрів симфонічної музики також належить симфоніста, симфонічна картина, симфонічна фантазія.

Симфонія (грец. *συμφωνία* — співзвуччя) — жанр оркестрової музики, великий твір для оркестру, написаний зазвичай у формі сонатно-симфонічного циклу.

Класичні зразки симфонії складаються з чотирьох частин:

- частина 1 — швидка, енергійна (у формі сонатного алєгро);
- частина 2 — повільна, лірична (часто варіаційна);
- частина 3 — танцювальна (менует або скерцо);
- частина 4 — яскравий, динамічний фінал (у сонатній формі; іноді у формі рондо чи рондо-сонати).

Сприймання та інтерпретація мистецтва.

4.1. Симфонія соль мінор невідомого автора початку XIX ст. Частина 4. Козачок (фрагмент).

- Чим вас вразила прослухана музика?
- Чому, на вашу думку, фінал симфонії має назву «Козачок»?
- Які засоби музичної виразності характерні для цього фрагмента?
- Які інструменти виконували твір?
- Розкажіть про особливості їх звучання.
- Охарактеризуйте композицію та мелодію твору.
- У якій формі його написано?

В українській музиці перші симфонічні твори з'явилися наприкінці XVIII — на початку XIX ст. До них належать «Концертна симфонія» Д. Бортнянського та «Симфонія соль мінор» невідомого автора.

4.2. С. Людкевич. «Прикарпатська симфонія». Частина 1 (фрагмент).

Інтерес до оркестрової музики в Україні поживавився у другій половині XIX століття: М. Лисенко створив «Юнацьку симфонію» та симфонічну фантазію, М. Калачевський — «Українську симфонію», М. Вербицький — оркестрові увертюри, В. Сокальський — симфонію і фантазії. Це були яскраві й оригінальні твори, написані на основі українських народних мотивів.

Найвидатніші досягнення українського симфонізму XX ст. пов'язані з іменами Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, С. Людкевича, М. Колесси, Г. Майбороди, М. Дремлюги, Л. Колодуба, І. Карабиця.

Серед сучасних вітчизняних авторів симфоній — В. Сильвестров, Є. Станкович, Б. Буєвський, І. Поклад, М. Скорик та ін.

- ✓ Пригадайте, що таке програмна музика.
- ✓ Що може слугувати програмою, яка розкриває втілений у творі сюжет?

С. Людкевич. «Прикарпатська симфонія». Частина 1 (фрагмент) - слухання.

- ✓ Розкажіть про свої враження від прослуханого твору.
- ✓ Поміркуйте, чи належить він до програмної музики. Обґрунтуйте свою думку.
- ✓ Скористайтеся гаджетом і знайдіть краєвиди Прикарпаття, які співзвучні характеру музики симфонії.

Станіслав Людкевич — український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, творчість якого сповнена громадянського пафосу й позначена масштабним національним

колеритом. У доробку композитора — 8 симфонічних поем, фортепіанні та скрипкові концерти, кантата «Заповіт» і кантата-симфонія «Кавказ» (на вірші Т. Шевченка), хорові композиції на тексти Т. Шевченка, І. Франка, М. Шашкевича, М. Рильського, обробки народних пісень та інші вокальні й інструментальні твори.

4.3. В. Попадюк. Уривок з оркестрової фантазії (у виконанні Національного оркестру народних інструментів).

Серед безлічі інструментальних композицій є твори, які не мають художніх назв або літературних сюжетів.

Їх відносять до непрограмної музики.

Непрограмні твори називають сонатами, симфоніями, прелюдіями тощо. Подібні назви не дають уявлень про характер того чи іншого твору, але вказують на музичний жанр, у якому він написаний. Під час слухання непрограмної музики у кожного слухача виникають власні образи та відчуття залежно від особистісного сприйняття, підготовленості та рівня духовної культури.

Непрограмна музика — це інструментальні твори, які не мають художніх назв або літературних сюжетів.

Непрограмна музика розвиває фантазію, викликає різноманітні асоціації, пробуджує почуття.

Слухання: В. Попадюк. Уривок з оркестрової фантазії (у виконанні Національного оркестру народних інструментів).

- ✓ Який настрій викликала прослухана музика?
- ✓ Порівняйте звучання симфонічного оркестру та оркестру народних інструментів.

Мистецька діяльність.

Фізкультхвилинка.

Ритмічна вправа.

Вокальна діяльність

Розучування пісні О.Пономарьова «Заспіваймо пісню про Україну»

Ігрова діяльність.

Гра «Неперервний ланцюжок».

Учні співають перший куплет пісні ланцюжком: кожен по черзі виконує тільки один склад, а з цих складів має утворитися мелодія куплету. Приспів виконують разом.

Мистецька комунікація.

Вправа «Абетковий суп».

Букви розрізати та скласти у мішечок. Учні витягують букву та називають слово (словосполучення, речення), що стосуються матеріалу уроку, своїх вражень, власних досягнень на уроці.

Узагальнення вивченого. Рефлексія.

- ✓ Яку музику називають симфонічною?
- ✓ Що таке симфонія?
- ✓ Розкажи про особливості будови симфонії.

Домашнє творче завдання.

✓ Скористайтеся власними гаджетами і дослідіть, які симфонічні твори є в музичній спадщині М.Скорика.

- ✓ Поповніть свою фонотеку записом твору, що найбільше тобі сподобався.

Підсумок уроку. Визначення власних емоцій від уроку

Урок 12

Наталія Вікторівна Позднякова,

учитель предметів мистецької освітньої галузі

Смілянської спеціалізованої школи I-III ступенів № 12

Смілянської міської ради Черкаської області

Тема. ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ В МУЗИЦІ ТА ЖИВОПИСІ

Мета:

— продовжити ознайомлення учнів з симфонічною музикою, жанром увертюри, історією розвитку жанру в українській музиці, концертною увертюрою; творчістю композиторів М.Волинського, Б.Кривопуста;

— розвивати вміння учнів уважно слухати музику та надавати характеристику творам симфонічної музики, висловлювати свої музичні враження від прослуханого музичного твору, надавати характеристику жанровим його особливостям, вокально-хорові навички; стимулювати здатність до художньо-творчого самовираження, здійснення мистецької комунікації;

— виховувати емоційне ставлення до мистецтва та дійсності, інтерес до слухання жанрів симфонічної музики та виконання пісень сучасних українських композиторів.

Компетентності школярів, що формуються протягом уроку:

Ключові: уміння вчитися (уміння зосереджено сприймати навчальний матеріал), загальнокультурна грамотність (здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва). Соціальні та громадянські компетентності (уміння працювати з іншими на результат, відвертати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів), уміння визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких жанрів; сприяти розвитку інтересу до мистецтва протягом життя.

Предметні: ознайомити учнів з увертюрою; розповісти про особливості увертюри як жанру симфонічної музики; розвивати спостережливість, образне сприймання, логічне мислення, фантазію; виховувати естетичні почуття, любов і шану до творчості українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, мультимедійна дошка, мультимедійний комплект.

Основні поняття для засвоєння: увертюра, концертна увертюра.

Твори, що вивчаються на уроці: *Сприймання музики:* М.Волинський. Увертюра до опери «Данило Галицький» (у виконанні Національного президентського оркестру України). Саундтрек до фільму «Король Данило» (реж. Т. Химич, композитор С. Шманьов, 2018). Б.Кривопуст. «Українська концертна увертюра» (у виконанні Національного симфонічного оркестру; фрагмент). *Виконання пісні:* «Заспіваймо пісню за Україну» (слова і музика О.Пономарьова).

ХІД УРОКУ

Організаційний момент.

Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми та мети уроку.

На минулому уроці ми вели розмову про симфонічну музику та її жанри, симфонію як жанр симфонічної музики.

Відскануйте QR-код, розгадайте кросворд та дізнайтеся, про який жанр симфонічної музики ми поговоримо сьогодні.

Мистецька грамотність. Новий матеріал.

Пригадайте, що таке увертюра.

Увертюра як жанр зародилася на рубежі XVI–XVII ст. У симфонічній музиці увертюра є концертною п'єсою, що пов'язана з музичним театром, адже її завдання — налаштувати глядачів на сприйняття музичної дії на сцені.

Увертюра може бути частиною великого твору, вступом або самостійним симфонічним музичним твором, який має програму.

Увертюра (франц. *ouverture*, від лат. *apertura* — відкриття, початок) — інструментальний вступ до театрального спектаклю, частіше музичного (опери, балету, оперети), але іноді й до драматичного, а також до вокально-інструментальних творів (кантат, ораторій) або до інструментальних п'єс сюїтного типу.

Сприймання та інтерпретація мистецтва.

М. Волинський. Увертюра до опери «Данило Галицький» (у виконанні Національного президентського оркестру України).

- ✓ Які емоції викликає в тебе прослухана музика?
- ✓ Які картини постають в твоїй уяві?
- ✓ Визнач характер мелодії.
- ✓ Чи вдалося тобі відчутти зміну темпу, настрою твору?
- ✓ Які засоби музичної виразності використав композитор для створення образу князя Данила?

Данило Галицький — великий князь Волині й Галичини, пізніше — король Данило. Під час його правління було засновано декілька нових міст, зокрема Львів та Холм.

В основі однойменної опери — історичні події XIII століття за часів Галицько-Волинського князівства. Опера розповідає про боротьбу Данилового оточення за престол, героїчне протистояння українського народу татаро-монгольській орді, коронацію Данила й одруження його сина Лева.

Порівняй музику увертюри зі скульптурним зображенням короля Данила. Які образи цієї історичної постаті втілили композитор і скульптор? Назви спільні та відмінні риси.

Саундтрек до фільму «Король Данило» (реж. Т. Химич, композитор С. Шманьов, 2018).

22 листопада 2018 року відбулася прем'єра українського історичного бойовика режисера Тараса Химича «Король Данило». Стрічка має за основу життя короля Данила Романовича.

- ✓ Який настрій створює ця музика?
- ✓ Проаналізуй, як вона допомагає створити героїчний образ головного героя.

Б. Кривоуст. «Українська концертна увертюра» (у виконанні Національного симфонічного оркестру; фрагмент).

Наприкінці XVII ст. оперні або театральні увертюри іноді виконували поза театром — на концертах. Так із плином часу сформувався самостійний програмний музичний твір — концертна увертюра.

Концертна увертюра може бути приурочена до конкретного торжества, про яке свідчить її назва: святкова, урочиста, ювілейна, привітальна та ін.

У серпні 2021 року в Києві було оголошено підсумки конкурсу «Українська концертна увертюра», присвяченого 30-річчю Незалежності нашої держави. Завдання конкурсу — створення урочистої концертної увертюри для офіційних заходів та церемоній. Серед

35-ти композиторів-учасників перемогу здобув Богдан Кривопуст. Саме його твір прозвучав у виконанні Національного симфонічного оркестру на гала-концерті в День Незалежності.

Слухання: Б. Кривопуст. «Українська концертна увертюра» (у виконанні Національного симфонічного оркестру; фрагмент).

- ✓ Які почуття пробуджує ця музика?
- ✓ Що ти уявляєш під її звучання?
- ✓ Як ти вважаєш: скільки частин у прослуханому творі?
- ✓ Добери слова, якими можна описати мелодію головної теми увертюри.

Мистецька діяльність.

Творча діяльність

Послухайте уривок із «Української концертної увертюри» ще раз. Передай свої враження від цього твору в асоціативній композиції за його мотивами. Техніка виконання — маркери або фломастери.

Фізкультхвилинка

Ритмічна вправа

Вокальна діяльність

Виконання пісні О.Пономарьова «Заспіваймо пісню про Україну»

Ігрова діяльність.

Об'єднайтеся у дві групи. Кожна група виконує заспів, а приспів — усі разом.

Мистецька комунікація.

Вправа «Зірки мудрих істин».

Учні прикріплюють до зображеного на ватмані зоряного неба свої зірки зі здобутими за урок враженнями/здобутками.

Узагальнення вивченого. Рефлексія.

- ✓ Що таке увертюра? Назви відомі тобі увертюри українських композиторів.
- ✓ Розкажи про особливості концертної увертюри.
- ✓ Хто написав концертну увертюру, яку ми слухали на уроці?

Домашнє творче завдання.

Дізнайтеся з додаткових джерел про творчий шлях сучасного українського композитора Б.Кривоуста. Поцікавтеся, твори яких українських композиторів брали участь у конкурсі «Українська концертна увертюра».

Підсумок уроку. Визначення власних емоцій від уроку.

Урок 13

Лариса Анатоліївна Іващенко,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Канівської гімназії імені Івана Франка
Канівської міської ради Черкаської області

Тема. ХАРАКТЕР ТЕАТРАЛЬНИХ ОБРАЗІВ

Мета: формування ключових компетентностей:

уміння вчитися: самоорганізовуватися до навчальної діяльності, уміння працювати в колективі;

загальнокультурну: дотримуватись норм культури мовлення, зв'язно висловлюватись; аналізувати та оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;

інформаційно-комунікаційну: використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних і суспільно значущих завдань.

Формувати міжпредметну естетичну компетентність:

виявляти естетичне ставлення до світу в різних сферах діяльності людини, оцінювати предмети і явища, їх взаємодію, що формується під час опанування різних видів мистецтва, проаналізувати засоби виразності видів мистецтв, визначити спільне, відмінне, характеризувати найкращі зразки кіномистецтва, розвивати творчі здібності;

Формувати предметні мистецькі компетентності: ознайомити з особливостями театральних образів та їх характерними ознаками. Розвивати вміння учнів уважно слухати театральну музику та знаходити на слух характерні ознаки театральної музики, знаходити взаємозв'язок між жанрами та характерними засобами музичної виразності твору, розвивати вміння висловлювати власні музичні враження від прослуханих творів. Виховувати інтерес до слухання театральної музики та виконання дитячих пісень сучасних українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок введення в тему.

Обладнання : ТЗН, мультимедійна презентація,

Основні поняття для засвоєння: Музично- театральні жанри: опера, музична комедія, балет, оперета, мюзикл, рок-опера. Види мистецтв у опері. Вокальні номери: арії, дуети, речитативи, оркестрові номери: увертюра, антракти.

Структура уроку:

- I. Організаційний момент (2 хв)
- II. Мотивація навчальної діяльності (2 хв)
- III. Повідомлення теми та завдань уроку (3 хв)
- IV. Вивчення нового матеріалу (24 хв)
- V. Закріплення нового матеріалу (4 хв)
- VI. Рефлексія (5 хв)
- VII. Підсумок уроку (3 хв)
- VIII. Домашнє завдання (2 хв)

ХІД УРОКУ

«Початком мистецтва світу є театр»

Л. Курбас

Слайд 1.

Організаційний момент. Перевірка присутності учнів на уроці, наявність обладнання в учнів. Повідомлення про організацію роботи на уроці.

Слайд 2.

Мотивація навчальної діяльності

Театральне мистецтво формувалося поступово та залежало від виду театру. Сьогодні ми подорожуємо до музичного театру, де ознайомимося з жанрами, які утворилися від поєднання музики з іншими видами мистецтв, а саме : образотворчим мистецтвом, хореографією, художньою літературою та сценічною дією.

Слайд 3.

Повідомлення теми та завдань уроку

Тема нашого уроку – «Характер театральних образів». Ми визначимо засоби виразності театального мистецтва, ознайомимося з театральними жанрами, навчимося аналізувати власні почуття від сприйнятого мистецтва.

Вивчення нового матеріалу

1. **Робота в зошиті.**

(Запис числа, теми уроку)

Слайд 4.

2. **Розповідь вчителя**

Пригадайте, що таке театр? В яких театрах ви були?

Розгляньте схему. Які з жанрів вам відомі?

Найпопулярнішими жанрами є опера та балет. Тут поєднані література, музика, образотворче мистецтво, хореографія, сценічна дія.

Слайд 5.

3. *Робота в зошиті (запис понять)*

Увертюра (фр. *ouverture*, від лат. *Apertura* — відкриття, початок) — інструментальний вступ до театрального спектаклю, частіше музичного (опери, балету, оперети).

Опера — музично-драматичний жанр, що ґрунтується на синтезі музики, слова, дії.

Арія (італ. *Aria* — повітря) — закінчений за побудовою епізод опери, оперети, ораторії або кантати, який виконується співаком-солістом у супроводі оркестру.

Слайд 6

4. Перегляд відео «Історія виникнення опери»

Слайд 7

5. Розповідь вчителя

В Україні оперне мистецтво зародилося у другій половині XIX ст. Перший твір в жанрі опера написав у 1861 році композитор С. Гулак – Артемовський, опера називалась «Запорожець за Дунаєм».

В опері йдеться про історичні події, які відбувалися після знищення Запорозької Січі, тоді чимало запорожців опинилися за Дунаєм. В опері чути національні мотиви, вона пронизана любов'ю до українців та рідної, української землі.

Опера здобула широку популярність ще за життя композитора та не втратила її досі.

Слайд 8

Слухання.

С. Гулак – Артемовський. Увертюра до опери «Запорожець за Дунаєм»

Слайд 9.

5. *Дати відповіді на питання:*

- Які емоції викликала прослухана музика?
- Визначте характер мелодії, доберіть слова з таблиці -

Характер мелодії		
Ніжний	Веселий	Бадьорий
Ласкавий	Грайливий	Енергійний
Наспівний	Радісний	Чіткий
Співучий	Жартівливий	Величний
Мелодійний	Завзятий	Грізний
Поетичний	Пустотливий	Героїчний
Милозвучний	Смішний	Строгий

Слайд 10.

6. *Розповідь вчителя*

Семен Гулак-Артемівський — талановитий український композитор і співак, у якого був чудовий голос (бас-баритон). Автор обробок багатьох народних пісень, кількох музично-сценічних творів, що склалися з танців, хорових і сольних виступів. Безумовною заслугою композитора є те, що завдяки його старанням вдалося вберегти від забуття пісню «Ой на горі та й жінці жнуть». С. Гулак-Артемівський дружив із Т. Шевченком. Вони були майже одного віку, обидва самовіддано любили Україну. Свою відому пісню «Стоїть явір над водою» композитор присвятив саме Шевченкові.

15 лютого 2013 року Національний банк України випустив срібну ювілейну монету, присвячену 200-річчю від дня народження Семена Гулака-Артемівського.

У лютому 2013 року з нагоди святкування 200-ї річниці від дня народження С. С. Гулака-Артемівського, Городищенському ЗЗСО № 1 було присвоєно його ім'я.

В місті Городище, що на Черкащині, знаходиться музей С. С. Гулака-Артемівського. Його ім'ям названі вулиця, Палац культури та дитяча школа мистецтв.

Вулиця Гулака-Артемівського у містах України.

Слайд 11.

Наразі композитори продовжують життя відомих музичних творів за допомоги аранжування. Так музика з опери С. Гулака – Артемівського «Запорожець за Дунаєм» стала основою для сюїти з балету Ю Шевченка.

Слухання

Ю. Шевченко Сюїта з балету «Запорожець за Дунаєм»

Слайд 12.

7. *Дати відповіді на питання:*

- Чи змінилась мелодія твору?
- Які спільні мотиви увертюри та сюїти?

Слайд 13.

8. *Виконання розспівки*

Слайд 14.

9. *Розучування пісні*

Сучасний світ неможливий без фото. Знаю, що багато з вас з захопленням знімають селфі. Ото, пропоную послухати та розучити пісню «Селфі –паті».

Слайд 15.

V. Закріплення навчального матеріалу

Виконання вправи. Уявіть, що ви актори театру пантоміми. Прочитайте уважно текст пісні та спробуйте передати зміст рухами рук і тіла, а настрої - мімікою.

Слайд 16.

Узагальнюю, аргументую, систематизую

Які музично-театральні жанри належать до найпопулярніших?

- Доведи, що театральне мистецтво є синтетичним за своєю природою.
- Що таке опера? Які номери її складають?
- Розкажи, які музичні твори звучали на уроці. Чим вони тебе вразили?

Слайд 17.

Рефлексія

Скажи одним реченням:

- Було цікаво...
- Тепер я можу...
- Було важко...
- Тепер я можу...

Слайд 18.

Підсумок уроку

Колі Морган дуже мудро висловився: «Я думаю, що основна різниця між телебаченням і сценою полягає в одержуваному глядацькому відгуку. І це стосується не тільки актора, як однієї зі сторін аудиторії, у театрі у вас з'являється шанс отримати двосторонню реакцію, коли актор і публіка одночасно відчують схожі емоції. На телебаченні вам часто доводиться місяцями чекати на реакцію глядачів, тоді як у театрі це відбувається негайно». Отож, театр був, є і буде!

Слайд 19.

Домашнє завдання

1. Дізнайся з інтернет - джерел, які музичні фільми були створені в Україні за мотивами опери «Запорожець за Дунаєм».
2. Скористайся власним гаджетом і дізнайся про нову редакцію опери «Запорожець за Дунаєм», яку створили в 2015 р. композитор М. Скорик і режисер А. Солов'яненко.

Урок 14

Лариса В'ячеславівна Кривенкіна,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Єрківського ліцею імені Героя України
В.М.Чорновола Єрківської
селищної ради Черкаської області

Тема. ЖАНРИ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ

Мета : *формування ключових компетентностей:*

Загальнокультурна компетентність: виховувати естетичний смак, інтерес до мистецтва, найкращі моральні якості, вміння логічно та аргументовано висловлювати свої думки;

Інформаційна компетентність: переглянути ілюстрації героїв та сюжети української анімації, прослухати уривки із м-ф, виконати раніше вивчену пісню використовуючи рухи.

Міжпредметна естетична компетентність: проаналізувати засоби виразності видів мистецтв, які присутні в творах, визначити спільне, відмінне, інтерпретувати музичні твори, розвивати творчі здібності, емоційну чутливість та образне мислення.

Предметні компетентності:

- Навчати розрізняти жанри мультиплікації, закріпити знання про історію виникнення та види української анімації. Розпізнавати героїв за описом, улюблені мультфільми за мелодією та малюнком. Збагачувати словниковий запас новими словами, відповідно до теми.

- Розвивати творчі здібності, точне формулювання термінологічних визначень. Розвивати логічне та критичне мислення, уяву, фантазію, культуру усного мовлення, дрібну моторику рук, інтерес до мультиплікації;

- Виховувати культуру обговорення, ціннісне ставлення до різних видів мистецтва, бажання жити за законами краси. Створювати умови для розвитку творчої активності.

Тип уроку: комбінований.

Оснащення уроку: проектор, екран, підсилювачі звуку, комп'ютер.

Методи і прийоми: коментар вчителя, бесіда, демонстрація наочності, організація процесу сприймання, пізнавальної, ігрової та практичної діяльності учнів, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Терміни і поняття: види та жанри мультиплікації.

Види мистецтв (предметів), що інтегруються на уроці: музичне мистецтво, література.

Музичний ряд: фрагменти м-ф «Веселі гуси», м-ф «Капітошка», м-ф «Пригоди капітана Врунгеля», м-ф «Як Петрик П'яточкін слоників рахував».

Відеоряд: м-ф «Журавлик», м-ф «Ходить гарбуз по городу», саундтрек до м-ф «Микита Кожум'яка», караоке «Селфіпати».

Структура використання на уроці навчального часу: 45 хв.

ХІД УРОКУ

Організаційний момент. Музичне привітання

Мотивація навчальної діяльності

Дітям будь-якого віку дуже подобається дивитися мультфільми. Але і дорослим також. Чому? Тому що під час їх перегляду всі отримують задоволення, піднімається настрій. Прекрасні мультфільми для дітей створюють українські аніматори. Тож ознайомимося з їхньою творчістю, яка приносить багато радості юним глядачам.

Історія українського анімаційного кіно розпочалася у 1927 році, коли на Одеській фабриці створили ляльковий мультфільм «Казка про солом'яного бичка». На жаль фільм не зберігся. Нам відомо про нього лише кілька кадрів, хто бачив його, розповідає що фільм був мистецький. У 1934 році, на Київській фабриці «Українофільм» група молодих аніматорів створила український графічний мультиплікаційний фільм «Мурзилко в Африці». Ця стрічка розповідала про подорож казкового персонажа Мурзилка, який вирушив до Африки, щоб урятувати негрів від жорстокості й несправедливості.

Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями

- Які мультфільми ти любиш дивитися?
- Розглянь кадри та впізнай зображення героїв
- Як називаються ці відомі мультфільми?

Гра «Фантастичні перевтілення»

Уявіть себе героями мультфільмів. Поясніть, чому саме цього героя ви вибрали.

- Якби я був Котигорошком...
- Якби я був лікарем Айболить...
- Якби я був Колобком...
- Якби я був Івасиком Телесиком...

- Якби я був Капітошкою...

Пригадайте...

Мультиплікація (анімація) – вид екранного мистецтва, твори якого створюються шляхом зйомки послідовних фаз руху намальованих або матеріальних об'єктів. Також існує комп'ютерна анімація.

Види мультиплікації. Надзвичайні анімаційні технології: (графічна (мальована), лялькова, пластилінова, тіньова, пісочна, живопис на склі, 3-D анімація, LEGO-мультфільми)

Повідомлення теми, мети, завдання уроку

Жанр – вид творів у галузі якого-небудь мистецтва, який характеризується певними сюжетними та стилістичними ознаками.

Жанрове розмаїття мультиплікації надзвичайно багате. У ньому, немов у гранях чарівного кристалу, відображені всі барви життя і творчої фантазії.

Жанри мультфільмів:

(комедійні, детективні, пригодницькі, музичні, казки, серіали, німі, на основі фольклору, фантастичні)

Надзвичайною популярністю користуються мультфільми за мотивами народних казок

Основним джерелом став народний фольклор. Це проявилось в сюжетах творів, образах персонажів, особливостях художньої мови. Чимало творів української анімації створені на основі народних казок та легенд, зокрема «Чарівник Ох», «Івасик Телесик», «Колосок», «Кривенька качечка», «Котигорошко».

Мультфільми про тварин

«Ведмедик і той, що живе в річці» (1966). Мультфільм отримав бронзову медаль за намальований фільм і премію журі СІДАЛГ Міжнародного комітету по поширенню писемності, інформації і кіно в 1967 році, та гран-прі «Золота тувелька» на II Міжнародному фестивалі дитячих фільмів у м. Готвальдов (ЧССР).

Слухання та аналіз музичних творів

Уривок із м-ф «Журавлик».

- Яку роль відіграє музика в м-ф?

Фільми на основі фольклорних традицій

Мультфільми [«Микита Кожум'яка»](#), [«Маруся Богуславка»](#), [«Сказання про Ігорів похід»](#) відкрили нову сторінку в розвитку української анімації, пов'язану зі зверненням до рідкісних у мальованому кіно жанрів: билин, дум, героїчної поеми «Слово о полку Ігоревім». Використання фольклорних традицій стало визначальною рисою українських мультфільмів.

Мультфільми, створені за мотивами народних та сучасних пісень

Слухання та аналіз музичних творів

Уривок із м-ф «Ходить гарбуз по городу».

- Яку роль відіграє музика в м-ф?

Серіали, пригодницькі мультфільми

Пригодницький жанр – жанр, в центрі якого знаходяться захоплюючі події, пов'язані з ризиком і небезпекою, в ньому присутні несподівані сюжетні повороти. В пригодах акцент надається на винахідливість героя, вміння перехитрити злодія, герой повинен оригінально виплутуватися із складних ситуацій, застосовує хитрість, розум і кмітливість. Для пригодницького жанру характерні мотиви викрадення й переслідування, атмосфера таємничості й загадковості, ситуації припущення й розгадування.

Величезної популярності набула «козацька» серія. У яскравих мультиплікаційних образах козаків Тура, Грая та Ока, надзвичайно близьких до героїв народних казок, утілено риси українського характеру: патріотизм, кмітливість, винахідливість, гумор. За відсутності тексту в мультфільмі значно зростає виразна роль музичного супроводу. При створенні музики композитори намагаються кожен характерний рух персонажів підкреслити ритмічно або зміною темпу, гучності. Стрибок, падіння, удар, наскок тощо припадає на сильну долю, і ці дії ще й підкреслюються, наприклад, ударом барабана чи литавр. У всіх серіях можна почути

інтонації українських народних пісень, танців, маршів. За мотивами серіалу зроблена гра-квест «Як козаки Мону Лізу шукали».

Окрім «Козаків» українські мультиплікатори створили ще кілька анімаційних серіалів, які увійшли до золотого фонду вітчизняної мультиплікації: «Пригоди капітана Врунгеля» й «Лікар Айболить», «Аліса в Країні чудес» і «Аліса у Задзеркаллі».

«Лікар Айболить» (1984). Це мультфільм, у якому добрий та відважний доктор Айболить лікує хворих тваринок, іноді ризикуючи своїм життям. Він поспішає на допомогу через половину планети лише задля того, щоб дітки були раз і назавжди вилікувані від своїх хвороб.

Про талановитість українських мультиплікаторів свідчить і повнометражний твір анімаційного кінематографа «Острів скарбів» — дійсно високохудожня стрічка, у якій органічно переплелися елементи комедійного німого кіно, відеокліпу, циркової буфонати. Екранізація вийшла настільки успішною, що її транслювали в Ізраїлі, США, Канаді, Австралії, а також у країнах Європи та Азії.

Фентезі – це жанр в мистецтві, який передбачає використання казкових і міфологічних мотивів. Персонажі з фентезі живуть у світі магії і чаклунства – це орки, ельфи, гобліни, чаклуни. Причому магія може підкорятися якимось законам і вивчатися.

Фентезі чи фантастика?

Ідея фантастики є вигадкою, але вона не суперечить можливому.

Ідея фентезі – це теж вигадка, але вона суперечить можливому.

Все змінюється, все йде вперед, але головне в анімації - це творчість художника. Вона завжди залишається. Якими б не були комп'ютери і програми, персонажа потрібно вигадати". (Олексій Пружанський)

Слухання та аналіз музичних творів

Музична вікторина

Послухай музику та пригадай назви мультфільмів, у яких вона звучить

Вокально-хорова робота

Виконуємо пісню «Selfie-party»

Створіть ритмічний супровід до пісні (клацаючи пальцями, тупаючи ногами, плескаючи в долоні)

Краці мультфільми НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Мультсеріал «Ліс Микита» (26 серій по 15 хв.) - став першим багатосерійним мультсеріалом, знятим вже в незалежній Україні (2007).

Пластиліновий мультфільм «Йшов трамвай № 9», випущений в 2002 році, розповідає про звичайну поїздку в самому звичайному трамваї. Але розповідь ця настільки зворушлива, іронічна і правдива, що вразила не тільки українську публіку, а й зарубіжну.

Десяти хвилинний мульт «Курка, яка несла всяку всячину» (2006) - до цих пір залишається, мабуть, єдиною історією про гидке каченя, в якій роль каченяти зіграв маленький симпатичний екскаватор.

«Мавка. Лісова пісня» (2022). Мавка – це українська версія принцеси Disney.

«Викрадена принцеса: Руслан і Людмила» (2019) За перші вихідні картина зібрала понад 21 млн грн. Такий потужний успіх привернув увагу до української анімації як всередині країни, так і за кордоном. Так, вітчизняний мультфільм увійшов до трійки найуспішніших анімаційних релізів в Туреччині, зібравши за перші вихідні прокату понад \$157 тис. Всього мультфільм проданий більш ніж у 50 країн світу, включно з країнами Європи, Азії та Латинської Америки. Це хороший розважальний дитячий мультфільм, досить веселий. Зроблений на дуже високому рівні, не гірше за Disney.

«Микита Кожум'яка» (2016). Автори створили привабливий, трохи наївний мультфільм, який підкорює аудиторію добротою та щирістю. Через нехитру, загалом, казку, вдалося донести до дітей серйозні та важливі меседжі про віру у свої сили, “які не тільки в руках, а й у серці”. А ще, звичайно, про віру в добро, дружбу, вірність, відданість та довіру.

Мультфільм у прокат вийшов не лише в Україні, а й у Польщі, Туреччині, Угорщині, Південній Кореї та Саудівській Аравії.

«Клара та чарівний дракон» (2019) Мультфільм легкий, яскравий, барвистий, музичний із простим сюжетом, але від того й гарний.

Слухання та аналіз музичних творів

Саундтрек до м-ф «Микита Кожум'яка».

- Як музика допомагає розкрити сюжет м-ф?
- Опишіть засоби її виразності.

Підсумок уроку, рефлексія

Перевіряю себе:

- Я можу навести приклади назв мультфільмів
- Я вмю розповісти про свій улюблений мультфільм
- Я знаю жанри української мультиплікації і можу назвати свій улюблений
- Я розпізнаю героя за малюнком та мелодією мультфільму

Вправа «Літературні пазли»

Скласти пазли і продовжити речення (люблю, я, за, мультфільми)

Кожен із нас любить мультфільми. Адже дитинство живе навіть у дорослому. Любіть мультфільми та цінуйте історію будь-кого.

Картка самооцінки:

- Я добре працюю
- Я можу працювати краще
- Мене влаштовує моя робота
- Мені потрібна допомога
- Я відчуваю втому
- Супер! Мені під силу всі завдання

Дякую за роботу!

Урок 15

Марина Олександрівна Бабич,

учитель предметів мистецької освітньої галузі

Золотоніської спеціалізованої школи № 1

Золотоніської міської ради Черкаської області

Тема. ЖАНРИ УКРАЇНСЬКОГО КІНОМИСТЕЦТВА ДЛЯ ДІТЕЙ

Мета:

- Розширити знання учнів в галузі українського кіномистецтва ;
- Розглянути основні види і жанри українського дитячого кінематографу;
- Ознайомити з відомими режисерами, акторами, композиторами українського кіно;
- Розвивати естетичні смаки та вміння висловлювати власні судження під час спілкування; виховувати шанобливе ставлення до шедеврів українського кіномистецтва та мультиплікації.
- Формувати інформаційно – цифрову, культурну, громадянську та соціальну компетентності.

Тип уроку: комбінований

Наочність і обладнання: комп'ютер, ТВ, мультимедійна презентація, фрагменти із кінофільмів «Дронині мандрони», « Ульотний Новий рік», підручник «Мистецтво. 6 клас.

Мистецька скарбничка:

Дитяче та підліткове кіно — це фільми, які розраховані як на дитячу та підліткову, так і на більш ширшу аудиторію («сімейні фільми» (англ. family films)). Воно може бути

різним за жанрами: художнім, мультиплікаційним, документальним, науково-популярним.(Вікіпедія)

ХІД УРОКУ

«Кіно — це новий спосіб пізнати людину... яка сама по собі анітрохи не змінилася»

Луї Деллюк

Організаційний етап.

Вітання. Перевірка наявності учнів на уроці.

Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання

-Назвіть творчі професії задіяні в індустрії мультиплікації?

-Розкажіть про особливості однієї з них, що найбільше зацікавила?

-Назвіть композиторів, які писали музику до улюблених мультфільмів.

Мотивація навчальної діяльності та повідомлення теми уроку.

Слово вчителя.

Вітаю. Український кінематограф веде свою історію з 1907 р, коли в Одесі було створено перше кіноательє. Легендарною зіркою німого кіно була Віра Холодна. Вона знімалась на Одеській кіностудії, яка стала центром кіновиробництва, а згодом і в Києві було відкрито кінофабрику.

Першим фільмом кіностудії імені Олександра Довженка став фільм «Іванко та „Месник“» режисера Акселя Лундіна та оператора А. Майнса. Це стрічка для дітей, задумана Лундіним на манер «Червоних дияволят» Івана Перестіані, про пастуха, що викрав секретні документи у ворога та рятується від карального загону завдяки червоним. Зйомки стартують 12 жовтня 1927 року й ідуть уночі, бо вдень закінчується будівництво павільйонів. На екрани «Ванька та „Месник“» виходить у 1928 році. У 1929 році було вже знято дитячі фільми «Немає перешкод» та «Сам собі Робінзон».

Олександр Петрович Довженко народився 10 вересня 1894 р. в с. В'юнище (тепер м. Сосниці) Чернігівської області в селянській родині. Навчався в Сосницькій початковій школі, а потім – у початковому чотирикласному училищі. Йому здавалося, що може все: мріяв про архітектуру, живопис, плавання морями, учителювання. Закінчивши училище на відмінно, в 1911 р. вступив до Глухівського учительського інституту.

Протягом 1914-1917 рр. Олександр викладав фізику, природознавство, географію, історію та гімнастику у Житомирському вищому початковому училищі, дуже багато читав, брав участь у виставах, малював, організував український етнографічний хор в одному з ближчих до Глухова сіл.

У 1917р. О. Довженко перейшов на учительську роботу до Києва і вступив до Комерційного інституту, а коли в місті відкрилася Українська академія мистецтв, вступив до неї.

З осені 1921 р. О. Довженко працював на посаді секретаря губернського відділу народної освіти, завідував відділом мистецтв, організував профспілку працівників освіти, а також був комісаром у Першому державному драма-тичному театрі ім. Т. Г. Шевченка.

Незабаром він перейшов на дипломатичну роботу. З 1921 р. служив в українському посольстві у Варшаві. Наступного року – в Німеччині на посаді секретаря консульського відділу торгового представництва України у Німеччині.

Повернувшись до Харкова від осені 1923 до літа 1926 рр. працював художником-ілюстратором в редакції газети «Вісті ВУЦВК», був автором політичних карикатур, які підписував псевдонімом «Сашко».

Протягом 1926–1933 рр. він працював на Одеській кінофабриці та Київській студії художніх фільмів. Саме на Одеській кіностудії творчий доробок О. Довженка був

багатогранний: «Вася - реформатор», «Ягідка кохання» (1926), «Сумка дипкур'єра» (1927), «Звенигора» (1928). В основу сюжету наступного фільму «Арсенал» (1929) він поклав події Січневого збройного повстання 1918 р.

У 2004 р. Національний банк України ввів в обіг ювілейну монету у 2 гривні, присвячену 110-річчю від дня народження О. Довженка. У Києві, на території Національної кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка, росте яблуневий сад. Посаджений майстром понад піввіку тому. Посіяні ним творчі зерна проросли в новому українському кінематографі, в нових обрисах України та факті української державності.

Найбільший виробник дитячих та юнацьких фільмів, одна з найстаріших в Україні — Одеська кіностудія. Своєю спеціалізацією дитяче та юнацьке кіно зробив цілий ряд режисерів — Ярослав Лупій, Валентин Козачков, Ігор Апасян, Радомир Василевський, Вадим Костроменко та Володимир Аленіков. Їх стрічки удостоїлися десятків нагород і премій, але найвищим досягненням для колективу залишалися листи вдячних глядачів — визнання людей, і, головне, того прошарку суспільства, до якого сценаристи та актори зверталися.

Робота учнів з підручником

У кожному з видів кіно — ігровому, анімаційному, документальному, науково-популярному — існують певні жанри, яких налічують понад 60. За даними досліджень, найбільш поширеними є комедія, мелодрама, бойовик, фантастика, музичний фільм, пригодницький фільм та детектив. Для бойовиків характерні видовищні сцени, рукопашні бої, стрілянина й карколомні сюжети. Комедійні фільми розважають, поліпшують настрій. Мелодрами розповідають про найтонші порухи душі та почуття людей. Музичні фільми насичені музикою: головні герої обов'язково танцюють і співають. Фантастика захоплює глядачів дивовижними подіями, вигаданими світами. В основі пригодницьких фільмів — цікаві подорожі й пригоди, а в детективах ідеться про розслідування заплутаних злочинів

Перегляд фрагменту дитячого музичного фільму «Дронині мандрони»

Дискусія про роботу творців кінострічки

Аналіз музики з кінофільму: «Петриківський розпис»

Перегляд фрагменту дитячого музичного фільму «Ультонний новий рік».

Розкажіть про свої враження від перегляду. Хто з персонажів найбільше привернув твою увагу? Як музика допомагає увиразнити цей образ? Назвіть відомі українські пісні, що звучать у цьому фільмі. Гра «Озвуч кадр фільму». Розгляньте кадри з популярних дитячих фільмів. Спробуйте їх озвучити, підібравши відповідну музику за допомогою власного гаджета. Дізнайтеся в якому жанрі знятий кожен фільм.

Знайомство з піснею «З Новим роком, Україно»

Розучуємо пісню «З Новим роком, Україно!» (слова і музика Н. Май).

1. На порозі — Новий рік,
І горить вогнів намисто,
І лунає щирий сміх —
Це радіє рідне місто.

Приспів:

З Новим роком, Україно,
Святкувати всім пора.
З Новим роком, Україно,
Щастя, радості й добра!

2. На порозі — новий день,
Завтра диво нас чекає.
Скільки радісних пісень
Ми сьогодні заспіваєм!

Приспів.

Об'єднайтесь у три групи. Пригадайте відомі вам колядки й домовтеса, яку з них буде виконувати кожна група. Заспівайте обрані колядки друзям. Обговоріть, яка група найкраще виконала це завдання.

Закріплення матеріалу з уроку:

- Що нового ти дізнався/дізналася про кіно?
- Назви найпопулярніші кіножанри. У чому полягають особливості кожного з них?
- Розкажи про те, яку роль відіграє музика в кінофільмах.
- Назви сучасні вітчизняні дитячі фільми новорічно-різдвяної тематики.
- Найбільше мене вразило...

Підсумок уроку: в українському кінематографі було багато яскравих, творчих особистостей: акторів і режисерів, які піднесли мистецтво до світового рівня.

- Зберіть колекцію своїх улюблених мелодій з кінофільмів.
- Запропонуйте друзям їх послухати.

Урок 16

Аліна Олексіївна Зайчук,
заступник директора з НВР, учитель
предметів мистецької освітньої галузі
Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів №20
Черкаської міської ради Черкаської області

Тема. З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Мета:

- формувати ключові компетентності: володіння державною мовою, інноваційність, інформаційно-комунікаційну компетентність, навчання впродовж життя, культурну компетентність;

- формувати предметні компетентності: мистецькі знання, уміння, ставлення;
- формувати емоційний інтелект.

Очікувані результати: Учень/учениця:

- виявляє обізнаність у видах і жанрах музичного мистецтва;
- бере участь у виконавській творчості;
- оцінює власні мистецькі здобутки та власну творчість, демонструє власні досягнення, презентує результати власної творчості публічно;
- самостійно використовує цифрове середовище;
- активно співпрацює в групі, в колективі;
- висловлюється щодо емоцій, які викликають різні твори мистецтва.

Тип уроку: підсумковий урок-гра.

Оснащення уроку: комп'ютер, телевізор, гаджети для кожної групи учнів, фортепіано, шумові інструменти, роздатковий матеріал.

Методи і прийоми: ігрові, інтерактивні вправи, робота в групах, демонстрація відеоматеріалів, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Форма організації: урок-гра з використанням інтерактивних методів навчання.

Терміни і поняття: повторення вивчених.

Музичний ряд:

М. Лисенко. Пісня без слів: опус 10 No1

Пісня-романс «Черемшина»

Партесний спів

М. Лисенко. «Фантазія на дві українські народні теми

Слова О. Кониського, музика М. Лисенка. «Молитва»

Симфонія соль мінор невідомого автора

Пісні: «Рідна Вкраїно моя» (слова і музика Н. Май), українська народна пісня «По дорозі жук, жук» (у сучасній обробці), «Моя духмяна Україно» (слова та музика І. Тарнавської), «Добрий день людям на Землі» (слова і музика І. Танчака), «Заспіваймо пісню за Україну» (слова і музика О. Пономарьова), «Selfie-party» (слова Г. Британ, К. Сюсько; музика М. Берези), «З Новим роком, Україно!» (слова і музика Н. Май).

Відеоряд: Відео музичних творів, презентація.

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво, література.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

Музичне вітання

II. Мотивація навчальної діяльності.

Створення емоційно сприятливого середовища.

Дуже скоро до нас завітають найчарівніші свята року Різдво й Новий рік! Пропоную на початку нашого підсумкового уроку весело з рухами заспівати новорічну пісню, яку ми вивчили на попередньому уроці, щоб зарядитися позитивним настроєм на подальшу роботу!(слайд 02).

III. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями.

Сьогодні ми пригадаємо все, про що говорили протягом семестру: згадаємо музичні поняття, імена і твори українських композиторів, музичні жанри й пісні, що вивчили.

IV. Повідомлення теми, мети, завдання уроку.

Діти, ми дійсно багато чому навчилися за цей час. І все, що ми робили, ми робили з любов'ю... (відповіді дітей) до себе, до своєї родини, своєї школи і до своєї рідної України. Отже, тема сьогоднішнього уроку «З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ» (слайд 03).

V. Основна частина.

Ми з вами будемо грати і в нашій грі вам необхідно буде застосувати уміння, набуті на попередніх уроках. Ми об'єднуємося в шість команд по 5 учнів. Завдань у нас також буде 5. Кожна команда отримує перше завдання і тільки після того, як воно буде здано вчителю, отримує наступний конверт із завданням. Завдання ви виконуєте командою. А звітують про виконання завдання й отримують наступне кожного разу різні учні. Тобто вас у команді 5, завдань – 5, тому кожен з вас один раз приходить здавати завдання, яке ви виконали усією командою. Команда, яка правильно виконає всі завдання скоріш за інших – перемагає і всі учасники команди отримують найвищу оцінку. Перше завдання ми будемо виконувати всі одночасно, але та команда, яка першою відгадає твори українських композиторів і один з учасників першим прийде до вчителя здати роботу, отримає часову перевагу.

Хід гри

1. Об'єднатися в команди за картками «Театральні жанри». До початку уроку роздати учням або розкласти на робочі місця картки з назвами театральних жанрів. Діти мають швидко знайти свою команду(слайд 04).

2. **Перше завдання «Музична вікторина»** (слайд 05). Конверт із першим завданням знаходиться на груповій парті. Картка «Відгадай музичний твір». Учитель включає музичні треки в будь-якому порядку, учні визначають твір і позначають його у картці цифрою відповідно до порядку звучання. Хто першим виконав завдання – здає вчителю й отримує конверт з другим завданням. Інші отримують по черзі.

3. **Друге завдання «Знайди відповідність між визначенням і поняттям»** (слайд 06).

Команда виконує у додатку learning Apps, показує вчителю виконану вправу із позитивним відгуком. Тоді отримує наступний конверт. За відсутності інтернету, можна надрукувати поняття і визначення на картках для кожної команди.

<https://learningapps.org/display?v=pdp5j8r0v23>

4. **Третє завдання «Визнач українських композиторів»** (слайд 07).

<https://learningapps.org/display?v=p89qagpsa23>

5. **Четверте завдання «Склади схему жанрів музичного мистецтва»** (слайд 08). На листках А4 або А3 (за бажанням) написано вид музичного мистецтва (Додаток «Листи Жанри музичного мистецтва»). Діти власноруч витягають листок із завданням так, щоби не було видно що на ньому написано. Учням необхідно підібрати жанри до видів музики й наклеїти наліпки (Додаток «Наліпки на листи Жанри»), щоби утворити схему. Після виконання своєї частини схеми кожною командою, на дошці разом складаємо загальну схему і пояснюємо її. В онлайн форматі доречно створити дошку Jamboard, загальну презентацію тощо і на ній відтворити схему (слайд 09).

На дошці:

Жанри музичного мистецтва			
<i>Додають діти:</i>			
Вокальні жанри		Інструментальні жанри	
Камерно-вокальна музика	Хорова музика	Камерно-інструментальна музика	Симфонічна музика
пісня	хор	прелюдія	увертюра
гімн	кантата	ноктюрн	концерт
романс	ораторія	варіації	симфонія

	літургія	етюд	симфонічна поема
	меса	соната	симфонічна сюїта
	реквієм	скерцо	

6. П'яте завдання «Міні-концерт» (слайд 10-16.) Представник команди обирає конверт із малюнком до пісні. Команда визначає пісню за малюнком, готує і куплет і приспів до виконання із супроводом шумових інструментів.

♪ **Театральна хвилинка.** Додаткове завдання: прочитати 4 рядочки вірша з різними емоціями (слайд 17).

VI. Підсумок уроку, рефлексія

Підбиття підсумків конкурсу. Висновок разом з дітьми, що сьогодні в будь-якому випадку перемогла МУЗИКА!

VII. Домашнє завдання. Привітати вдома своїх рідних новорічною піснею (слайд 18).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кондратова Л. Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 6 класу зсо. Тернопіль: навчальна книга – 2023. 272 с.:іл.
2. Моя духмяна Україна. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9ljk-6l8zye>.
3. Добрий день людям на землі URL: <https://www.youtube.com/watch?v=33wnfmqbrjw>.
4. Заспіваймо пісню за Україну (мінус) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2ynangna0dc>.
5. Малдіві - селфіпаті URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1ymxxghm6cg>.
6. Рідна Україно моя URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xeydigqh7dc>.
7. По дорозі жук, жук URL: <https://www.youtube.com/watch?v=pdrk4ue5kg0>.

II семестр. СТОРІНКАМИ МИСТЕЦТВА ЗАРУБІЖЖЯ

Урок 17

Людмила Іванівна Борщ,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Городищенської загальноосвітньої школи I-III
ступенів № 3 Городищенської районної ради

Тема уроку. СКАРБНИЦЯ ЗАРУБІЖНОГО МИСТЕЦТВА

Мета уроку:

— ознайомити учнів з особливостями вокального мистецтва та історією розвитку вокальної музики, розглянути поняття «бельканто», «світові вокальні школи», надати знання про специфіку вокального стилю бельканто, вокальні манери співу, типологію голосів людини, ознайомити учнів з творчістю Дж. Верді на прикладі оперної арії, іменами видатних італійських виконавців П. Домінго, Х. Каррераса, Л. Паваротті, Е. Карузо.;

— розвивати уміння учнів уважно слухати музику, висловлювати оцінні судження щодо музики різних жанрів, виявляти естетичне ставлення до музичної діяльності, розвивати вміння впізнавати на слух тембри голосів та мелодії відомих музичних творів Дж. Верді, Л. Далла;

— інтерес до вокального мистецтва та оперного співу бельканто та виконання дитячих пісень шкільної тематики.

Тип уроку: комбінований, урок введення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, мультимедійна презентація, портрети композиторів авторів творів та пісні.

Основні поняття для засвоєння: Мистецька подорож країнами зарубіжжя. Вокальна музика Італії. Школа італійського вокалу бельканто. Жанри вокальної музики. Поняття бельканто, арія.

Твори, що вивчаються на уроці: Дж. Верді. Арія герцога з опери «Ріголетто» (у виконанні Л. Паваротті, П. Домінго, Х. Каррераса). Лучо Далла. «Пам'яті Карузо» (у виконанні Л. Паваротті). Композиція «Il Mondo» (у виконанні тріо «Il Volo»: П'єро Бароне, Джанлука Джинoble, Іньяціо Боскетто). Розучування пісні «Зима» (слова і музика Л. Горової).

ХІД УРОКУ

1. Організаційний момент.

- Музичне привітання.

2. Повідомлення теми, мети, завдань уроку, мотивація учіння школярів.

Що потрібно для того, аби гарно співати?

Пригадайте, що вам відомо про школу вокалу. Як вона розвивалася в Україні? Сьогодні ми розпочинаємо подорож країнами зарубіжжя, щоб дізнатись історію розвитку музичних жанрів та вокальних шкіл, а також ознайомитися з творчістю композиторів різних країн світу

1. Бесіда по темі та слухання музики.

У Західній Європі національні школи вокалу сформувалися ще в XVII столітті, і кожна з них характеризувалася особливим способом звуковидобування і манерою звуковідтворення. Однією з перших з'явилася італійська вокальна школа, де було вироблено еталон класичного звучання голосу. Довершеність італійського вокального мистецтва вплинула на формування і розвиток інших національних вокальних шкіл: французької, характерними рисами якої були елементи декламації; німецької, що ґрунтувалася на національних пісенних традиціях, тощо. Утворення італійської вокальної школи пов'язане з виникненням жанру опери. Новий стиль співу увібрав усі найяскравіші досягнення народного, церковного та світського музичного мистецтва. Основою його стала віртуозна вокалізація, що розвивалася протягом XVIII століття в Південній Італії, а потім поширилася по всій Європі. Представники італійської школи виділялися досконалою технікою бельканто і професійно поставленим голосом. Саме на особливостях цього стилю побудовано сольні партії в операх В.А. Моцарта, Г. Доницетті, Дж. Россіні та інших відомих оперних композиторів кінця XVIII — першої половини XIX століття.

У більшості країн Європи протягом XVIII-го і початку XIX-го століть панував термін бельканто, який належить до вокального стилю італійського походження. **Бельканто** (італ. *be! canto* — прекрасний спів) — стиль вокального виконання, особливо поширений в італійському оперному мистецтві XVII-XIX ст. Вимагає від співака досконалої техніки, бездоганної наспівності, віртуозного виконання, тривалого дихання, зв'язності, легкості, вишуканості та насиченості співу.

Західноєвропейська вокально-опера традиція поступово змінювала спрямування від ліричного співу до драматичного.

Слухання музики: Дж. Верді. Арія герцога з опери «Ріголетто» (у виконанні Л. Паваротті, П. Домінго, Х. Каррераса).

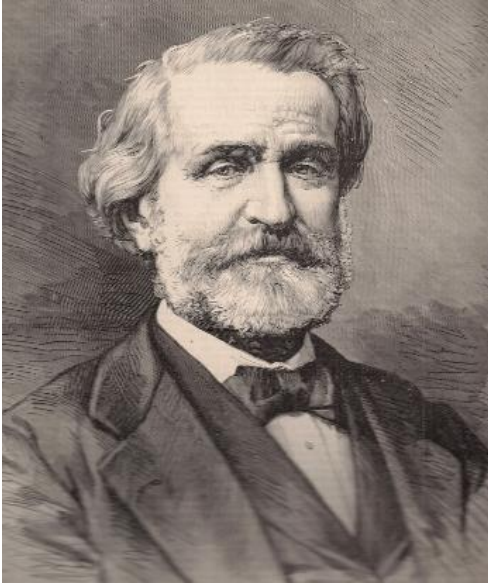
- Розкажіть про свої враження від прослуханого твору.

- Визначте характер мелодії та основні засоби виразності твору. До якого жанру він належить?

- Охарактеризуйте тембри голосів виконавців.

- Чим вам сподобався цей твір? Чиє виконання найбільше вас вразило?

Джузеппе Фортуніно Франческо ВЕРДІ (1813—1901)

Видатний італійський композитор, диригент. Автор 26 опер, струнного квартету, романсів та церковної музики (найвідоміший твір — «Реквієм»), Чудові опери Верді — «Ріголетто», «Бал-маскарад», «Травіата», «Трубадур», «Фальстаф», «Отелло», «Аїда» — донині не сходять зі сцен оперних театрів усього світу.

«Ріголетто» — опера у трьох діях, лібрето Ф.М. П'яве. Прем'єра відбулася 1851 р. у Венеції в театрі «Ла Феніче». Створення опери стало початком зрілого етапу в творчості композитора. Музика сповнена глибокого драматизму, яскраво контрастна, психологічно глибока. «Арія герцога» — один із найбільш популярних творів для тенора у світовій оперній традиції.

Арія — завершений за будовою епізод опери, оперети, ораторії або кантати, який виконує соліст або солістка в супроводі оркестру. Класичні арії зазвичай пишуть у тричастинній формі.

Слухання музики: Лучо Далла. «Пам'яті Карузо» (у виконанні Л. Паваротті).

Енріко Карузо — знаменитий італійський оперний співак, тенор, майстер мистецтва

бельканто. Володів голосом неповторного тембру, в якому природне баритонове оксамитове звучання нижнього і середнього регістрів поєднувалося з блискучими теноровими верхами. З однаковим успіхом виконував ліричні й героїко-драматичні партії в різних операх та неаполітанські пісні. Е. Карузо одним із перших серед оперних співаків зафіксував основну частину свого репертуару на грамофонних платівках. Завдяки винятковому володінню диханням, бездоганній інтонації і, головне, високій виконавській культурі став легендою вокального мистецтва ХХ століття.

Українська національна оперна культура сприймалася музикантами як частина світової музичної культури, і водночас музичне життя України не мислилося без досягнень зарубіжної музики. Вплив західноєвропейської вокальної традиції на українську школу оперного співу ХІХ — початку ХХ століття простежується у творчості відомих оперних співаків О. Мишуги, М. Менцинського, С. Крушельницької.

- Пригадайте, які існують вокальні жанри?
- На які типи поділяють співацькі голоси?

Чоловічі голоси:

Тенор — високий голос.

Баритон - середній за висотою голос.

Бас — низький голос.

Жіночі голоси:

Колоратурне сопрано — найвищий голос.

Сопрано — високий голос.

Мецо-сопрано —голос, проміжний між сопрано і альтом.

Альт – низький голос.
Контральто — найнижчий голос.

Дитячі голоси:

Дискант — високий хлопчачий голос.
Сопрано – високий дівчачий голос.
Альт — низький голос.

Співоча Італія і сьогодні дивує світ чарівними голосами. Молоді співаки з тріо «Il Volo» («Політ») продовжують традиції великих тенорів.

Слухання музики: Композиція «Il Mondo» (у виконанні тріо «Il Volo»: П'єро Бароне, Джанлука Джінобле, Іньяціо Боскетто).

- Поділіться враженнями від прослуханої композиції.
- Які традиції італійського бельканто продовжують співаки?

2. Розучування пісні.

Пропоную і нам спробувати продовжити традиції італійської вокальної школи і сьогодні наша пісня буде про, а про що саме вам підкаже загадка:

Я антонім слова «літо»,
В мене біла тепла свита,
Я мороз люблю сама:
Адже звать мене ... (зима)

Так, ось і забіліла дивна, холодна і чарівна зима! Вкрила землю снігами, дерева інесем прибрала, льодом скувала річки. На землю прийшла казка! Дуже гарно в таку пору! І розповість нам про цю чарівну пору року пісня «Зима» Лесі Володимирівни Горової (нар. 8 травня 1971) — української співачки, композиторки, Народної артистки України, члена Національної Спілки композиторів.

1. У мої долоні впала
Білосніжна казкова мить,
Щоб сніжинка не розтала,
Я пустила — нехай летить.
Приспів:
Це зима, це зима,
Це казкова зима
Доторкнулася мрій моїх. Двічі
Все навколо чарує,
Чарує вона —
Перетворює в білий сніг.
2. А мої рум'яні щоки
Вже щипає морозець.
Рік іде услід за роком,
І початком стає кінець.
Приспів (двічі).
3. У моїй душі співає
Вже колядками зима:
Душу святом зігріває,
Хоч вона і крижана.
Приспів (двічі)

Розучування I куплету пісні по фразах.

1. Рефлексія.

- Про які вокальні школи йшлося на уроці? Що було характерним для кожної національної школи? Які музичні твори ми слухали на уроці? Охарактеризуйте засоби їхньої виразності.

- Назвіть основні типи співацьких голосів.

- Імена яких відомих виконавців-тенорів вам запам'яталися? Що ви знаєте про манери виконання вокальних творів? Яка з них вам найбільше подобається?

- Розкажіть про особливості вокальної техніки бельканто.
- Назвіть авторів музики та виконавців італійської вокальної школи.

2. Домашнє завдання.

Розпочніть роботу над проектом «Українська та зарубіжна оперні школи». Знайдіть текстову інформацію, перегляньте відео та порівняйте зарубіжну й українську школи оперного вокалу.

Урок 18

Людмила Іванівна Борщ,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Городищенської загальноосвітньої школи I-III
ступенів № 3 Городищенської районної ради

Тема. МИСТЕЦЬКІ ОБРАЗИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Мета:

— ознайомити учнів з особливостями та характерними рисами жанру романсу, історією розвитку та характерними ознаками романсу, балади в країнах зарубіжжя як жанрів камерно-вокальної музики, розглянути різницю між вокальним та інструментальним романсом, ознайомити учнів з авторами та виконавцями романсів;

— розвивати вміння учнів уважно слухати камерно-вокальну музику та знаходити на слух характерні ознаки романсів, знаходити взаємозв'язок між текстом та характерними засобами музичної виразності твору, розвивати вміння висловлювати власні музичні враження від прослуханого твору, розвивати вміння знаходити спільні риси між видами мистецтва;

— виховувати інтерес до слухання класичної вокальної музики та виконання дитячих пісень українських композиторів.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, мультимедійна презентація, портрети композиторів авторів творів та пісні.

Основні поняття для засвоєння: Камерно-вокальна музика. Жанри романс, балада. Шедеври зарубіжної професійної вокальної музики: автори, виконавці. Історія розвитку жанру романсу, балади в країнах зарубіжжя. Особливості жанру романсу. Характерні риси романсу

Твори, що вивчаються на уроці: : іспанський романс «Estudio en Mi de Rubira» (у виконанні М. Врдоляка (гітара). Український романс «Місяць на небі» (у виконанні М. Кондратюка). Український романс «Місяць на небі» (у виконанні С. Щербака (бандура)). Слова В. Кравченко, музика Н. Горщар. Рок-балада «Сірко пробудився» (у виконанні рок-гурту «Natalika»; фрагмент відеокліпу). Виконання пісні «Зима» (слова і музика Л. Горової).

ХІД УРОКУ

Організаційний момент.

- Музичне привітання.

Повідомлення теми, мети, завдань уроку, мотивація учіння школярів.

Сьогодні ми розглянемо історію про один музичний жанр. Він досить довго мандрує сторінками музичного та літературного мистецтва.

Ще в епоху Середньовіччя з'явився пісенний жанр, в основі якого лежить розповідь. Він оповідав про різні історичні події, лицарські подвиги, історії народного життя. Його твори виконували в супроводі інструмента. Нове життя цей жанр отримав у XIX столітті. І відтоді живе як повноправний родич пісні; крім того, розповідає мовою різних інструментів – тобто став ще й інструментальним жанром.

Чи здогадалися ви, про який жанр ведеться мова? Так, ми сьогодні поговоримо про жанр романсу. А також познайомимося з жанром балади.

Пригадайте, яку музику називають камерно-вокальною. Що таке романс?

Бесіда по темі та слухання музики.

Жанр романсу зародився у далекому Середньовіччі в країні на південному заході Європи — Іспанії. У ті часи дорогами сонячної країни мандрували поети, які складали й співали пісні, що дуже відрізнялися від популярних тоді церковних хоралів. Іспанські трубадури наповнювали тексти романсів любовно-ліричним змістом. Такі пісні вирізнялися співучістю. У них розповідалося про подвиги хоробрих лицарів в ім'я високого кохання до прекрасних дам. Дуже скоро романси заспівали в сусідніх з Іспанією країнах. Співаки-менестрелі виконували ці пісні під музичний супровід інструмента, часто — під гітару.

Романс – жанр камерно-інструментальної музики; вокальний ліричний твір, який виконується в супроводі музичного інструмента.

Характерні риси романсу:

- ліричні замальовки із співучою, виразною мелодією, що передає настрої, думки, враження, мрії;
- єдність слова і музики;
- музичний супровід допомагає глибше розкрити поетичний образ;
- форма куплетна (частіше без приспіву).

Слухання музики: *Іспанський романс «Estudio en Mi de Rubira» (у виконанні М. Врдоляка (гітара).*

- Які риси романсу були відчутні в інструментальному творі?

Цікаво знати, що розквіт романсу припадає на другу половину XVIII століття. Музику писали на вірші відомих поетів: наприклад, австрійський композитор Ф. Шуберт 60 своїх вокальних творів написав на слова Й. Гете, а 40 — на слова Ф. Шиллера.

У XIX столітті в Європі поступово формувалися романсові школи. В Австрії та Німеччині романси писали І. Брамс, Р. Шуман, Х. Вольф; у Франції — Г. Берліоз, Ж. Бізе, Ш. Гуно, Ж. Массне; у Польщі, Чехії, Норвегії і Фінляндії

Б. Сметана, А. Дворжак, Я. Сібеліус, Е. Гріг та інші.

У XX столітті жанр романсу набув поширення в творчості західноєвропейських композиторів К. Дебюссі, А. Шенберга, М. Равеля, М. де Фалья, Ф. Пуленка, Д. Мійо.

В Україні вперше до цього жанру звернувся композитор Д. Бортнянський. Коріння українського романсу сягає одностопних пісень без супроводу в їхніх найкращих лірико-драматичних зразках. Розквіт у XVIII ст. — першій половині XIX ст. ліричної поезії, захоплення інструментальною музикою, зокрема грою на бандурі, гітарі, гусях, фортепіано, сприяли формуванню пісні з супроводом. Термін «пісня-романс» найбільш відповідає сутності жанру, що став перехідним від народної ліричної пісні до романсу.

На межі XIX-XX століть романс поширився в українській ліриці (Леся Українка, Агатангел Кримський та інші). Романс є і в поетичній спадщині Спиридона Черкасенка.

На початку та в середині XX століття всесвітньо відомими стали українські пісні-романси «В саду осіннім айстри білі» (музика і слова народні), «Черемшина» (музика Василя Михайлюка, слова Миколи Юрійчука), «Квітка з полонини» (музика і слова Романа Савицького) та інші.

Цікаво знати, що в українській музиці щодо романсу вживають також термін «солоспів», який буквально означає «Пісня, призначена для сольного виконання».

Слухання музики: *Український романс «Місяць на небі» (у виконанні М. Кондратюка)*

- Розкажіть про своє враження від прослуханого твору.
- Виберіть слова, що описують характер мелодії українського романсу.
- Порівняйте цей твір з іспанським романсом, який ми слухали сьогодні.
- Розглянь картину невідомого художника «Ніч яка місячна» та проаналізуйте її сюжет. Поміркуйте, як твір живопису допомагає розкрити зміст романсу.

Ви вже знаєте, що західноєвропейські романси найчастіше виконують під гітару або

фортепіано. А от українські романси звучать навіть під супровід бандури.

Слухання музики: Український романс «Місяць на небі» (у виконанні С. Щербака (бандура)).

- Поміркуйте, як змінюється звучання романсу під супровід бандури.

Окрім пісні, романсу, гімну у камерно-вокальній скриньці зберігається ще жанр балади.

Балада — невеликий ліро-епічний вокальний твір казково-фантастичного, легендарно-історичного чи героїчного змісту.

Спочатку балада існувала як танцювально-хорова пісня у середньовічній Європі. Перші зразки романтичної вокальної балади з'явилися у творчості австрійських та німецьких композиторів: наприклад, балада Ф. Шуберта на вірші Й. Гете «Лісовий цар», балади Ф. Ліста.

Цікаво, що вже із середини ХІХ століття балади писали як твори для окремих інструментів. Відомі фортепіанні балади Ф. Шопена, Ф. Ліста та українські балади Т. Безуглого, М. Вілінського, С. Людкевича, Б. Лятошинського. У ХХ столітті жанр балади з'явився в рок-музиці.

Слухання музики: Слова В. Кравченко, музика Н. Горцар. Рок-балада «Сірко пробудився» (у виконанні рок-гурту «Natalika»; фрагмент відеокліпу).

- Про що розповідає балада?
- Який настрій вона створює?
- Кому авторки присвятили свій твір?

Розучування пісні.

Сьогодні ми продовжуємо розучувати пісню Л.Горової «Зима».

Робота над текстом, мелодією, засобами виразності пісні.

1. У мої долоні впала
Білосніжна казкова мить,
Щоб сніжинка не розтала,
Я пустила — нехай летить.
Приспів:
Це зима, це зима,
Це казкова зима
Доторкнулася мрій моїх. Двічі
Все навколо чарує,
Чарує вона —
Перетворює в білий сніг.
2. А мої рум'яні щоки
Вже щипає морозець.
Рік іде услід за роком,
І початком стає кінець.
Приспів (двічі).
3. У моїй душі співає
Вже колядками зима:
Душу святом зігріває,
Хоч вона і крижана.
Приспів (двічі)

Спів пісні під музичний супровід.

Створення пластичної імпровізації під пісню.

Рефлексія.

- Які вокальні жанри зберігаються в камерно-вокальній скриньці?

- Назви характерні риси романсу і балади. Чим відрізняються ці жанри?
- Які твори ми слухали на уроці? Хто їх виконував?

Учитель зачитує речення для підсумку уроку, коли діти згодні із цим говорять «так», якщо не згодні, то кажуть «ні».

- Термін «романс» виник в Італії. Так чи ні? (**Іспанії**)
- Микола Кондратюк відомий український оперний співак. Так чи ні? (**Так**)
- На уроці ми познайомилися з музичним жанром - серенада. Так чи ні? (**Романс**)
- Романс це багатоголосий камерний вокальний твір з фортепіанним супроводом, який виник в Іспанії та набув поширення в інших країнах. Так чи ні? (**одноголосий камерний вокальний твір з інструментальним супроводом**)
- Чимало романсів - це ліричні замальовки, у яких композитори передають свої настрої, думки, враження, мрії. Так чи ні? (**Так**).
- У рок-музиці балада з'явилася у XIX столітті. (**XX**)

Домашнє завдання.

Послухайте романси, що звучать у супроводі гітари та фортепіано. Розпочніть збирати камерно-вокальну скриньку зарубіжної музики.

Урок 19

Наталія Василівна Сидоренко,
 учитель предметів мистецької освітньої галузі
 Черкаської загальноосвітньої школи
 I-III ступенів №32 Черкаської міської ради
 Черкаської області

Тема. ВОКАЛЬНЕ ТА ПЕЙЗАЖНЕ МИСТЕЦТВО

Мета: формування ключових компетентностей:

уміння вчитися, самоорганізовуватись до навчальної діяльності, уміння працювати в колективі;

загальнокультурної – дотримуватись норм культури мовлення, зв'язно висловлюватись;

міжпредметної естетичної — виявляти естетичне ставлення до світу, інтерпретувати музичні твори, розвивати творчі здібності; вчити учнів розуміти емоційний зміст музичних творів;

предметних компетентностей: познайомити учнів з вокальною музикою видатних зарубіжних композиторів Ф.Шуберта та Р.Шумана, зокрема циклами вокальної музики композиторів «Прекрасна мельниківна», «Зимовий шлях» та «Кохання поета», розвивати образне мислення, музичні здібності, виконувати творчі завдання.

Тип уроку: поглиблення в тему.

Обладнання: дошка, підручник (Л. Кондратова), комп'ютер, телевізор, фішки-нотки.

Методи і прийоми: інструктаж та коментар вчителя, організація пізнавальної та художньо-творчої діяльності учнів, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження.

Форма організації: виконання творчих завдань, бесіда.

Терміни і поняття: вокальна музика, музичний цикл, серенада.

Види мистецтв (предметів), що інтегруються на уроці: музичне, образотворче мистецтво.

Очікувані результати: учні виявляють певний рівень знань із сприймання музики, аналізують, порівнюють звучання, беруть участь у виконавській діяльності, виразно співають, ритмічно рухаються під музику.

Музичний ряд: «Летка-єнка» (для супроводу гри «Пінгвіни»).

Відеоряд: «Серенада» Ф.Шуберта у різних виконаннях, «Наспівом скрипка чарує» Р.Шумана, пісня «Сніг» Д.Пташинської.

Міжпредметні зв'язки: музичне, образотворче.

Домінанти уроку:

- вокальна музика – тісне поєднання слова і музики;
- емоційно-образний зміст музичних творів.

Структура використання на уроці навчального часу:

Вхід до класу, музичне привітання. Створення емоційної атмосфери. 2 хв.

Актуалізація опорних знань, умінь і навичок. 2 хв.

Мотивація навчальної діяльності на уроці. Оголошення теми і мети уроку. 2 хв.

Сприйняття нового матеріалу.

1. Сприймання музики
 - 1) Вступне слово учителя. 2 хв.
 - 2) Розповідь про Ф.Шуберта - відеоперегляд 5 хв.
 - 3) Слухання музики та перегляд відео твору Ф.Шуберта «Серенада» з циклу «Лебедина пісня»:
 - вокальне виконання - 2 хв,
 - аналіз твору – 1 хв,
 - камерно-інструментальне виконання – 1 хв,
 - естрадне виконання – 1 хв.
 - порівняльна характеристика творів - 1 хв.
 - 4) Розповідь про Р.Шумана – 3 хв.
 - 5) Слухання музики та перегляд відео твору Р.Шумана «Das ist ein Flöten und Geigen» із циклу «Кохання поета» 2 хв.
 - аналіз твору – 1 хв
 - 6) Художньо-творча діяльність:
 - 1) Гра «Пінгвіни» - 5 хв.
 - 2) Пісня «Сніг» Д.Пташинської – 13 хв.

Підсумки уроку. Рефлексія – 2 хв.

ХІД УРОКУ

1.Вхід до класу під музику пісні «Сніг» Д.Пташинської, музичне привітання.

Створення емоційної атмосфери

2.Актуалізація опорних знань, умінь і навичок

Учитель. Діти, прошу вас пригадати жанри камерно-вокальної музики, з якими ви знайомилися раніше (слайд 2) (відповіді дітей).

3.Мотивація навчальної діяльності на уроці. Оголошення теми і мети уроку.

Учитель: Сьогодні на уроці ми продовжимо мистецьку мандрівку, розпочату раніше. На цей раз нас зустрінуть європейські країни Австрія та Німеччина, (слайд 3) адже саме там народились в далекому для нас ХІХ столітті видатні композитори Франц Шуберт та Роберт Шуман. І я запрошую вас познайомитися із творчістю австрійського композитора Ф.Шуберта.

Перегляд відео про життєвий та творчий шлях композитора. (слайд 5)

Пісня для голосу та фортепіано посідає особливе, найважливіше місце в творчості композитора. Завдяки тісному поєднанню музики і слова йому вдалося досягти втілення глибокого змісту. Вокальні мелодії в піснях Шуберта переважно характеризуються цілісним музичним узагальненням. Композитор збагатив типи пісень, які існували раніше, створив новий тип пісні з варіаціями в партії фортепіано. Франц Шуберт написав понад 600 вокальних творів, зокрема велику увагу приділяв вокальним циклам, перші зразки яких створив саме він.

«Прекрасна мельниківна», «Зимовий шлях», «Лебединий спів» тощо.

Вокальний цикл Ф. Шуберта «Прекрасна мельниківна», написаний на слова поета-романтика В. Мюллера, складається з 20 пісень. Кожна пісня відображає окремий ліричний момент, а разом вони утворюють єдину сюжетну лінію з певними етапами розвитку й кульмінацією. (слайд 7)

Другий вокальний цикл «Зимовий шлях» теж написаний на вірші В. Мюллера. У той період композитор перебував у пригніченому стані, й це позначилося на музиці. . (слайд 7)

Збірка пісень, надрукованих посмертно під назвою «Лебедина пісня», не є справжнім циклом, але пісні, що входять до неї, зберігають єдиність стилю й об'єднані атмосферою глибокої трагедії й похмурої надприродності, не властивої композиторам попереднього століття. . (слайд 8)

Пропоную послухати одну з найвідоміших пісень Ф.Шуберта з останнього циклу «Серенада» на слова німецького поета Людвіга Рельштаба в перекладі української поетеси Олени Пчілки у виконанні Любові Сагат.

Слухання музики та перегляд відео твору Ф.Шуберта «Серенада» з циклу «Лебедина пісня». (слайд 9)

Прошу вас обрати слова-характеристики, які, на вашу думку, характеризують твір. (слайд 10)

«Серенада» стала настільки популярною, що й через 200 років звучить в різних концертних залах та на естраді. Тож до вашої уваги ще два різних виконання цього славетного твору.

Слухання музики та перегляд відео твору Ф.Шуберта «Серенада» з циклу «Лебедина пісня», камерно-інструментальне виконання (слайд 11)

Слухання музики та перегляд відео твору Ф.Шуберта «Серенада» з циклу «Лебедина пісня», естрадне виконання (слайд 12)

Прошу вас порівняти звучання «Серенади» й дати відповідь на питання; яке виконання тобі більше сподобалося? Постарайтеся обґрунтувати відповідь. (слайд 13)

Мандруємо далі. Наступна наша зустріч з німецьким композитором Робертом Шуманом. І про нього вам розповість *(учень(учениця) з класу, який (яка) заздалегідь готує розповідь про композитора)*. (слайд 14)

Р.Шуман також, як і Ф.Шуберт звертався до жанру пісні. Вокальна лірика Р. Шумана, написана на вірші відомих поетів, належить до кращих зразків його творчості. Найпопулярніший серед вокальних циклів - «Кохання поета» (на тексти німецького поета Генріха Гейне), що складається із 16-ти пісень. (слайд 15)

Пропоную вам послухати пісню «Das ist ein Flöten und Geigen», що в перекладі означає «Наспівом скрипка чарує».

Слухання музики та перегляд відео твору Р.Шумана «Das ist ein Flöten und Geigen» із циклу «Кохання поета», (слайд 16)

Прошу поділитися своїми враженнями від почутого. (слайд 17)

4. Художньо-творча діяльність.

Думаю, час перепочити й пограти в гру, яка називається «Пінгвіни». На дворі зима, коли вам холодно, можна зігрітися, граючи у цю гру. Під музику рухайтесь у довільних напрямках, імітуючи ходу цих птахів. Коли музика перерветься, треба дуже швидко, крокуючи ходою пінгвінів, зайняти місця на «крижинах», які ви бачите перед собою (на підлозі розкласти заготовлені обручі). (слайд 18)

Гра «Пінгвіни» під музику «Летка-єнка».

Зимову тему продовжує нова для нас пісня Діани Пташинської «Сніг» (слайди 19-20).

5. Підсумки уроку. Рефлексія. Наш урок добігає кінця. Тож прошу вас відповісти на питання: Із творчістю яких композиторів ми сьогодні ознайомились? У чому полягають особливості вокальних циклів? Який вокальний твір тобі найбільше запам'ятався? (відповіді дітей)

І для всіх творчих дітей творче завдання: скористайтесь власним гаджетом і послушайте «Колискову струмку» з вокального циклу Ф. Шуберта «Прекрасна мельниківна». Намалюйте ілюстрацію до пісні.

-До побачення!

-До побачення!

Урок 20

Наталія Василівна Сидоренко,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Черкаської загальноосвітньої школи
I-III ступенів №32 Черкаської міської ради
Черкаської області

Тема. СВІТ У ЗВУКАХ І БАРВАХ

Мета: формування ключових компетентностей:

- уміння вчитися, самоорганізовуватись до навчальної діяльності, уміння працювати в колективі;

- **загальнокультурної** – дотримуватись норм культури мовлення, зв'язно висловлюватись;

- **міжпредметної естетичної** — виявляти естетичне ставлення до світу, інтерпретувати музичні твори, розвивати творчі здібності; вчити учнів розуміти емоційний зміст музичних творів;

- **предметних компетентностей:** познайомити учнів з популярною музикою, французьким шансоном, творчістю відомих французьких шансоньє Ж.Бреля, Е.Піаф, П.Каас; латиноамериканськими бальними танцями; розвивати образне мислення, музичні здібності, виконувати творчі завдання.

Тип уроку: поглиблення в тему.

Обладнання: дошка, підручник (Л.Кондратова), комп'ютер, телевізор.

Методи і прийоми: інструктаж та коментар вчителя, організація пізнавальної та художньо-творчої діяльності учнів, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження.

Форма організації: виконання творчих завдань, бесіда, гра.

Терміни і поняття: поп-музика, премія Греммі, шансон, латиноамериканські танці: самба, румба, ча-ча-ча, пасодобль, джайв..

Види мистецтв (предметів), що інтегруються на уроці: музичне мистецтво, хореографія.

Очікувані результати: учні виявляють певний рівень знань із сприймання музики, аналізують, порівнюють звучання, беруть участь у виконавській діяльності, виразно співають, ритмічно рухаються під музику.

Музичний ряд: пісні-лауреати премії Греммі-2023 Бейонсе, К.Ламар, фрагменти виступів шансоньє С.Адамо, Е.Піаф, Л.Ферре, П.Каас, музична вікторина «Зарубіжні хіти».

Відеоряд: гра «Танцюємо ча-ча-ча», пісня «Сніг» Д.Пташинської.

Міжпредметні зв'язки: музичне мистецтво, хореографія.

Домінанти уроку:

- поп-музика – музика XX-XXI століть;
- французький шансон – лірична пісня-розповідь;
- латиноамериканські танці – конкурсна п'ятірка.

Структура використання на уроці навчального часу:

1. Вхід до класу, музичне привітання. Створення емоційної атмосфери. 2 хв.

2. Мотивація навчальної діяльності на уроці. Оголошення теми і мети уроку. 1 хв.
3. Актуалізація набутих раніше знань. 2 хв.
4. Сприйняття нового матеріалу.
5. Сприймання музики
 - Вступне слово учителя. 1 хв.
 - Розповідь групи учнів «Критики» про премію Греммі з прослуховуванням фрагментів найкращих пісень 2023 року - 3 хв.
 - Музична вікторина «Зарубіжні хіти» - 5 хв
 - Гра «Плейлист» – 10 хв.
 - Мистецька подорож до Франції, розповідь групи учнів «Шансонье» про шансон - 3 хв;
 - слухання фрагментів найвідоміших пісень – 3 хв;
 - аналіз пісень – 2 хв.
 - Мистецька подорож до Латинської Америки, розповідь групи учнів «Латина» про латиноамериканську програму міжнародних змагань з бальних танців – 2 хв;
 - перегляд відеофрагментів виступів учасників змагань із бальних танців за QR-кодом;
 - аналіз танців – 2 хв.
6. Художньо-творча діяльність:
 - Гра «Танцюємо ча-ча-ча» - 2 хв.
 - Пісня «Сніг» Д.Пташинської – 5 хв.
7. Підсумки уроку. Рефлексія. Оцінювання навчальних досягнень учнів – 2 хв.

ХІД УРОКУ

1. Вхід до класу під музику пісні «Сніг» Д.Пташинської, музичне привітання.

Створення емоційної атмосфери

2. Мотивація навчальної діяльності на уроці. Оголошення теми і мети уроку.

Учитель. Сьогодні на уроці ми продовжимо нашу мистецьку мандрівку. Вона буде дуже цікава, адже на нас чекає зустріч з поп-музикою. А ще ми поговоримо про музичну премію Греммі, про французький шансон і про латиноамериканські танці.

3. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок

Учитель. Діти, прошу вас пригадати, що ви знаєте про популярну музику (слайд 2) (відповіді дітей).

4. Сприйняття нового матеріалу.

Учитель: Отже, увага на екран (слайд 3). *Поп-музикою називають жанр сучасної музики, твори якого легко сприймає та розуміє масовий слухач; основна увага приділена власне пісні – мелодії й тексту, а не інструментальному виконанню.*

Для попмузики характерними є мелодійна та емоційна манера виконання, спів «відкритим звуком» — наближеним до мовлення співом, із використанням вигуків, стогонів, завивань та інших голосових ефектів.

У різних країнах виникали різні жанри популярної музики. Наприклад, k-pop, що поєднує елементи західного електропопу, хіп-хопу, танцювальної музики та сучасного ритм-енд-блюзу, зародився в Південній Кореї; наближений до рок-музики джей-поп — у Японії; Q-pop (поєднання електропопу, хіп-хопу, ритм-енд-блюзу) — в Казахстані. Останніми роками нову хвилю популярності переживає музика в стилі диско, що панувала в хіт-парадах у XX ст. (слайд 4)

І я запрошую до слова групу учнів «Критики» з їх повідомленням. (виступ групи з розповіддю про музичну премію Греммі) (слайд 5)

Учитель. Діти, ви всі маєте улюблену музику, тому пропоную вам пограти в гру «Вгадай мелодію», інакшими словами музичну вікторину «Зарубіжні хіти». Необхідно вгадати назву пісні та її виконавця. Прошу! (слайд 6), (гра)

А тепер продовжимо нашу гру, тільки тепер ви маєте скласти власний плейлист «Зіркова доріжка зарубіжних хітів» із десяти номінантів. (слайд 7)

На виконання цього завдання даю вам 10 хвилин. Потім перегляньте плейлисти разом. Проаналізуйте, які композиції повторюються найчастіше, і визначте, хто з виконавців отримав би премію «Греммі» від учнів вашого класу. Час пішов! (виконання завдання дітьми, прослуховування музики, визначення номінантів).

Учитель. Мандрівка мистецькими шляхами зарубіжжя приводить нас до Франції (слайд 8) — країни елегантності, вишуканого смаку і... шансону. (слайд 9) І я запрошую до слова групу «Шансоньє».

Розповідь учнів (орієнтовно): Шансон має давню історію. У часи Середньовіччя так називали пісні, які співали трубадури. (слайд 10)

У XIV столітті слово «шансон» уживали щодо будь-яких світських пісень, які виконували сольо або хором. У XIX столітті шансоном вважали як народні пісні, так і пісні вар'єте й кабаре, а також серйозні вірші, покладені на музику.

Із XX століття шансоном називають популярну вокальну музику, переважно сентиментальну, що зберігає своєрідну ритміку французької мови. Серед відомих шансоньє (авторів та виконавців пісень цього жанру) **Лео Ферре, Едіт Піаф, Жак Брель, Шарль Азнавур, Енріко Масіас, Аманда Лір, Патрісія Каас, Заз та інші.** (слайд 11)

Слухання музики: фрагменти найвідоміших пісень шансоньє (слайд 11), відповіді на питання (слайд 12).

Учитель: Наша мистецька подорож триває. І я запрошую вас до наступної країни, назву якої прошу вас відгадати (слайд 13) (Відповіді дітей) Про цю країну та особливості певного мистецтва вам розповість наступна група - «Латина». (слайд 14)

Розповідь учнів (орієнтовно): Латинська Америка, що охоплює загалом 33 країни, розташовані на обох американських континентах.

Звісно, передусім нас цікавить музика, яка має безліч стилів і жанрів. Особливе місце серед них посідають запальні танцювальні мелодії. П'ять танців — самба, румба, ча-ча-ча, пасодобль і джайв — входять до латиноамериканської програми міжнародних змагань із бальних танців. (слайд 15). Запрошуємо вас на віртуальний конкурс бальних танців з латиноамериканської програми. Для цього просимо вас скористатись вашими гаджетами і навушниками. QR-код на екрані, тож до справи! (індивідуальний перегляд). Відповіді на питання (слайд 17).

Художньо-творча діяльність.

Учитель: Секрет латиноамериканських танців в тому, що вони не можуть залишити нікого байдужими. Тож, у нас немає іншого виходу, як спробувати разом потанцювати. На нас чекає «Ча-ча-ча», або, як частіше її називають професіонали - «Ча-ча».

Гра «Танцюємо Ча-ча-ча» (слайд 18).

Після гарного танцю бракує не менш гарної пісні. Діана Пташинська. «Сніг» (слайди 19) (виконання, робота над мелодією, текстом, характером).

Підсумки уроку. Рефлексія. Оцінювання навчальних досягнень учнів. На наступному слайді (20) ви бачите незавершені речення, оберіть для себе щось одне і закінчить його. (Відповіді дітей)

Дякую всім групам за підготовку цікавого матеріалу до уроку. Як завжди, пропоную творче завдання: знайти в інтернет-джерелах відомості про французьких шансоньє, створити свій плейлист «Хіти шансону». Додати у виконанні завдання в Гугл-клас.

-До побачення!

-До побачення!

Урок 21

Лариса Віталіївна Яковенко,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Червонослобідської загальноосвітньої
школи I-III ступенів № 1
Черкаської районної ради.

Тема. МИСТЕЦТВО КРАЇН БАЛТІЇ

Мета: формування ключових компетентностей:

загальнокультурна компетентність:

- ознайомити учнів із мистецтвом країн Балтії; надати знання про жанри хорового співу та жанр ораторії.

предметні компетентності:

- навчати учнів уважно слухати музику та давати характеристику хоровому співу.
- розвивати вміння учнів уважно слухати музику та надавати характеристику творам музичного мистецтва хорових жанрів, висловлювати свої музичні враження від прослуханого музичного твору, надавати характеристику жанровим його особливостям, виконувати пісню під фонограму,
- виховувати інтерес до музики

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Музичний матеріал: Сприймання музичних творів:

- З. Лієпіньш. Уривок з рок-опери «Лачплесіс» (фрагмент виступу зведеного хору на заключному концерті Свята пісні).
- Псалом «Хвали, душе моя, Господа» (у виконанні Естонського філармонічного камерного хору; диригент Пол Хіллайр).
- Відеофрагмент парку світлових скульптур за мотивами твору Л. Керролла «Аліса в Дивокраї». Г. Ф. Гендель.
- Хор «Алілуя» з ораторії «Месія» (у виконанні вільнюського хору хлопчиків та юнаків «Ажуолокас»; Національного камерного ансамблю «Київські солісти»; хорової капели хлопчиків та юнаків «Дзвіночок» КПДЮ; хору хлопчиків та дівочого хору КССМШ ім. М. Лисенка; фрагменти)
- Українська народна пісня. «Ой ходить сон коло вікон» в обробці О. Кошиця (у виконанні вільнюського камерного хору «Aidija»).

Розучування пісні «Співаєм я, і ти, і Україна» (слова і музика З. Красуляк).

ТЗН: мультимедійна дошка, комп'ютер

ХІД УРОКУ

Організаційна частина.

- Музичне вітання (на вибір вчителя)

Основна частина. Повідомлення теми, завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель. Діти. А що ви знаєте про Латвію, Естонію, Литву? Чому їх називають країнами Балтії?

Сл.5 Сьогодні мистецькі шляхи ведуть нас у країни Балтії, де ми ознайомимось із масовим народним музичним мистецтвом.

Балтійське свято пісні й танцю — національне свято Латвії, Литви та Естонії, що проводиться в столицях цих країн кожні п'ять років (у Литві — кожен четвертий рік); із 2003 року визнане ЮНЕСКО шедевром усної та духовної спадщини людства.

На свято приїжджають найкращі хорові, оркестрові й танцювальні колективи, які перемогли в регіональних конкурсах. Урочистим завершенням святкового дійства є виступ на Співочому полі зведеного хору, коли диригентській паличці підвладні десятки тисяч голосів хористів і приблизно стільки ж голосів глядачів, які підспівують піднесено й зворушливо. Багатотисячні танцювальні колективи демонструють свою майстерність на просторах стадіонах. У кожній країні це свято символізує єдність народу, який зумів не тільки створити і зберегти свою державу, а й пам'ятає про свої витоки.

Латвійський фестиваль пісні і танцю — багаторічна традиція в суспільному і культурному житті латиського народу, що була започаткована 1873 року. Протягом свята, яке триває понад тиждень, на вулицях, площах і в парках Риги відбуваються різноманітні масові заходи. До слова, повсюди лунає не лише народна, але й академічна музика, написана на основі фольклору. Зокрема, виразні національні мотиви звучать в рок-опері **Зігмарса Лієпінша** «Лачплесіс», створеній за мотивами однойменного народного епосу. Автор лібрето — **Мара Заліте**.

Сл.7 Музичне сприймання. З. Лієпінш. Уривок з рок-опери «Лачплесіс» (фрагмент виступу зведеного хору на заключному концерті Свята пісні).

- Опиши свої враження від масового хорового співу.
- У якій манері прозвучав цей твір?
- Які художні образи він пробудив у твоїй уяві? Добери слова, якими можна описати мелодію прослуханого твору.

Історія **естонського** Свята пісні налічує вже понад 150 років, адже зародилося воно 1869 року в місті Тарту. Із першої чверті ХХ століття й донині це величне дійство відбувається на талліннському Співочому полі, що вміщує 35 тисяч співаків. Свято танцю, започатковане на 65 років пізніше, з кінця ХХ століття проводиться водночас зі Святом пісні.

Програма святкування складається з багатьох яскравих і цікавих подій, але найважливішими з них є гала-концерт танцювального свята (стадіон «Калев»), гала-концерт пісенного свята (Співоче поле) й урочиста хода містом, під час яких панує атмосфера загального щастя, любові, поваги.

Музичне сприймання. Псалом «Хвали, душе моя, Господа» (у виконанні Естонського філармонічного камерного хору; диригент Пол Хіллайр).

- Які емоції викликає прослуханий твір?
- Розкажи про особливості його виконання.
- Охарактеризуй темп, лад і динаміку цього твору.

Останніми роками на Талліннському Співочому полі відбуваються не лише Свята пісні, а й масштабні світлові шоу. Темою зимового фестивалю 2022–2023 років став чарівний світ «Аліси в Дивокраї» Л. Керролла. Завдяки світловим та звуковим технологіям відвідувачі отримали можливість потрапити в іншу, неймовірну реальність.

Відеоперегляд: Відеофрагмент парку світлових скульптур за мотивами твору Л. Керролла «Аліса в Дивокраї».

- Опиши свої враження від перегляду.
- Що тебе найбільше вразило?
- Охарактеризуй музику, що супроводжує це шоу.

Литва славиться фестивалями класичної, хорової та джазової музики, що відбуваються у Вільнюсі, Каунасі, Клайпеді. І звісно, в цій балтійській країні теж проводять національне Свято пісні й танцю (щоправда, раз на чотири роки), яке збирає величезну кількість слухачів і виконавців з усього світу. Варто зазначити, що литовському хоровому співу притаманні особлива ліричність та мелодизм.

Відеоперегляд: Г. Ф. Гендель. Хор «Алілуя» з ораторії «Месія» (у виконанні

вільнюського хору хлопчиків та юнаків «Ажуолюкас»; Національного камерного ансамблю «Київські солісти»; хорової капели хлопчиків та юнаків «Дзвіночок» КПДЮ; хору хлопчиків та дівочого хору КССМШ ім. М. Лисенка; фрагменти).

Які почуття пробуджує цей твір? –

Який колектив, на твою думку, виконав цей твір найбільш проникливо? Добери слова, якими можна описати характер твору та особливості його виконання.

III. Музичний словничок

Ораторія (італ. *oratoria*, від лат. *oro* — *говорю, благаю*) — великий концертний твір на певний сюжет (для солістів, хору і симфонічного оркестру).

Жанр ораторії виник у XVII ст. майже одночасно з кантатою і оперою. Маючи певну схожість із ними, відрізняється від кантати розгорнутим сюжетом і більшими розмірами, а від опери — переважанням оповідальності над драматургією, а також відсутністю сценічної дії та, за окремими винятками, — художнього оформлення.

Мабуть, вам цікаво буде дізнатися, що до репертуару хорових колективів країн Балтії входять українські народні та професійні пісні.

Музичне сприймання: Українська народна пісня. «Ой ходить сон коло вікон» в обробці О.Кошиця (у виконанні вільнюського камерного хору «Aidija»).

Які традиції виконання українських колискових пісень збереглися у співі литовського хору?

Розкажи про склад виконавців та тембри їхніх голосів.

IV. Вокально-хорова робота. Розспівування.

1. Виконання поспівки (на вибір вчителя).

2. Розучуємо пісню «Співаєм я, і ти, і Україна» (слова і музика Красуляк).

/Знайомство з піснею та її змістом, розучування мелодії куплету та приспіву.

Виконання першого куплету під акомпанемент інструмента/.

V. Підсумок уроку.

- Що тобі відомо про пісенні конкурси та фестивалі країн Балтії?
- Розкажи про свої враження від слухання пісень у виконанні хорових колективів цих країн.

- Яку українську народну пісню виконував вільнюський камерний хор?

Учитель оцінює активність учнів, відзначає найкращі відповіді

Урок 22

Лариса Вігаліївна Яковенко,

учитель предметів мистецької освітньої галузі

Червонослобідської загальноосвітньої

школи I-III ступенів № 1

Черкаської районної ради.

Тема. НІМЕЦЬКО-АВСТРІЙСЬКА МИСТЕЦЬКА ПОДОРОЖ

Мета: формування ключових компетентностей:

загальнокультурна компетентність:

- ознайомити учнів із мистецтвом Німеччини та Австрії; надати знання про жанри духовної музики.

предметні компетентності:

- навчати учнів уважно слухати музику та давати характеристику хоровому співу.

- розвивати вміння учнів уважно слухати музику та надавати характеристику творам музичного мистецтва хорових жанрів, висловлювати свої музичні враження від прослуханого музичного твору, надавати характеристику жанровим його особливостям, виконувати пісню під фонограму, виховувати інтерес до музики

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Музичний матеріал: Сприймання музичних творів:

- «Свят» («Sanctus») — на основі канону Й. Пахельбеля; «Завжди з тобою» («Always with You») (у виконанні хору хлопчиків «Libera», Лондон).
- Й. С. Бах. Меса сі мінор. I ч. (5-голосий хор «Господи, помилуй») і «Страсті за Матвієм» (заклучний хорал) (у виконанні Мюнхенського Бах-хору та оркестру, диригент — К. Ріхтер).
- В. А. Моцарт. «Lacrimosa» з «Реквієму» (у виконанні Віденського філармонічного оркестру й хору, диригент — К. Бьом).

Виконання пісні «Співаєм я, і ти, і Україна» (слова і музика З. Красуляк).

ТЗН: мультимедійна дошка, комп'ютер

ХІД УРОКУ

I. Організаційна частина.

- Музичне вітання (на вибір вчителя)

II. Основна частина. Повідомлення теми, завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель: Пригадайте, що ви знаєте про історію розвитку хорової музики.

Вам, напевно, доводилось чути вислів: «Співати хором — це справжнє мистецтво». То коли ж розпочалася історія хорового співу?

У Стародавній Греції в театральних виставах звучала музика, а декламація змінювалася співом хору. Хоровий спів можна було почути під час різноманітних спортивних змагань: на Олімпійських іграх на честь Зевса в Олімпії, на честь Аполлона — в Дельфах. Багато урочи-стих пісень присвячували богам.

Цікаво, що вже в античні часи голоси співаків розрізняли за висотою звучання — регістрами: *netoide* — високі, *mesoide* — середні, *iroide* — низькі.

За часів Раннього Середньовіччя в кожній церкві був хор. Відомо, що до епохи Відродження професійне хорове виконавство було пов'язане тільки з церквою.

✓ У XIV–XV ст. з активним розвитком поліфонії (багатоголосого співу) формується поняття хорової партії, з'являються три-чотириголосі хори, а невдовзі — шести-восьмиголосі.

✓ Із XVII–XVIII ст. утверджується розподіл голосів у хорі на чотири основні партії: сопрано, альти, тенори, баси. Відтоді хор стає невід'ємним учасником оперних спектаклів, з'являються також світські капели, що пов'язано з розвитком жанрів ораторії, кантати, хорових концертів тощо.

Музичне сприймання. «Свят» («Sanctus») — на основі канону Й. Пахельбеля; «Завжди з тобою» («Always with You») (у виконанні хору хлопчиків «Libera», Лондон).

Розкажіть про свої враження від музики.

- ✚ До якого жанру належать ці твори?
- ✚ Охарактеризуй тембри голосів виконавців.
- ✚ Визначте характер мелодії творів та опишіть засоби музичної виразності: лад, темп, динаміку, гармонію.
- ✚ Розкажіть про музичний супровід кожного твору.

А зараз ми відвідаємо костел — римо-католицький храм, де послухаємо духовну музику під супровід *органа*.

Сл.7 Духовна (церковна) музика — музичні твори, пов'язані з текстами релігійного характеру і призначені для виконання під час церковної служби або концертних залах.

Орган був улюбленим інструментом одного з найвизначніших композиторів світу **Й. С. Баха**. Він написав багато творів для органа: духовні кантати, меси, «Різдвяну» й «Великодню» **ораторії**, численні **хорали**, **мотети** та ін.

Меса (італ. *messa*, від лат. *mitto* — відпускаю, посилаю) — вокальний або вокально-інструментальний жанр духовної музики, що має циклічну будову.

Хорал (від лат. *cantus choralis* — хоровий спів) — церковний гімн; урочистий музичний твір на слова символічного змісту. Виконують здебільшого як гімн церкви й на честь проголошених нею святих.

Музичне сприймання. Й. С. Бах. Меса сі мінор. I ч. (5-голосий хор «Господи, помилуй») і «Страсті за Матвієм» (заклучний хорал) (у виконанні Мюнхенського Бах-хору та оркестру, диригент — К. Ріхтер).

- ✚ Які почуття пробуджує прослухана музика?
- ✚ Проаналізуй звучання хору в обох творах.
- ✚ Яку роль відіграє музичний супровід? Які музичні інструменти тобі вдалося розпізнати?

Цікаво, що один із наймасштабніших вокальних творів Й. С. Баха «**Страсті за Матвієм**» було перекладено українською мовою (переклад Т. Островської). «Страсті...», або як їх іще називають «Пасіони за Матвієм», складаються із 78 музичних номерів, зокрема рецитативів, арій, хоралів і хорів. Загальна тривалість звучання — близько трьох годин. Цей твір, призначений для богослужіння, сьогодні виконують переважно на концертах.

Одним із найбільш відомих хорових творів славетного австрійського композитора **В. А. Моцарта** став «Реквієм», на жаль, так і незавершений.

Реквієм — траурна заупокійна меса в римо-католицькій церкві, а також музичний жанр, твори якого написані у формі й на тексти заупокійної меси.

Музичне сприймання В. А. Моцарт. «Lacrimosa» з «Реквієму» (у виконанні Віденського філармонічного оркестру й хору, диригент — К. Бьом).

- ✚ Які почуття охоплювали тебе під час слухання твору?
- ✚ Що тебе найбільше вразило?
- ✚ У чому, на твою думку, полягає особливість реквієму як музичного жанру?

III. Вокально-хорова робота. Розспівування.

1. Виконання поспівки (на вибір вчителя).
2. Робота над піснею «Співаєм я, і ти, і Україна» (слова і музика Красуляк).

Оберіть соліста/солістку для виконання заспіву, а приспів виконуйте хором. Запишіть свій спів на диктофон. Послухайте запис і оцініть своє виконання./.

Гра «Диригент/диригентка».

Оберіть диригента/диригентку. Виконайте хором перший куплет пісні «Співаєм я, і ти, і Україна», дотримуючись вказівок диригента/диригентки щодо темпу й характеру вашого співу.

Другий куплет заспівуйте ланцюжком. Спробуйте у ролі диригентів інших учнів. Обговоріть, у кого вийшло найкраще керувати хором.

IV. Підсумок уроку.

- Що тобі відомо про пісенні конкурси та фестивалі країн Балтії?
- Розкажи про свої враження від слухання пісень у виконанні хорових колективів цих країн.

- Яку українську народну пісню виконував вільнюський камерний хор?

Учитель оцінює активність учнів, відзначає найкращі відповіді

Урок 23

Інна Ігорівна Коломієць,

учитель предметів мистецької освітньої галузі

Ватутінського ліцею №1 Ватутінської

міської ради Черкаської області

Тема. МИСТЕЦТВО СКЕРЦО ТА ШАРЖУ

Мета: формування ключових компетентностей:

-загальнокультурна компетентність: вільне володіння державною, а також рідною мовами; оволодіння досягненнями музичної європейської культури;

-вміння вчитися: організовувати своє робоче місце, планувати свої дії; розвивати пізнавальні інтереси, вміння учнів уважно слухати музику, аналізувати музичні твори та висловлювати власні враження та емоції від прослуханого;

-предметні компетентності: знайомити учнів з камерно-інструментальною музикою, зокрема скерцо та етюд; формувати уявлення про значення голосу людини в розвитку музичного мистецтва; розвивати в учнів здібності щодо образного сприйняття музичних творів та навички виконавського розвитку музики;

-міжпредметна естетична компетентність: через музику виховувати інтерес до інших видів мистецтва, зокрема образотворчого; розвивати творчі здібності учнів, естетичний смак.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Музичний матеріал: *Сприймання музичних творів* (Ф. Шопен. Скерцо № 2, сі-бемоль мінор (фортепіано) Й. С. Бах. Скерцо («Жарт») з оркестрової сюїти №2 (для флейти і струнного оркестру) в інструментальному та вокальному виконанні (сучасна обробка). Ф. Шопен. Етюд до мінор («Революційний») опус 10, № 12 (фортепіано). *Розучування пісні* «Весняна пісня» (слова Кр. Овербека, переклад М. Познанської; музика В. А. Моцарта).

ТЗН: мультимедійна дошка, комп'ютер

ХІД УРОКУ

I. Організаційна частина.

- Музичне вітання (на вибір вчителя)

II. Основна частина. Повідомлення теми, завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель. Пригадайте, яку музику називають камерно-інструментальною, та назвіть її жанри. Які з цих жанрів вам вже відомі?

Сьогодні ми вирушаємо в мистецьку подорож до Польщі, аби дізнатися більше про композитора, який надзвичайно майстерно виконував власні твори. Сучасники називали його віртуозом, виконавцем, який майстерно володіє технікою мистецтва! Хто ж він?

Польща відома іменами багатьох талановитих композиторів, серед яких Кшіштоф Евгеніуш Пендерецький, Генрик Миколай Гурецький, Станіслав Монюшко, Вітольд Лютославський. Та справжньою її гордістю є Фридерик Шопен — геніальний композитор і віртуозний піаніст. Шопен здобув гучну славу ще за життя. Його творчість та майстерність гри на фортепіано цінували видатні музиканти світу Ференц Ліст, Роберт Шуман, Фелікс Мендельсон та інші. Вони висловлювали своє захоплення ним публічно. Майже всі твори Шопена написані для фортепіано. В його музиці цей інструмент звучить як цілий оркестр, а інколи — немов людський голос. Композитор вдихнув нове життя у жанр романтичної прелюдії, опоетизував і драматизував танці: мазурку, вальс, полонез; створив фортепіанну баладу тощо.

Музичне сприймання. Ф. Шопен. Скерцо № 2, сі-бемоль мінор (фортепіано).

- Розкажіть про свої враження від прослуханого музичного твору.

- Про що вам розповіла ця музика?
- Яку картину ви уявляєте під звуки мелодії, що звучала?
- Назвіть засоби виразності твору та охарактеризуйте їх.

Скерцо (італ. *scherzo* буквально — жарт) — частина симфонії, сонати, квартету чи самостійний музичний твір у жвавому, стрімкому темпі, з гострохарактерними ритмічними і гармонічними зворотами.

На думку музикознавців, жанр скерцо зародився у XVI– XVII ст. Тоді цим терміном називали одноголосі або багатоголосі канцонети — пісеньки на тексти жартівливого, грайливого характеру. Такі твори писали Антоніо Брунеллі, Бьяджо Маріні, Клаудіо Монтеверді. Із початку XVIII ст. слово «скерцо» почали вживати щодо інструментальних п'єс, подібних до каприччо з їх вигадливою зміною епізодів, настроїв. Чотири фортепіанні скерцо Ф. Шопена належать до найвищих досягнень в історії цього жанру. Усі вони мають тричастинну будову з ліричною центральною частиною.

Скерцо № 2 надзвичайно різноманітне за характером, із мінливими настроями і барвами звучання. Серед безлічі інструментальних творів Й. С. Баха є і жартівливі — наприклад, скерцо з оркестрової сюїти № 2. Воно звучить так актуально, ніби композитор живе в наш час і знає, що сучасна молодь полюбить танцювати й жартувати. Твір, який прийшов до нас крізь віки, лунає з екранів телебачення, з мобільних телефонів, «живе» у фільмах та спектаклях.

Музичне сприймання. Скерцо («Жарт») з оркестрової сюїти №2 (для флейти і струнного оркестру). Й. С. Бах. Скерцо в інструментальному та вокальному виконанні (сучасна обробка).

- Визначте характер прослуханого твору.
- Що в ньому є особливим?
- Які засоби виразності використав композитор?
- Як звучить твір у класичному варіанті та в сучасній інструментальній обробці?
- Порівняйте скерцо Й. С. Баха та Ф. Шопена.
- Поміркуйте, у чому криється секрет популярності цих творів.

Мабуть, ви знаєте, що для розвитку виконавської майстерності музиканти використовують спеціальні вправи — **етюди**. Цікаво, що цей жанр можна знайти в багатьох видах мистецтва. Зокрема, етюд в образотворчому мистецтві — твір допоміжного характеру, виконаний з натури з метою її вивчення у процесі роботи над картиною, скульптурою тощо; в літературі — невеликий твір, присвячений якомусь окремому питанню; невелика одноактна п'єса, події якої мають драматичний характер; у театрі — вправа, що слугує для розвитку та вдосконалення акторської техніки і складається з різних сценічних дій, імпровізованих чи заздалегідь розроблених викладачем; у фотографії — художній знімок, епізод із життя; в музиці — твір віртуозного характеру; п'єса навчального характеру, в якій застосовується певний технічний прийом гри. Напевно, вам відомо, що майже всі композитори мали учнів та послідовників, яким передавали свою майстерність. Наприклад, першими вчителями Моцарта і Бетховена були їхні батьки. Згодом обидва композитори стали наставниками багатьох музикантів. У родині Бахів мистецтво передавалось із покоління в покоління, а сам композитор створив чимало музичних творів навчального характеру для своїх дітей.

Етюд — п'єса навчального характеру, в якій застосовується певний технічний прийом гри, або невеликий музичний твір віртуозного характеру.

Виділяють технічні етюди (в творчості М. Клементі, Р. Крейцера, К. Черні та ін.); високохудожні концертні етюди-п'єси (в творчості Б. Бартока, Й. Брамса, М. Лисенка, Ф. Ліста, Н. Паганіні, Ф. Шопена та ін.); симфонічні етюди Р. Шумана та ін.

Музичне сприймання. Ф. Шопен. Етюд до мінор («Револьюційний»), опус 10, № 12 (фортепіано).

- Розкажіть про особливості звучання прослуханого етюду.
- Чи схожий він на тренувальні вправи?

- Охарактеризуйте засоби музичної виразності.
- Які картини ви уявляєте під звуки цієї мелодії?

Вокально-хорова робота. Розспівування.

1. Виконання поспівки (на вибір вчителя).

2. Робота над піснею

Надворі весна. Пригадаймо разом особливості календарно-обрядових пісень, якими здавна зустрічали і закликали весну. Мелодії веснянок побудовані на багаторазовому повторенні однієї-двох поспівок у межах невеликого діапазону. Зовсім інша авторська веснянка, написана відомим композитором В. А. Моцартом.

Розучуємо «Весняну пісню»

(слова Кр. Овербека, переклад М. Познанської; музика В. А. Моцарта).

1. Прийди, весно, щоб знову озвалися струмки,
Щоб гай наш і діброву прикрасили квітки!
Щоб нас із сонцем разом будив пташиний гам.
Як хочеться з піснями лужком пробігти нам!

2. Хай знову на світанні цвітуть рясні сади.
Зелений любий травню, скоріш до нас прийди!
Нехай в гаю, на луках росте нова трава,
Нехай зозуля кука і соловей співа!

- Виконаймо пісню разом з однокласниками хором під музичний супровід.

- Давайте створимо танець-імпровізацію, у якому ви можете виразити свій настрій.

Підсумок уроку.

- Про які музичні жанри ви дізналися на уроці?
- Що характерно для мелодії скерцо?
- Що таке етюд у різних видах мистецтва?
- Які бувають музичні етюди?

Оцінювання роботи учнів на уроці.

Урок 24

Інна Ігорівна Коломієць,

учитель предметів мистецької освітньої галузі
Ватутінського ліцею №1 Ватутінської
міської ради Черкаської області

Тема. ВІД НОКТИОРНУ, РОНДО ДО НАТЮРМОРТУ

Мета: формування ключових компетентностей:

-загальнокультурна компетентність: оволодіння досягненнями культури, зацікавленість світовою мистецькою спадщиною;

-міжпредметна естетична компетентність: виявлення естетичного ставлення до світу в різних сферах діяльності людини; розвивати творчі здібності учнів, естетичний смак;

-предметні компетентності: - знайомити учнів з особливостями музичного мистецтва, формувати уявлення про камерно-інструментальну музику (ноктюрн та рондо), значення

голосу людини в розвитку музичного мистецтва; **розвивати** вміння учнів уважно слухати музику та висловлювати власні музичні враження від прослуханого твору; розвивати вміння на слух впізнавати жанрові ознаки музичного твору й характерні засоби музичної виразності та розвиток музичного образу.

Виховувати інтерес до слухання класичної музики та виконання народних пісень календарно-обрядового циклу; виховувати інтерес та любов до музики як виду мистецтва; виховувати любов та повагу до природи.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення в тему.

Музичний матеріал: *Сприймання музичних творів* Е. Гріг. Ноктюрн № 4 з циклу «Ліричні п'єси» (фортепіано). В. А. Моцарт. «Рондо в турецькому стилі» з фортепіанної сонати №11 ля мажор (у класичному варіанті та в сучасній обробці). В. А. Моцарт. Рондо для скрипки з оркестром сі-бемоль мажор. Уривок із мультфільму «Чарівна флейта»: «Рондо в турецькому стилі» за мотивами музики В. А. Моцарта (реж. В. Герш, 2008). «Веснянка» (у виконанні гурту «Go_A»).

Виконання пісні «Весняна пісня» (слова Кр. Овербека, переклад М. Познанської; музика В. А. Моцарта).

ТЗН: мультимедійна дошка, комп'ютер

ХІД УРОКУ

Організаційна частина.

- Музичне вітання (на вибір вчителя)

Основна частина. Повідомлення теми, завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель. Наша мистецька подорож Європою триває. Сьогодні ми побуваємо в Норвегії, а на зворотньому шляху відвідаємо Австрію. На початку XIX ст. у мистецтві почав зароджуватися новий напрямок — романтизм. Митці-романтики виявляли великий інтерес до народної творчості. У музиці середини XIX ст. активно розвивалися національні композиторські школи Польщі (Ф. Шопен, С. Монюшко), Чехії (Б. Сметана, А. Дворжак), Угорщини (Ф. Ліст). Пізніше, з кінця XIX ст., до романтизму приєдналися національні школи Норвегії (Е. Гріг), Іспанії (І. Альбеніс), Фінляндії (Я. Сібеліус). У національних композиторських школах виникали нові, переважно камерні жанри, спрямовані на духовний світ людини, на те, що хвилює кожного. Серед цих музичних жанрів особливе місце посідає ноктюрн.

Ноктюрн (франц. nocturne — нічний) — лірична наспівна мелодична п'єса, зміст якої пов'язаний з художніми образами ночі.

Музичне сприймання. Е. Гріг. Ноктюрн № 4 з циклу «Ліричні п'єси» (фортепіано).

- Поділіться своїми враженнями від прослуханого твору.
- Про що розповіла вам ця музика?
- Які картини постають у вашій уяві при прослуховуванні?
- Розкажіть про особливості звучання ноктюрну.
- Назвіть засоби його виразності та охарактеризуйте їх.

Перегляд відеоролика весняної тематики під музичний супровід «Ноктюрну № 4» Е. Гріга (у виконанні Лондонського симфонічного оркестру).

- Поділіться враженнями від побаченого і почутого.
- Порівняйте оркестрове та фортепіанне звучання ноктюрну.
- Яке з них вам більше сподобалося? Поясніть, чому.

Ноктюрни з'явилися ще у XVIII ст. як багаточастинні інструментальні п'єси довільної форми. Ці твори писали переважно для духових або для струнних інструментів і виконували на свіжому повітрі у вечірні та нічні години. Іноді такі композиції називали італійським словом *notturno*.

А тепер повертаємось до Зальцбурга, де на нас чекає зустріч із черговими музичними шедеврами В. А. Моцарта.

Музичне сприймання. В. А. Моцарт. «Рондо в турецькому стилі» з фортепіанної сонати №11 ля мажор (у класичному варіанті та в сучасній обробці). В. А. Моцарт. Рондо для скрипки з оркестром сі-бемоль мажор.

- Розкажіть про особливості звучання прослуханих творів.
- Охарактеризуйте засоби виразності, використані в кожному з них.
- Які музичні інструменти виконують «Рондо в турецькому стилі» у сучасній обробці?

- Чим відрізняється сучасна обробка рондо від оригіналу? Доведіть свою думку.

Один із музикознавців, котрий досліджував вплив музики на людину, довів, що твір В. А. Моцарта «Рондо в турецькому стилі» поліпшує настрій. Цікаво, що «Рондо...» є третьою частиною сонати ля мажор. За законами музичної композиції, фінальну частину сонати пишуть у певній класичній формі. Моцарт обрав відому форму рондо: музика неначе «ходить» по колу і один мотив увесь час повторюється. Ця частина здобула велику популярність, і згодом її почали виконувати як окремий твір.

Рондо — музична форма, для якої характерне кількаразове повторення головної теми (рефрену), що чергується з різними за змістом епізодами.

За кількістю тем виділяють мале рондо (одна або дві теми) і велике рондо (три і більше тем). А — рефрен, В, С, D — епізоди .

Музичне сприймання. Перегляньте уривок із мультфільму «Чарівна флейта»: «Рондо в турецькому стилі» за мотивами музики В. А. Моцарта (реж. В. Герш, 2008).

- Поділіться враженнями від перегляду.
- Зверніть увагу, як режисер зумів передати музичні образи засобами анімації.

Музичне сприймання. «Фантазія» (у виконанні оркестру «Rondo Veneziano» під керівництвом Ж.-П. Ревербері).

- Які емоції пробуджує ця музика?
- Опишіть мелодію та характер прослуханого твору.
- Які музичні інструменти його виконують?
- Чи вдалося вам розпізнати рефрен та епізоди?

Вокально-хорова робота. Розспівування.

1. Виконання поспівки (на вибір вчителя).
2. Робота над піснею. Виконуємо «Весняну пісню» (слова Кр. Овербека, переклад М. Познанської; музика В. А. Моцарта).

3. Створіть разом із друзями музичний супровід до пісні на ударних інструментах.

Музичне сприймання. «Веснянка» (у виконанні гурту «Go_A»). «Go_A» — це електрофолк-гурт, що брав участь у пісенному конкурсі «Євробачення-2021» з піснею «Шум», яка посіла 1-ше місце у світовому чарті «Spotify Top Viral».

- Проаналізуйте, чим відрізняється звучання цієї веснянки від народної пісні.
- Дізнайтесь більше про творчість гурту.

Робота в парах. Придумайте музику і заспівайте свою веснянку друзям.

Прийшла весна зеленокоса,

Сади розквітли і гаї.

Гойдає вітер срібні роси,

Співають дзвінко солов'ї.

Галина Шевчук

Підсумок уроку.

- Із якими музичними жанрами ви ознайомилися на уроці?
- Розкажіть про особливості ноктюрну та музичної форми рондо.
- Наведіть приклади інших творів, написаних у формі рондо.

Оцінювання роботи учнів на уроці.

Урок 25

Ольга Василівна Теслюк,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Кочубіївської гімназії Паланської сільської ради
Уманського району Черкаської області

Тема. МИСТЕЦЬКІ ШЕДЕВРИ

Мета: формування ключових компетентностей:

Загальнокультурна компетентність: виховувати художній смак, інтерес до мистецтва, збагачувати музичний кругозір дітей, розвивати найкращі моральні якості.

Інформаційна компетентність: ознайомити учнів з поняттям «шедевр», «віртуоз», «імпровізація»;

Міжпредметна естетична компетентність: розвивати вміння учнів надавати характеристику та аналізувати твори мистецтва, вчити визначати взаємозв'язок між різними видами мистецтва; удосконалювати вміння порівнювати та інтерпретувати мистецькі твори, розвивати творчі здібності, відчуття пульсації; поглиблювати знання учнів про поняття «мистецькі шедеври»; розвивати фантазію, уяву, емоційну чуттєвість учнів;

предметні компетентності:

- + розвивати інтерес до класичної музики;
- + сформувати уявлення про взаємозв'язок різних проявів художньої творчості;
- + виховувати здатність застосовувати мистецтво для отримання задоволення та емоційного самопізнання.

Тип уроку: комбінований, інтегрований, поглиблення в тему.

Оснащення уроку:

1. мультимедійна презентація до теми уроку;
2. Фонохрестоматія, відеоряд.

Методи і прийоми, використовувані вчителем на уроці: коментар, бесіда, демонстрування наочності, організація процесу сприймання, пізнавальної, ігрової та практичної діяльності учнів, стимулювання творчої активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Форма організації: виконання творчих завдань – індивідуальних та у групах.

Терміни і поняття : шедевр, віртуоз, імпровізація.

Види мистецтв (предметів), що інтегруються на уроці: музичне мистецтво, історія, зарубіжна література.

Відеоряд: Л. ван Бетховен «До Елізи» у викон. Євгенії Величко, Н. Паганіні «Каприс № 24» у викон. Олега Криси та у викон. Ваннеси Мей Алла Тимошина «Історія скрипки», Юрій Рожков «Музика» Леся Яковлева музикограма «Каприс № 24»

Фонохрестоматія: муз. Ю. Рожкова, сл. І. Боровика «Музика».

Міжпредметні зв'язки – історія, музичне мистецтво, зарубіжна література

Структура використання на уроці навчального часу:

1. Організаційний момент, музичне вітання (2 хв.).
2. Мотивація навчальної діяльності (1 хв.).
3. Перегляд, слухання та аналіз творів мистецтва (15 хв.).
4. Художньо - практична діяльність дітей (10 хв.)
5. Вокально-хорова робота (12 хв.).
6. Підсумок уроку, рефлексія (5хв.).

ХІД УРОКУ

1.Організаційний момент:

Перевірка готовності класу до уроку.

Музичне вітання.

2. Мотивація навчальної діяльності, оголошення теми уроку.

Доброго дня, дорогі діти! Чи знайоме вам слово «шедевр»? Поміркуйте, що, на вашу думку, воно означає? Сьогодні я пропоную вам більше дізнатися про поняття «мистецький шедевр» та познайомитися із творами, які по праву називають «музичними шедеврами» та їх творцями: всесвітньовідомими німецьким та італійським композиторами.

- Пригадайте, які різновиди дитячих кінофільмів вам відомі. Що для них характерне?

3. Сприйняття та засвоєння нового матеріалу.

Словничок термінів і понять:

Шедевр (від *фр.* *chef d'œuvre* — **головний твір**) — завершений у своєму жанрі твір, що отримав захоплені відгуки від критиків за надзвичайну майстерність;

найкращий витвір мистецтва в якій завгодно галузі чи завершений твір якогось з мистецьких стилів.

Слово вчителя:

Пропоную прослухати твір відомого німецького композитора Людвіга ван Бетховена «До Елізи». Ця п'єса, без перебільшення, є однією з найвідоміших творів в усьому світі. Я б сказала, що цей твір є «візитною карткою» композитора.

Твір було написано приблизно в 1810 році, проте опубліковано лише 1865 року німецьким музикознавцем Людвігом Нолем. Саме Ноль і дав п'єсі її сучасну назву, оскільки на рукописі була присвята, виведена рукою автора: «Елізі на довгу пам'ять від Л. ван Бетховена». Деякі дослідники вважають, що твір присвячений німецькій співачці Елізабет Рекель (сопрано).

Прослуховування та аналіз музичного твору: Л. ван Бетховен. П'єса «До Елізи» (фортепіано). Л. ван Бетховен. П'єса «До Елізи» (сучасна обробка у викон. Євгенії Величко).

- Про що розповіла тобі музика?
- Опиши, якою ти уявляєш собі Елізу.
- Охарактеризуй особливості звучання п'єси в оригінальному варіанті та в сучасній обробці.
- Які музичні інструменти виконують п'єсу в сучасній обробці?
- Який варіант виконання твору тобі сподобався більше? Чому?

4. Художньо-практична діяльність дітей.

- Спробуй відтворити мелодію п'єси «До Елізи» на віртуальному піаніно.

Слово вчителя

Серед багатьох камерно-інструментальних творів окрему групу складають твори для скрипки. Грати на цьому інструменті доволі складно.

Однак в музичній історії XVIII—XIX ст. був один із композиторів, який надзвичайно майстерно виконував власні твори на скрипці. Це геніальний італійський скрипаль-віртуоз та гітарист **Ніколо Паганіні**.

Словничок термінів і понять:

Віртуоз (*італ.* *virtuoso* — від *лат.* *virtus* — **доблесть, талант**) — виконавець (частіше музикант), який майстерно володіє технікою мистецтва; людина, що досягла у роботі вищого ступеня майстерності.

Прослуховування та аналіз музичного твору:

Н. Паганіні. Каприс № 24 (у виконанні заслуженого артиста України О. Криси).

- Розкажи про особливості звучання прослуханого твору.
- Охарактеризуй засоби його музичної виразності.
- Як називають виконання твору одним музикантом? (**сольне виконання**)
- Що тобі відомо про композитора, який написав цей твір?

Словничок термінів і понять:

Капричо, або каприс (італ. *capriccio* — примха, каприз) — інструментальна п'єса довільної форми у блискучому, віртуозному стилі, що ґрунтується на імпровізації.

Творчий портрет митця:

Нікколò Паганіні (27 жовтня 1782, Генуя — 27 травня 1840, Ніцца) — італійський скрипаль-віртуоз, композитор та гітарист. Одна з найяскравіших особистостей музичної історії XVIII–XIX століть.

Народився 27 жовтня 1782 року в Генуї. Одинадцятирічним хлопчиком Паганіні вперше виступив привселюдно в Генуї, а у 15 років зробив своє перше концертне турне Ломбардією. Своєрідність манери гри, ні з чим не порівнянна легкість володіння інструментом незабаром принесли йому популярність на теренах усієї Італії. Від 1828 до 1834 років він дав сотні концертів у найбільших містах Європи, заявивши про себе як про найдивнішого віртуоза цілої епохи. Паганіні грав у Німеччині, Франції, Австрії, Англії. Творчий шлях Паганіні був раптово перерваний у 1838 році — причинами тому було підірване здоров'я музиканта, яке надзвичайно погіршилося, й ряд публічних скандалів, що виникли навколо його фігури. Два останні роки життя Паганіні були надзвичайно важкими. Помер маестро в Ніцці 27 травня 1840 року.

Музичну спадщину **Ніколо Паганіні** складають твори для скрипки (24 каприси, 12 струнних квартетів, 6 скрипкових концертів); скрипки і гітари (12 сонат та ін.).

Скрипкове мистецтво наступних епох розвивалося під впливом стилю Паганіні — його прийомів уживання піцicato, подвійних нот і різних фігурацій. Власні твори маестро насичені надзвичайно складними пасажами, що свідчать про багатство його технічних прийомів.

Прослуховування та аналіз музичного твору:

- Пропоную послухати **Каприс № 24 Ніколо Паганіні** у сучасній обробці (у викон. Ваннеси Мей) та порівняти звучання цього твору з оригіналом.

Словничок термінів і понять:

Імпровізація (від лат. *improvisus* — непередбачений) — це створення музики без попередньої підготовки, експромт.

Імпровізації належить чільне місце в народній музичній творчості. Була поширена також у концертній практиці XVIII ст. у вигляді сольних каденцій, фантазій, хоральних обробок тощо. Імпровізацією називають і музичний твір, написаний у довільній формі.

Художньо-практична діяльність дітей.

- Давайте спробуємо заграги на віртуальній скрипці, створюючи власну імпровізацію. (також можна замінити на шумовий оркестр або виконати музикограму на мелодію «Капрису № 24», автор Леся Яковлева)

Слово вчителя

Скрипка входить до складу сімейства струнно-смичкових інструментів. Вона має чотири струни. З'явилася скрипка приблизно в середині XVI століття; її прообразом була віола.

У XVI столітті та на початку наступного творили відомі скрипкові майстри сімейства **Аматі**. Їхні інструменти й досі вирізняються прекрасною формою та чудовим матеріалом. Загалом, Італія славилася виробництвом скрипок, серед яких нині надзвичайно високо цінують скрипки **Страдіварі** та **Гварнері**.

Усі майстри мріють дізнатися секрет звучання скрипки Страдіварі. **Френсісу Шварцу** із Швейцарії вдалося винайти метод обробки деревини, що дозволяє досягти звучання, аналогічного скрипці Страдіварі.

До слова, Ніколо Паганіні мав колекцію скрипок майстрів стародавньої Італії й особливо шанував скрипку роботи Гварнері. Уславлений інструмент хтось влучно назвав «**удовою Паганіні**». Згідно із заповітом музиканта, «удову Паганіні» було передано у власність міста Генуя.

Перегляд відео Алли Тимошиної «Історія скрипки»

Робота в групах

Дізнайтеся більше про особливості звучання скрипок італійських майстрів, скориставшись власним гаджетом.

5. Вокально-хорова робота та пластично-рухова діяльність дітей:

Розучуємо пісню «Музика» (слова І. Боровик, музика Ю. Рожкова).

- вивчаємо пісню по-фразово, звертаємо увагу на інтонаційні та ритмічні особливості мелодії.

- виконуємо пісню під музичний супровід, показуючи рух мелодії руками;

6. Підсумок уроку, рефлексія.

- Що цікавого ви дізналися на уроці?

- Які враження у вас залишилися після знайомства з мистецькими шедеврами?

- Розкажи про особливість інструментальної п'єси.

- Що таке імпровізація?

- Кого називають віртуозом?

7. Домашнє завдання:

- Дізнайся більше про творчість відомого німецького композитора Л. ван Бетховена із додаткових джерел.

- Прослухайте улюблені музичні твори, проаналізуйте, чи можете ви їх назвати «мистецькими шедеврами»?

- До нових зустрічей із мистецтвом!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кондратова Л.Г. Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2023. 272.: іл.

2. Кондратова Л.Г. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти.

3. Платонова Н.І. Мистецтво. Енциклопедія / Наук.- поп вид. для дітей. Київ: ТОВ «Перо», 2008.- 144с.: іл..

4. Ілюстрації пошукової системи Google

5. Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Урок 26

Ольга Василівна Теслюк,

учитель предметів мистецької освітньої галузі
Кочубіївської гімназії Паланської сільської ради
Уманського району Черкаської області

Тема уроку. СЛАВЕТНІ ІМЕНА В МИСТЕЦТВІ

Мета уроку: формування ключових компетентностей:

Загальнокультурна компетентність: Виховувати художній смак, інтерес до мистецтва, збагачувати музичний кругозір дітей, розвивати найкращі моральні якості.

Інформаційна компетентність: ознайомити учнів з поняттям «соната», «сонатна форма», «клавір»;

Міжпредметна естетична компетентність: розвивати вміння учнів надавати характеристику та аналізувати твори мистецтва, вчити визначати взаємозв'язок між різними видами мистецтва; удосконалювати вміння порівнювати та інтерпретувати мистецькі твори, розвивати творчі здібності, відчуття пульсації; поглиблювати знання учнів про поняття «соната» та «сонатна форма»; розвивати фантазію, уяву, емоційну чуттєвість учнів;

предметні компетентності:

✚ розвивати інтерес до класичної музики;

✚ сформувати уявлення про взаємозв'язок різних проявів художньої творчості;

- ✚ виховувати здатність застосовувати мистецтво для отримання задоволення та емоційного самопізнання.

Тип уроку: комбінований, інтегрований, поглиблення в тему.

Оснащення уроку:

3. мультимедійна презентація до теми уроку;
4. Фонохрестоматія, відеоряд.

Методи і прийоми, використовувані вчителем на уроці: коментар, бесіда, демонстрування наочності, організація процесу сприймання, пізнавальної, ігрової та практичної діяльності учнів, стимулювання творчої активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Форма організації: виконання творчих завдань – індивідуальних та у групах.

Терміни і поняття : соната, сонатна форма, клавір, клавесин.

Види мистецтв (предметів), що інтегруються на уроці: музичне мистецтво, образотворче мистецтво, зарубіжна література, історія.

Відеоряд: Д. Скарлатті. Соната ре мажор для клавесина; Х. Родріго. Уривок із сонати для гітари; Уривок із концерту «Аранхуес» для гітари з оркестром (ч. II); Й. Гайдн. Соната для фортепіано ре мажор; К. Дебюссі. Соната для віолончелі та фортепіано ре мінор. (ч 1); Юрій Рожков «Музика» **Фонохрестоматія:** муз. Ю. Рожкова, сл. І. Боровика «Музика».

Міжпредметні зв'язки: історія, музичне мистецтво, образотворче мистецтво.

Структура використання на уроці навчального часу:

1. Організаційний момент, музичне вітання (2 хв.).
2. Мотивація навчальної діяльності (2 хв.).
3. Актуалізація опорних знань учнів (3 хв.)
4. Перегляд, слухання та аналіз творів мистецтва (20 хв.).
5. Вокально-хорова робота (10 хв.).
6. Художньо - практична діяльність дітей (5 хв.)
7. Підсумок уроку, рефлексія (3 хв.).

ХІД УРОКУ

1. Організаційний момент:

Перевірка готовності класу до уроку.

Музичне вітання.

2. Мотивація навчальної діяльності, оголошення теми уроку.

Доброго дня, шановні шестикласники! Запрошую вас на зустріч із мистецтвом! Минулого уроку ми познайомилися із творами, які по праву називають «музичними шедеврами» та їх творцями: всесвітньовідомими німецьким композитором Л. ван Бетхоеном та італійським композитором Ніколо Паганіні.

На сьогоднішньому уроці ми дізнаємося про поняття «соната» та «сонатна форма», а також познайомимося із славетними митцями які започаткували жанр сонати в музичному мистецтві, та композитори, які розвивали та вдосконалювали його.

3. Актуалізація опорних знань учнів:

- Пригадайте, яку музику називають фортепіанною?
- З якими фортепіанними жанрами ми вже знайомилися?
- Поясніть значення: «камерно-інструментальна музика».
- Які твори ми відносимо до «програмної» музики, а які до «непрограмної» ?

Музична грамота:

Фортепіанна музика охоплює різноманітні жанри, серед яких:

- ✓ **П'єси-мініатюри** для фортепіано;
- ✓ **Етюд:** музичний твір, який розвиває віртуозність та техніку гри на фортепіано.

- ✓ **Прелюдія:** короткий музичний епізод, що служить вступом до більшого твору.
- ✓ **Ноктюрн:** ліричний, часто емоційно насичений жанр, створений для виконання ввечері або вночі.
- ✓ **Варіації:** твір, у якому тема постійно змінюється та розвивається.
- ✓ **Сюїта:** збірка коротких танцювальних мініатюр, часто різних за характером.
- ✓ **Балада:** фантастичний або драматичний твір, який розповідає історію чи викликає відчуття.
- ✓ **Романс:** ліричний та емоційний жанр, часто з вокальними частинами.
- ✓ **Фортепіанний концерт:** твір, в якому фортепіано виступає як соліст з оркестром.

Камерна музика (від італ. *Camera* — кімната) – вид музичного мистецтва: вокальна, інструментальна, вокально-інструментальна музика, створена для виконання малим складом музикантів у невеликих приміщеннях. Серед найпоширеніших жанрів камерної музики - романси, ноктюрни, прелюдії, дуети, тріо, квартети, а також циклічні жанри - сонати, сюїти і камерні симфонії.

Зміст **програмних** творів, мають назву, яку підказує нам сам автор.

Характеристика **непрограмних** творів визначається назвою жанру. Наприклад, **марш** передбачає енергійні образи, **вальс** - царину лірики, а **скерцо** - гумор.

Найцікавіше в **жанрах непрограмної камерно-інструментальної музики** те, що вона викликає у кожного слухача власні переживання, емоції, почуття, думки. Вони вільно народжуються під враженням від почутого і збагачуються асоціаціями на основі власного досвіду.

4. Сприйняття та засвоєння нового матеріалу.

Слово вчителя. Минулого року ми ознайомились із музичними інструментами, на яких виконують фортепіанну музику. Серед них — сучасні піаніно, роялі, електронні цифрові піаніно, синтезатори тощо. Раніше подібні музичні інструменти називали клавірами.

Словничок термінів і понять:

Клавір (нім. *Klavier*) — загальна назва групи клавійно-струнних музичних інструментів XVII—XVIII ст. (клавікорд, клавесин, фортепіано тощо) або мануальна клавіатура в органі.

Клавесин — старовинний клавійно-струнний щипковий музичний інструмент, металеві струни якого захищують плектром із пера або шкіри.

У XVI—XVIII ст. був поширений клавесин із двома клавіатурами, під час гри на якому струни захищували пальцями. Клавесин мав певні особливості: виразність тону, ритмічну чіткість і прекрасну поєднуваність з іншими інструментами та голосами, що зробило його чудовим ансамблевим інструментом. Проте поява фортепіано, яке значно переважало клавесин за силою звуку, поступово витіснила його із широкої музичної практики.

Саме клавіру ми завдячуємо появі жанру сонати.

- Пригадаймо, який жанр камерно-інструментальної музики називають сонатою?

Соната (від латинського та італійського «*sonare*» — звучати) – жанр камерно-інструментальної музики, музичний твір для одного чи декількох інструментів, якому, як правило, непритаманна програма. Спочатку вони були одночастинні, а з часом розвинулися у велику циклічну форму, яка, зазвичай, складається з 3-х або 4-х частин, різних за характером.

Найчастіше сонати пишуться для фортепіано або для інструменту в супроводі фортепіано.

До класичної епохи **сонатами** називали всі твори, які виконували на інструментах, Композитор і зараз, за бажанням, може назвати будь-який інструментальний сольний твір «сонатою»..

Сьогодні ми побуваємо в кількох країнах Європи, аби більше дізнатися про жанр сонати в мистецтві. Спочатку вирушимо в Італію, потім — в Іспанію.

Прослуховування та аналіз музичного твору:

Доменіко Скарлатті. Соната ре мажор для клавесина.

- *Який настрій створює ця музика?*
- *Що ти уявляєш, слухаючи твір?*
- *Чим особливе звучання клавесина?*

Творчий портрет митця:

Джузеппе Доменіко Скарлатті (25.10. 1685р. м. Неаполь – 23.07.1757р. м. Мадрид) — знаменитий італійський композитор і клавесиніст XVIII ст. Близько 25 останніх років життя провів у Мадриді, де написав понад 500 сонат для клавіру. Творчість Доменіко Скарлатті зіграла значну роль у розвитку сонатного жанру, протягом століть його твори посідають значне місце в репертуарі піаністів та клавесиністів, і не втратили популярності й донині.

В Іспанії надзвичайно популярним музичним інструментом є гітара. Тож не дивно, що чимало творів, зокрема й сонати, виконують на гітарі.

Прослуховування та аналіз музичного твору:

Хоакін Відре Родріго. Уривок із сонати для гітари.

Хоакін Відре Родріго. Уривок із концерту «Аранхуес» для гітари з оркестром: частина II.

- *Про що розповіла тобі музика?*
- *Поміркуй, чому іспанського композитора XX ст. Х. Родріго називають майстром музичного пейзажу.*

Творчий портрет митця:

Хоакін Відре Родріго (22.11. 1901р м. Валенсія — 6.07 1999р. м. Мадрид) — іспанський композитор.

В ранньому дитинстві через дифтерію втратив зір. Навчався в Паризькій консерваторії та Сорбонні. Світове визнання Родріго приніс «Аранхуеський концерт» для гітари з оркестром, прем'єра якого відбулася 1940 року. У наступні роки Родріго вів активну діяльність як композитор, виконавець, давав майстер-класи, влаштовував фестивалі.

Нагороджений хрестом Альфонса X (1953), Орденом Почесного легіона (1963), є почесним доктором ряду університетів і академій.

Слово вчителя: подорожуємо до Відня, де жив і творив відомий композитор **Йозеф Гайдн**, у доробку якого є 52 клавірні сонати.

Саме в творчості Франца Йозефа Гайдна сформувався жанр сонати, як «циклічна форма» - великий твір з декількох частин, що в контрастних образах відображає картини навколишнього світу, різні переживання, думки.

Переважно вони складаються з 3-х частин:

I - сонатне алегро;

II - повільна, глибоко зосереджена, скорботна;

III (фінал) - швидка, енергійна, радісна - зазвичай у формі рондо.

Тепер сонату можна порівняти до літературної повісті, а іноді і цілого роману: тут живуть, діють різні персонажі з несхожими характерами, різноманітним почуттів. Тому для багатьох композиторів соната стала улюбленим жанром.

СОНАТА - це великий твір з

декількох частин, що

відображає в контрастних

образах картини

навколишнього св

Прослуховування та аналіз музичного твору: Йозеф Гайдн. Соната для фортепіано ре мажор.

- *Розкажи про особливості звучання сонати.*
- *Які засоби виразності твору тобі вдалося розпізнати?*
- *Які картини ти уявляєш під час слухання цієї музики?*

- Чи сподобалася тобі музика?
- Склади схему цього музичного твору.

Слово вчителя:

На початку XVII ст. утворилося два типи сонат: **церковна** (sonata da chiesa) та **камерна** (sonata da camera). До камерних сонат належить створена Й. С. Бахом соната для скрипки з чітко прописаною партією клавіру.

Із середини XVIII ст. починає інтенсивно формуватися тип класичної сонати, і до кінця століття цей процес завершився.

Композитори, які жили й творили у XVIII—XIX ст. (Ф. Шопен, Л. ван Бетховен, Р. Шуман, Ф. Ліст, Й. Брамс та ін.) збагатили й розвинули жанр сонати.

Наприкінці XIX — на початку XX ст. сонати з'являються у творчості французьких композиторів: Г. Форе, П. Дюка, М. Равеля, К. Дебюссі. У XX ст. соната залишається одним із провідних музичних жанрів.

Прослуховування та аналіз музичного твору:

К. Дебюссі. Соната для віолончелі та фортепіано ре мінор: частина I.

- Які емоції пробуджує ця музика?
- Чим особливе звучання віолончелі?
- Опишіть характер кожної теми сонати.

Творчий портрет митця: **Клод Ашіль Дебюссі** (22 серпня 1862, Сен-Жермен-ан-Ле - 25 березня 1918, Париж) - французький композитор, піаніст, диригент, музичний критик.

Дебюссі - основоположник **музичного імпресіонізму**, у своїй музиці він втілював швидкоплинні враження, найтонші відтінки людських емоцій і явищ природи. Писав камерні музичні твори для флейти, скрипки, віолончелі, фортепіано в жанрах сонати, квартета, ноктюрну, прелюдії та ін.

5. Вокально-хорова робота та пластично-рухова діяльність дітей:

Виконуємо пісню «Музика» (слова І. Боровик, музика Ю. Рожкова).

- звертаємо увагу на інтонаційні та ритмічні особливості мелодії.

Художньо-практична діяльність дітей.

➤ *Уявіть себе в студії звукозапису. Запишіть свій спів на диктофон.*

Послухайте як прозвучала пісня у власному виконанні? Поділіться враженнями з друзями!

6. Підсумок уроку, рефлексія.

(можна виконати у вигляді тесту (<https://learningapps.org/display?v=pwgxm01a24>))

- Що цікавого ви дізналися на уроці?
- Які враження у вас залишилися після знайомства з жанром сонати?
- Розкажіть про особливості жанру сонати.
- Які композитори писали сонати?
- Хто з них започаткував класичну сонату?
- Назвіть імена авторів, твори яких ми сьогодні слухали.

7. Домашнє завдання:

- Дізнайся більше про творчість Йозефа Гайдна із додаткових джерел.
- Зберіть свою власну колекцію камерно-інструментальної музики
- До нових зустрічей із мистецтвом!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кондратова Л.Г. Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2023. 272.: іл.
2. Кондратова Л.Г. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти.
3. Платонова Н.І. Мистецтво. Енциклопедія / Наук.- поп вид. для дітей. Київ: ТОВ

«Перо», 2008.- 144с.: іл..

4. Ілюстрації пошукової системи Google

5. Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Урок 27

Ірина Михайлівна Сухова,

учитель предметів мистецької освітньої галузі

Уманської гімназії №14 Уманської

міської ради Черкаської області

Тема. ГЕРОЇЧНІ МОТИВИ В МИСТЕЦТВІ

Мета: формувати предметні компетентності:

Навчальна: ознайомити учнів із жанром симфонія на прикладі творів Л. Бетховена та визначити типи симфоній. Формувати соціальну компетентність.

Розвивальна: розвивати вміння характеризувати твір засобами музичної виразності; співацькі навички.

Виховна: прищеплювати учням любов та зацікавленість до симфонічної музики та творчості Бетховена; виховувати культуру слухання; виховувати мислячу та чуйну особистість.

Очікувані результати:

Учні знають значення слова симфонія, називають типи симфоній, характеризують музичні образи симфонії, виражають емоції від сприйняття творів, характеризують твір Симфонія № 5 та називають використані засоби музичної виразності; виявляють старанність у виконанні вокальних творів.

Тип уроку: поглиблення теми, комбінований

ХІД УРОКУ

I Організаційний момент.

Музичне привітання.

II Актуалізація опорних знань.

Бліц-опитування.

- ✚ Пригадайте та назвіть імена відомих композиторів, які працювали у камерно-інструментальному жанрі. (Д. Скарлатті, Й. Гайдн, К. Дебюссі)
- ✚ Який камерно-інструментальний жанр вони полюбили найбільше? (соната)
- ✚ На яких інструментах виконували сонати? (фортепіано, клавесин, віолончель.)
- ✚ Пригадай, які жанри симфонічної музики ти знаєш?
- ✚ Що таке симфонія?

III Мотивація навчальної діяльності

Сьогодні ми дослідимо героїчні мотиви в мистецтві. Дізнаємося як пов'язані Бетховен та А. Розумовський (українець за походженням)

IV Етап засвоєння нових знань

Симфонія — один із найскладніших музичних жанрів. Прототипом симфонії можна вважати італійську увертюру, що склалася при Д. Скарлатті наприкінці XVII ст. Узагалі, терміни «увертюра» і «симфонія» тривалий час були взаємозамінними.

Остаточо симфонічний цикл сформувався у творчості Й. Гайдна та В. А. Моцарта, яких вважають основоположниками класичної симфонії. У симфоніях Л. ван Бетховена помітно зміцнів тематичний зв'язок між частинами, великого значення набули героїка, драматизм, філософські засади.

Наприкінці XVIII — та початку XIX ст. з'явилася романтична симфонія, яка об'єднала в одне ціле класичну форму і ліричний характер тем. У цей час зароджуються і програмні симфонії. У творчості Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Мендельсона, Г. Берліоза, Й. Брамса є незабутні мелодичні симфонії.

Починаючи з кінця XIX та в XX столітті строгі форми симфонії зазнали кардинальних змін. З'явилися симфонії з різною кількістю частин — від однієї до одинадцяти; необов'язковим стало використання сонатної форми. Отож, у переломні моменти свого розвитку симфонічна музика змінювала правила, й ті явища у сфері мистецтва, які спочатку шокували, невдовзі ставали звичними.

• *Розглянь таблицю. Розкажи, за якими ознаками класифікують симфонії і на які різновиди поділяють твори цього жанру.*

Типи симфоній

За формою	3-частинна, 4-частинна, 5-частинна і т. д.
За естетичними категоріями	Симфонія-драма, симфонія-трагедія, симфонія-пастораль, симфонія-концерт, симфонія-ораторія тощо.
За сюжетністю	Програмна, непрограмна.

4.1 Сприймання музики. Л. ван Бетховен. Симфонія № 5. Частина 1 (фрагменти).

• *Чим тебе вразила музика? Що було в ній незвичного? На яких інструментах виконували твір? Розкажи про особливості їх звучання. Чи є в цій музиці основна мелодія? Доведи. Які засоби музичної виразності характерні для цього симфонічного твору?*

Симфонія має 4 частини, відноситься до симфонії-героїчної та є непрограмною.

Чи знаєш ти, що відома всім симфонія німецького класика була присвячена українцю? З'ясуймо це разом.

Серед дев'яти симфоній Бетховена особливо вирізняється симфонія № 5. Її всі без винятку впізнають за вступом. Цікаво, що цей музичний твір композитор присвятив своєму другу і меценату — синові останнього гетьмана України, графу Андрієві Розумовському (українцю за походженням).

Особливим у звучанні симфонії є те, що всі чотири частини об'єднані грізною «темою долі», котра звучить на початку твору як епіграф. Про неї Бетховен сказав: «Так доля стукає у двері». Ця тема звучить дуже голосно (фортисимо) одночасно в партіях різних інструментів. Симфонія не має програми, її зміст не виражений словами, але яскрава, образна музика, конкретика основного мотиву дають право розглядати твір як картину боротьби людини з життєвими незгодами в ім'я радості та щастя.

Чимало симфонічних творів, що визнані шедеврами, отримали друге життя в сучасній музиці.

4.2 Сприймання музики Л. Бетховен. Симфонія № 5 (у сучасній обробці; фрагменти).

• *Чим відрізняється оригінал від сучасної обробки? Опиши засоби музичної виразності прослуханого твору.*

4.3 Руханка

4.4 Вокально-хорова робота

- розспівки

- «Козацька пісня» (слова і музика А. Мізай).

Творче завдання : заспівай пісню та створи музичний супровід за допомогою двох олівців. Чим схожа героїчна музика симфонії із мелодією пісні?

V Узагальнення знань

- Розкажи про історичний шлях жанру симфонії.

- Про які різновиди симфонії ти дізнався/дізналася?
- Що тобі відомо про 5-ту симфонію Л. ван Бетховена?

VI Підсумок уроку

Сьогодні ми говорили про героїчні мотиви у мистецтві. Ви більше дізналися про симфонію та її типи. Знаєте як пов'язаний Бетховен з Розумовським та можете наспівати лейт-мотив симфонії №5

Дізнайся більше, про те, які симфонії отримали сучасну обробку та звучать у виконанні синтезатора і сучасних оркестрів.

Урок 28

Ірина Михайлівна Сухова,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Уманської гімназії №14 Уманської
міської ради Черкаської області

Тема. МІФОЛОГІЧНІ ТА РЕЛІГІЙНІ ОБРАЗИ В МИСТЕЦТВІ

Мета: формувати предметні компетентності:

Навчальна: познайомити учнів із технікою виконання «піцикато», називають інструменти, які складають симфонічний оркестр, називають твори в якому втілено образи міфологічних персонажів, називають прізвиська композиторів, твори яких звучали; формувати уявлення про відтворення в мистецтві міфологічних та релігійних образів засобами вокальної та інструментальної музики;

Розвивальна: розвивати вокально- хорові навички, ініціативність у виконанні творчих завдань.

Виховна: прищеплювати любов та зацікавленість до міфічних та релігійних образів, виховувати культуру слухання.

Очікувані результати: учні знають значення слова «піцикато», характеризують музичні образи, виражають емоції від прослуханих творів, називають використані засоби музичної виразності, виявляють старанність у виконанні вокальних творів; беруть активну участь у творчості в груповій роботі, дотримуються правил комунікації в групі;

Тип уроку: поглиблення теми, комбінований

ХІД УРОКУ

I Організаційний момент.

Музичне вітання

Вправа «Лайк-дизлайк» визначення психоемоційного настрою дітей.

II Актуалізація опорних знань.

Поєднай відповідні частини

Типи симфоній

За сюжетністю

3-частинна, 4-частинна, 5-частинна і т. д.

За формою

Симфонія-драма, симфонія-трагедія, симфонія-пастораль, симфонія-концерт, симфонія-ораторія тощо.

За естетичними

Програмна, непрограмна.

категоріями

Розгадай ребус:

III Мотивація навчальної діяльності

Поміркуй, кого називають музами?

Сьогодні ми дізнаємося як музика розповідає про міфологічні та релігійні образи та яка ця музика за характером.

IV Етап засвоєння нових знань

Музика в перекладі з грецької означає «мистецтво муз». У міфах Стародавньої Греції говориться про дев'ять муз, кожна з яких сприяла розвитку певного виду мистецтва або галузі науки.

Е.Пойнтер «Орфей і Еврідіка»

Давньогрецький міф «Орфей і Еврідіка» розповідає про талановитого юнака Орфея, який співав і грав на золотій кіфарі так, що зачаровував диких звірів, дерева, скелі, птахів, буйні вітри, морські хвилі. Своїм співом Орфей підкорив злих фурій, які пропустили його в царство тіней Аїда і допомогли побачити кохану Еврідіку. Цей міф покладено в основу відомої опери «Орфей і Еврідіка» німецького композитора **Крістофа Віллібальда Глюка**.

4.1 Сприймання музики. К. В. Глюк. Мелодія з опери «Орфей і Еврідіка» (соло на флейті у супроводі симфонічного оркестру).

Про що розповіла тобі мелодія? Яким ти уявляєш Орфея? Звучання якого музичного інструмента допомогло створити його чарівний образ? Яку роль виконував симфонічний оркестр?

Мелодія з опери «Орфей і Еввідіка» стала настільки популярною, що отримала друге життя у різних варіаціях.

4.2 Сприймання музики. К. В. Глюк «Мелодія» (соло скрипки і фортепіано).

Розгляньте твір давньоримського мистецтва. Які мотиви відомої легенди втілені у ньому? Обговоріть, чи можна озвучити цю мозаїку музикою К. В. Глюка. Створіть акварельними фарбами на папері образ, який навіяла музика.

Звірі слухають музику Орфея. Давньоримська мозаїка з Палермо
У музиці та образотворчому мистецтві ми часто зустрічаємо образ Діви Марії. Її чарівна краса приваблювала багатьох митців.

*Долаючи всі перешкоди та межі,
Злітає мелодія-мрія,
І серце німіє від щирої меси
«Аве, Маріє!»
Аве, Маріє!.. І чесною жінкою,
І чистою матір'ю Божою
Життя на Землі розправляєш обжинками
Над нашими болями.
Бо час промине і за щемними муками
Зросте колискова надія,
Пролетіть над світом мелодія музики
«Аве, Маріє!»
Леонід Терехович*

Дж. Страцца. Діва Марія

Образ Діви Марії був популярним в усі часи.

Славетний **В. А. Моцарт** написав канон під назвою «Ave, Maria», **Й. Брамс** — хорал, **К. Сен-Санс** — пісню, **Ф. Ліст** — духовну пісню, а ще є пісня в мюзиклі «Нотрдам-де-Парі» та інші.

4.3 Сприймання музики. Ф. Шуберт. «Ave, Maria» (у виконанні симфонічного оркестру).

Шуберт Франц (1797-1828), австрійський композитор. Творець романтичних пісень і балад, вокального циклу, фортепіанної мініатюри, симфонії, інструментального ансамблю. Пісенність пронизує твори всіх жанрів. Автор близько 600 пісень.

Опиши образ Діви Марії, створений відомим композитором. Які слова можна підібрати до звучання мелодії? Зверни увагу, що мелодію виконують скрипки під супровід оркестру, а інколи її підхоплюють духові інструменти. Незмінним залишається акомпанемент, виконаний скрипками на піцікато.

Піцікато — прийом гри на смичкових струнних інструментах щипком, тобто зачіпаючи струну пальцем.

Заспівай вокалізом на звук «а-а-а» мелодію твору під фонограмний запис симфонічного оркестру.

«Третя пісня Еллен» — відомий твір Франца Шуберта, який став популярним під назвою «Ave, Maria». Цей мініатюрний шедевр австрійського композитора протягом ось уже майже двох століть лунає по всьому світу. Композитор зумів висловити у короткій формі надзвичайну глибину і ліризм почуттів.

• *Знайди в інтернет-джерелах інші види виконання відомого твору. Який із них, на твою думку, звучить найкраще?*

4.4 Сприймання музики Ф. Шуберт. «Ave, Maria» (у виконанні Лучано Паваротті).

• *Порівняй вокальну версію твору з інструментальною. Яка з них більше тобі сподобалася? Поясни, чому.*

Лучано Паваротті

4.5 Руханка

4.6 Гра «Упізнай музичний інструмент»

Пригадаймо разом, які музичні інструменти входять до складу симфонічного оркестру.

Об'єднайтеся у чотири групи: струнно-смичкові, ударні, дерев'яно-духові, мідно-духові інструменти. Кожна група по черзі формулює запитання про «свої» інструменти, а всі інші мають їх відгадати. Кожна правильна відповідь — 1 бал. Виграє група, яка набере найбільше балів.

4.7 Вокально-хорова робота

- розспівки

- виконуємо «*Козацьку пісню*» (слова і музика А. Мігай).

Заспівайте пісню під ритмічний акомпанемент без музики — а капелла, а тоді спробуйте виконати її вокалізом — без слів.

V Узагальнення знань

У якому музичному творі втілено образи міфологічних персонажів?

- Чий образ прославляли композитори в усі часи?
- Твори яких композиторів ми слухали на уроці?

VI Підсумок уроку

Сьогодні ми слухали прекрасні твори, в яких розказано про релігійні та міфологічні персонажі. Про них нам розповідали композитори К. Глюк та Ф. Шуберт. Слухали неймовірний голос Л. Павароті, який виконав «Аве Марія».

За бажанням спробуй заспівати пісню мовою оригіналу (латинською). Зробити транскрипцію тобі допоможе перекладач.

Ave, Maria

Ave, Maria, gratia plena;

Dominus tecum:

benedicta tu in mulieribus,

et benedictus fructus ventris tui, Iesus.

Sancta Maria, Mater Dei,

ora pro nobis peccatoribus,

nunc et in hora mortis nostrae.

Amen.

Урок 29

Лариса Володимирівна Мозгова,

учитель предметів мистецької освітньої галузі
комунального закладу Кам'янського ліцею №1
Кам'янської міської ради Черкаської області

Тема. ТАНЦЮВАЛЬНІ РИТМИ

Мета: формування ключових компетентностей:

Мистецька компетентність: ознайомити учнів з поняттями танець, вальс, полька, болеро, варіаційна форма в музиці; познайомити з творчістю композиторів, у творчості яких звучать танцювальні мелодії; розвивати в учнів здатність сприймати різні види мистецтва, виявляти їх взаємозв'язок; працювати над вокально-хоровими навичками; спонукати учнів до художньо-творчої самореалізації і культурного самовираження; виховувати естетичний смак.

Компетентності спілкування державною мовою: виконання вокально-хорових творів рідною мовою; аналіз творів мистецтва, висловлювання власних думок та вражень державною мовою.

Інформаційно-цифрова компетентність: використання інтерактивних методів, мультимедійних засобів та мережі інтернет.

Компетентність уміння вчитися впродовж життя: заохочення до самоосвіти, формування уміння визначати власні художні інтереси, вміння, доцільно розподіляти свій час для пізнання, сприймання, творів мистецтва.

Компетентності ініціативності і підприємливості: заохочувати прояви творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній), презентації результатів власних мистецьких досягнень.

Компетентності у галузі природничих наук: аналіз, спостереження, дослідження і відтворення природних явищ засобами мистецтва.

Соціальна та громадянська компетентності: виховання усвідомленого відчуття себе частиною команди, розуміти та поважати думку та інтереси інших учасників освітнього

процесу.

Компетентність обізнаності та самовираження у сфері культури виховання естетичного смаку: вміння виражати власні емоції, ідеї та почуття, виховання шанобливого ставлення до творів мистецтва.

Компетентність екологічної грамотності і здорового життя: через творчу діяльність, пропагувати здоровий спосіб життя.

Тип уроку: комбінований.

Оснащення уроку: комп'ютер, телевізор, дидактичний матеріал, відео ролики, презентація, фортепіано, підручник Л.Г. Кондратова «Мистецтво 6 клас».

Методи і прийоми: коментар вчителя, бесіда, демонстрація відеоматеріалів, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Форма організації: урок з використанням інтерактивних методів навчання.

Терміни і поняття: танець, вальс, болеро, варіаційна форма, полька.

Музичний ряд: Гектор Берліоз. «Фантастична симфонія» Частина 2. Вальс, Моріс Равель «Болеро», Едуард Штраус. Полька «Без гальм», Наталія Май «Вір у дива»

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент. Музичне вітання.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Чому люди танцюють? Мистецтво танцю запрограмоване в людині самою природою. Танець — один із найперших видів мистецтва в історії цивілізації. Він з'явився задовго до того, як люди стали наносити малюнки на стінах печер. З його допомогою просили милості у богів, а в наступні часи передавали свої почуття одне до одного. Його підносили до небес класики в своїх творіннях.

III. Повідомлення теми, мети, завдання уроку.

Сьогодні на уроці ми вирушимо в подорож країнами Європи, аби пригадати та дізнатись більше про європейські танці, послухати чудові танцювальні мотиви. Познайомимося з композиторами-класиками, в творах яких звучать танцювальні мелодії, познайомимося з новою пісню та розучимо її, виконаємо цікаве творче завдання.

IV. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями.

Спробуймо пригадати, що таке танець?

Танець— вид мистецтва, де художні образи створюються засобами пластичних рухів людського тіла. В танці відображається емоційно-образний зміст музичних творів. Танець існував та існує в культурних традиціях всього людства й людських спільнот. За довгу історію людства танець змінювався, відображаючи культурний розвиток.

Які види танцю ви знаєте?

Існує дуже багато видів і форм танцю. Народний танець — яскраве вираження традицій і творчості кожного народу. Класичний танець є основою мистецтва балету і вимагає спеціальної підготовки. Естрадний танець синтезує в собі найрізноманітніші стилі. За кількістю учасників танці поділяються на сольні, парні та групові. За призначенням - соціальні, обрядові, сценічні, тощо.

V. Основна частина.

1. У багатьох європейських країнах найулюбленішим класичним парним танцем є вальс.

Вальс - це загальна назва бальних та побутових парних танців музичного розміру 3/4. Назва танців походить від німецького слова «walzer», котре означає «кружляти», «обертатись». Основа вальсу – це плавне, безперервне кружіння пари з одночасним переміщенням по периметру танцювальної зали.

Вальс звучить як самостійний жанр у камерній музиці, а в симфонічній він може стати частиною симфонії чи сюїти. Вам уже відомо, що серед багатьох різновидів симфонії окрему

ланку складають програмні твори. Французький композитор Гектор Берліоз увійшов в історію як творець програмного символізму. З його ім'ям пов'язане у Франції зародження національної симфонічної культури. Свою знамениту «Фантастичну симфонію» митець задумав як романтичний програмний твір, що ґрунтувався на літературному сюжеті. Прем'єра симфонії відбулась 5 грудня 1830 року. Вона складається з п'яти частин, кожна з яких має назву та стислий літературний вступ. Прослухайте другу частину симфонії, яка має назву «Вальс»

VI. Сприймання творів мистецтва.

1. Берліоз. «Фантастична симфонія» Частина 2. Вальс

2. Аналіз твору мистецтва:

1. Які почуття пробуджує прослухана музика?

2. Яка картина постає у вашій увазі?

3. Які музичні інструменти виконують цей твір?

4. Поміркуйте, якій тематиці присвячений цей твір?

2. *Болеро* - іспанський парний народний танець та музичний жанр, що започаткувався в кінці XVIII століття. Музичний розмір — 3/4 з характерною метроритмічною фігурою, що підкреслюється ударами кастаньєт. Темп - помірно швидкий з поступовим прискоренням. Своєю виразністю нагадує пантоміму. За однією з версій його створив іспанський танцівник Себастьяно Сересо близько 1780 року. Виконують болеро під акомпанемент гітари й барабана. Окрім того танцівники окремо відбивають на кастаньєтах складні ритмічні фігури, що сплітаються в надзвичайно примхливий візерунок. Відомо багато різновидів болеро, характерних для різних провінцій Іспанії.

2. Сприймання Моріс Равель «Болеро» у виконанні симфонічного оркестру.

1. Про що розповів прослуханий твір?

2. У виконанні яких інструментів звучала ця музика?

3. Як змінюється мелодія протягом твору?

4. Що є особливим у творі М. Равеля?

Жозеф-Моріс Равель – французький композитор і диригент, який продовжив і розвинув творчі пошуки у сфері гармонії, оркестровки, екзотичної ритміки. Автор двох опер, трьох балетів, творів для оркестру, концертів для фортепіано з оркестром, вокальних та камерно-інструментальних творів. Один з найвидатніших музикантів першої половини 20-го століття.

«Болеро» Моріса Равеля – це оркестрові варіації, в основі яких коротка мелодія народно-танцювального характеру. Протягом 24-х варіацій у звучанні оркестру незмінними є ритм і мелодія, змінюється лише тембр та динаміка звучання. Ця музика була написана і вперше виконана в 1928 році. «Болеро» Равеля набуло надзвичайну популярність через те, що воно справляло на публіку гіпнотичний вплив. А відбувалося це з-за того, що в творі є незмінна ритмічна фігура, що повторюється безліч разів. На її тлі також проводяться не раз дві теми, за допомогою яких демонструється зростаюче емоційне напруження, і при цьому вводиться звучання все нових і нових інструментів.

Варіаційна форма — музична форма, що являє собою проведення завершеної за формою теми та ряд її проведень у повному обсязі, але у видозміненому вигляді.

3. Полька виникла в середині XIX століття в Чехії, та набула розповсюдження по всій Європі. У багатьох європейських країнах існує власний варіант польки, оскільки кожна нація доповнила цей популярний танець певними особливостями. До жанру польки зверталось безліч композиторів.

Полька – швидкий, жвавий європейський танець, а також жанр танцювальної музики. Музичний розмір 2/4.

3. Прослухайте польку «Без гальм» австрійського композитора Едуарда Штрауса.

Едуард Штраус (1835 — 1916) - австрійський композитор і диригент. Один з трьох синів відомого композитора Йогана Штрауса. Написав близько 150 творів, в яких видно прагнення Едуарда наслідувати традиції свого батька і старшого брата.

1. Який сюжет можна уявити під цю музику?

2. Визнач характер мелодії цього твору.
3. Які інструменти звучали в цій композиції?

VII. Вокально-хорова робота.

1. Розспівування. Поспівка (за вибором вчителя)
2. Розучування пісні «Вір у дива» слова і музика Наталії Май.
 1. Слухання пісні.
 2. Аналіз характеру, темпу, динаміки.
 3. Підспівування за вчителем.
 4. Створення ритмічної танцювальної імпровізації до пісні, намагання передати її зміст і настрої мімікою та рухами тіла.

VIII. Творче завдання

Прослухайте ще раз «Болеро» М. Равеля, візьміть пензлик і фарбу та спробуйте зобразити динаміку і темп твору за допомогою кольору. Характер танцю передайте лініями і штрихами.

IX. Підсумок уроку, рефлексія.

Що нового ми дізнались на уроці:

1. Що таке вальс? Які його особливості?
2. Які характерні риси болеро?
3. Які європейські танці вам відомі?
4. У творах яких композиторів звучать танцювальні мелодії?

Танець – це універсальна мова, яка виходить за межі простору та часу; це спосіб вираження почуттів, які неможливо передати словами. Тож нехай цей напрям мистецтва і надалі пробуджує відповідні настрої нашої душі.

X. Домашнє завдання.

Скористайся власним гаджетом і запиши в свою фонотеку оркестрові композиції танцювального характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ключові компетентності здобувачів освіти 5-11 (12)-х класів. URL: <https://sites.google.com/site/school105kr/prozorist/osvitna-programa/3-klucovi-kompetentnosti/3-2-klucovi-kompetentnosti-zdobuvaciv-osviti-5-11-12--h-klasiv-grup>
2. Школа мистецтв. URL: <https://cultura.city/news/comu-ludi-tancuut-rozpovist-ditaca-skola-mistectv->
3. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%BE>

Урок 30

Лариса Володимирівна Мозгова,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
комунального закладу Кам'янського ліцею №1
Кам'янської міської ради Черкаської області

Тема. ТЕАТРАЛЬНІ ЗУСТРІЧІ

Мета: формування ключових компетентностей:

Мистецька компетентність: ознайомити учнів з поняттям оперета, історією створення та розвитку жанру увертюри; вчити сприймати твори мистецтва, аналізувати їх; працювати над вокально-хоровими навичками; спонукати учнів до художньо-творчої самореалізації і культурного самовираження; виховувати естетичний смак, зацікавленість до культурної спадщини.

Компетентності спілкування державною мовою: виконання вокально-хорових творів

рідною мовою; аналіз творів мистецтва, висловлювання власних думок та вражень державною мовою.

Інформаційно-цифрова компетентність: використання інтерактивних методів, мультимедійних засобів та мережі інтернет.

Компетентність уміння вчитися впродовж життя: заохочення до самоосвіти, формування уміння визначати власні художні інтереси, вміння, доцільно розподіляти свій час для пізнання, сприймання, творів мистецтва.

Компетентності ініціативності і підприємливості: заохочувати прояви творчої ініціативи та намагання її реалізувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній), презентації результатів власних мистецьких досягнень.

Компетентності у галузі природничих наук: аналіз, спостереження, дослідження і відтворення природних явищ засобами мистецтва.

Соціальна та громадянська компетентності: виховання усвідомленого відчуття себе частиною команди, розуміти та поважати думку та інтереси інших учасників освітнього процесу.

Компетентність обізнаності та самовираження у сфері культури виховання естетичного смаку: вміння виражати власні емоції, ідеї та почуття, виховання шанобливого ставлення до творів мистецтва.

Компетентність екологічної грамотності і здорового життя: через творчу діяльність, пропагувати здоровий спосіб життя.

Тип уроку: комбінований.

Оснащення уроку: комп'ютер, телевізор, дидактичний матеріал, відео ролики, презентація, фортепіано, підручник Л.Г. Кондратова «Мистецтво 6 клас».

Методи і прийоми: коментар вчителя, бесіда, демонстрація відеоматеріалів, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Форма організації: урок з використанням інтерактивних методів навчання.

Терміни і поняття: оперета, увертюра.

Музичний ряд: 1. І. Кальман. Уривок із 2-ї дії оперети «Графиня Маріца» (відеофрагмент), Г. Ф. Гендель. Увертюра до опери «Аталанта» (для труби і органа), Б. Бріттен. Увертюра «Канадський карнавал» (у виконанні симфонічного оркестру; фрагмент), пісня «Вір у дива» (слова і музика Н. Май).

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво.

Хід уроку:

I. Організаційний момент. Музичне вітання.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Зустрічі з театральним мистецтвом завжди дарують позитивні емоції. Серед його жанрів окремо виділяють синтетичні, які утворилися завдяки поєднанню різних видів мистецтв: опера, балет, оперета, мюзикл та інші. Наприклад, опера — музично-драматичний жанр, що ґрунтується на синтезі музики, слова, дії. У цьому жанрі дія поєднана з музикою, співом, танцем. В оперному спектаклі беруть участь солісти, ансамблі, хор, оркестр, танцювальні колективи.

III. Повідомлення теми, мети, завдання уроку.

Сьогодні на уроці ми познайомимося з музично-драматичним жанром — оперетою. Переглянемо уривок оперети угорського композитора Імре Кальмана «Графиня Маріца», познайомимося з жанром симфонічної музики — увертюрою, її зв'язком з театральним мистецтвом. Дізнаємось відмінності та спільні риси опери та оперети. Продовжимо вивчати пісню Наталії Май «Вір у дива»

IV. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями.

Пригадайте, які опери ми слухали на уроках? Які з них вам запам'ятались і чим саме?

V. Основна частина.

1. Назва жанру оперети в перекладі з італійської буквально означає «маленька опера». Вона також наслідує багато традицій серйозної музики. Як і в опері, відкриває виставу увертюра, звучать арії і дуети головних героїв, ансамблі та хорові сцени в супроводі оркестру. Проте музичні номери тут простіші й коротші, ніж в опері. Натомість у драматургії спектаклю збільшується значення танцювальних епізодів. Окрім комічного змісту, головна відмінність від опери полягає в тому, що музика в опереті чергується з розмовними діалогами. Відомий угорський композитор Імре Кальман, якого величали «королем оперети», є одним із засновників цього жанру. Майже два десятки його оперет наповнені реалізмом, психологічною глибиною, радістю, любов'ю.

Оперета — музично-сценічна вистава переважно розважального характеру, що поєднує монологічне і діалогічне мовлення з вокальною та інструментальною музикою, танцювальне мистецтво й естрадні прийоми.

VI. Сприймання творів мистецтва.

І. Кальман. Уривок із 2-ї дії оперети «Графиня Маріца» (відеофрагмент).

Аналіз твору мистецтва:

1. Розкажіть про свої враження від перегляду.
2. Чим відрізняється оперета від опери?
3. Які почуття пробуджує прослухана музика?

Нова версія оперети «Графиня Маріца» створена на лібрето Я. Іваницької за мотивами п'єси Ю. Браммера та А. Грюнвальда, яка наближена до сьогодення. Кожна оперета, як і опера, розпочинається увертюрою — вступом. Але зустрічаються увертюри як самостійний жанр симфонічної музики. Увертюра як жанр зародилася на рубежі XVI—XVII ст. в Італії, хоча сам термін утвердився в другій половині XVII ст. у Франції, звідки пізніше й поширився. Першою увертюрою вважають токату з опери «Орфей» К. Монтеверді (1607 р.). Пізніше вступи до опер, що склалися з трьох частин (швидка — повільна — швидка), закріпилися під назвою *sinfonia* у творчості А. Страделли, Д. Скарлатті та ін. Паралельно у Франції розвивався класичний тип тричастинної увертюри (повільний вступ, швидка друга частина й повільна третя). Цей тип увертюри використовували й німецькі композитори першої половини XVIII ст. (Й. С. Бах, Г. Гендель та ін.). Вирішальний перелом у розвитку увертюри настав у другій половині XVIII ст. завдяки реформаторській діяльності К. Глюка: увертюра перетворилася на одночастинний твір, написаний у сонатній формі й тематично пов'язаний з оперою. Такий тип програмної увертюри закріпив Л. ван Бетховен (музика до драм «Коріолан», «Егмонт», «Леонора»). У XIX ст. виникає особливий жанровий різновид - концертна програмна увертюра (Г. Берліоз, Ф. Мендельсон-Бартольдї та ін.). Значно рідше, та все ж з'являються окремі яскраві приклади сонатної увертюри в музичному театрі («Сила долі» Дж. Верді). Із другої половини XIX ст. на концертній естраді увертюра дедалі частіше поступається симфонічній поемі, симфонічній картині або симфонічній фантазії.

Увертюра — інструментальний вступ до театрального спектаклю, частіше музичного (опери, балету, оперети), але іноді і до драматичного.

2. Сприймання Г. Ф. Гендель. Увертюра до опери «Аталанта» (для труби і органа).

Аналіз твору мистецтва:

1. Який настрій створює ця музика?
2. Опишіть її характер.
3. Проаналізуйте, як поєднуються в увертюрі тембри труби та органа.
4. Про що розповів прослуханий твір?

Георг Фрідріх Гендель — композитор німецького походження, який жив і працював у Великій Британії у XVIII ст. Відомий своїми операми, ораторіями та концертами. «Аталанта» — пасторальна опера в трьох діях, створена 1736 року. Вона розповідає про міфологічну атлетку Аталанту. Лібрето (італійською мовою) взято з книги Белісаріо Валеріані «Качча в Етолії».

3. Бенджамін Бріттен — британський композитор, диригент та піаніст, засновник англійської композиторської школи XX ст. Написав 13 опер, 2 балети, камерно-вокальні

хорові твори, а також інструментальні концерти і симфонічні твори, серед яких — увертюра «Канадський карнавал». У 1939 р. Б. Бріттен провів кілька тижнів у Канаді. Під час перебування там його зацікавила колекція франко-канадських народних мелодій, на яку він натрапив. Ці мелодії стали основою увертюри «Канадський карнавал».

У Торонто (Канада) є цікавий театр «Зимовий сад» (Winter Garden), у якому листяні рослини каскадом спускаються донизу, утворюючи своєрідну завісу флори, а стіни прикрашають фрески. У цьому театрі глядачі стають учасниками захоплюючої пригоди в саду.

Сприймання твору мистецтва.

3. Б. Бріттен. Увертюра «Канадський карнавал» (у виконанні симфонічного оркестру; фрагмент)

Аналіз твору мистецтва:

1. Які почуття викликав у вас прослуханий твір?
2. Яка картина постає в вашій уяві під музику Бріттена?
3. Простежте за розвитком музики.
4. Визначте характер мелодії кульмінації твору.

VI. Вокально-хорова робота.

1. Розспівування. Поспівка (за вибором вчителя)
2. Виконуємо пісню «Вір у дива» (слова і музика Н. Май).

Запропонуй друзям придумати підголоски до мелодії та в приспіві виконайте вокальну імпровізацію на звук «а-а-а».

3. Створення ритмічної танцювальної імпровізації до пісні, намагання передати її зміст і настрої мімікою та рухами тіла.

VIII. Творче завдання

Створи власну мелодичну імпровізацію на віртуальному піаніно.

Розкажи засобами музики про любов до України та гордість за неї.

IX. Підсумок уроку, рефлексія.

1. Які музично-театральні жанри існують?
2. Розкажи про особливості жанру оперети.
3. Що таке увертюра? Які увертюри ми сьогодні слухали?

X. Домашнє завдання.

Послухай саундтрек до свого улюбленого фільму. Досліди, чи належить ця музика до жанру увертюри.

Урок 31

Світлана Вікторівна Беляєва,

учитель предметів мистецької освітньої галузі

Лисянського комунального закладу

«Загальноосвітня школи І-ІІІ ступенів №2»

Лисянської селищної ради Черкаської області

Тема. ТЕАТР ЛЯЛЬОК

Мета: формування ключових компетентностей:

загальнокультурна компетентність: виховувати естетичний смак до театру ляльок та театральної музики;

міжпредметна естетична компетентність: образотворче мистецтво, театральне мистецтво;

предметні компетентності:

- **ознайомити** з історією розвитку театру ляльок в Китаї, Японії, Індії, В'єтнаму, Німеччини, Великої Британії, Іспанії, Італії, Чехії, України;
- **розвивати** вміння учнів уважно слухати театральну музику та висловлювати власні музичні враження від прослуханих творів; вокально-хорові навички;

- **виховувати** інтерес до театру ляльок, до слухання театральної музики та виконання дитячих пісень українських композиторів.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: інструмент, програвач, проектор.

Основні поняття для засвоєння: історія розвитку театру ляльок.

Твори, що вивчаються на уроці: відеофрагменти з виступів театрів ляльок Японії, Китаю, Індії, Індонезії, В'єтнаму. Відеофрагменти лялькової вистави «Кіт у чоботях» за мотивами однойменної казки Шарля Перро (реж. Ю. Сікало, муз. Ю. Шевченка; Київський академічний театр ляльок). Н. Май «Ми – твоє майбутнє».

План уроку

1. Вхід учнів до класу під пісню Н. Май «Ми – твоє майбутнє».
2. Організаційний момент. Музичне привітання.
3. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями.
4. Мотивація до навчання.
5. Мистецька грамотність. Новий матеріал.
6. Перегляд відеофрагментів з виступом театрів ляльок Японії, Китаю, Індії, Індонезії, В'єтнаму.
7. Аналіз переглянутого відео.
8. Перегляд відео. Відеофрагменти лялькової вистави «Кіт у чоботях» за мотивами однойменної казки Шарля Перро (реж. Ю. Сікало, муз. Ю. Шевченка; Київський академічний театр ляльок).
9. Аналіз переглянутого відео.
10. Правила поведінки у театрі.
11. Фізкультхвилинка. «Голова, плечі».
12. Вокальна діяльність.
 - а) розспівка. «До-ре-мі».
 - б) розучування пісні. Н. Май «Ми – твоє майбутнє».
13. Узагальнення вивченого матеріалу.
14. Домашнє завдання.
15. Вихід учнів з класу під пісню Н. Май «Ми – твоє майбутнє».

ХІД УРОКУ

1. Вхід учнів до класу під пісню Н. Май «Ми – твоє майбутнє».

Організаційний момент. Музичне привітання.

2. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями. (4 слайд)

- Чи пам'ятаєте ви, як називається музика, призначена для співу? (Вокальна)
- А для виконання на інструментах? (Інструментальна)
- Про який вид мистецтва ми говорили на попередньому уроці? (Про театр)
- Які музично-театральні жанри існують?
- Що називається оперою?
- Чим відрізняється оперета від опери?

3. Мотивація до навчання.

Ви вже знаєте, що кожен вид мистецтва має свою особливу мову, а людей, що займаються мистецтвом – музикантів, композиторів, письменників, художників, акторів, танцюристів - називають митцями, тому що вони займаються мистецтвом.

Бесіда про театр.

Хто з вас був у театрі? Що там роблять?

Музичний словничок. (5 слайд)

Театр – це мистецтво перевтілення в різних персонажів. На сцені оживають героїв казок та інших літературних творів. Це відбувається за допомогою акторів, які грають ролі. На сцені театру актори виразно розмовляють, співають, танцюють. Вони одягнені в костюми,

створені спеціально для певної вистави. Зазвичай сцену оформляють декораціями.

Є різні види театру: драматичний, у якому актори розмовляють, музичний, в якому танцюють та співають. Ще є ляльковий театр, пальчиковий, театр тіней. (6 слайд)

Розкажіть, чи любите ви ходити в дитячий театр. Поясніть, чому.

4. Мистецька грамотність. Новий матеріал.

Найулюбленишим видом дитячого театру в усі часи був театр ляльок.

Музичний словничок.

Театр ляльок — це унікальний вид мистецтва, де актори і ляльки разом створюють на сцені неповторні історії. (слайд)

Зародився він за часів античності, коли давньогрецький учений Герон створив перший такий пересувний театр, що мав вигляд невеликої архітектурної споруди. Спектаклі проводили на площах, а ляльки рухали завдяки складній системі шнурів. Головним героєм дійства був Діоніс.

У Стародавньому Єгипті також були театралізовані вистави релігійного змісту з використанням ляльок, що уособлювали богів.

Вирушаймо у мандри, аби дізнатись про особливості театру ляльок у різних частинах світу.

(слайд) **Китайський театр ляльок.** Перші ляльки були механічними; їх пересували водою на човні-балагані із триярусною сценою. Такі лялькові вистави влаштовували при дворах правителів. У VI ст. з'явився традиційний ляльковий персонаж **пан Го**.

У Середньовіччі набули поширення ляльки-рукавички — їх застосовували в «театрі на коромислі» для вуличних спектаклів, що склалися із невеликих жартівливих сценок. Музичний супровід цих вистав обмежувався ударами невеликого гонга. (9 слайд)

(слайд) **Японський ляльковий театр Бунраку** відомий під назвою нінгьо дзьорурі. Для вистав використовували ляльки-маріонетки, які рухались під речитативні наспіви дзьорурі (римованої прози) та нагреш японського музичного інструмента сямісена. Із VII століття вже утвердились стаціонарні лялькові театри з добре обладнаними сценами.

(слайд) **Індійський ляльковий театр.** За допомогою маріонеток ляльководи втілювали сюжети з «Махабхарати» і «Рамаяни», що імітували реальне життя. Використовували дерев'яні, шкіряні, ганчір'яні ляльки, керовані за допомогою палиці або мотузочок, а також ляльки-рукавички, плоскі ляльки для театру тіней та маріонетки-перевертні (лялька-танцівниця раптом перетворюється на бородатого чоловіка).

(слайд) В Індії існував іще театр **пул нач** із дерев'яними ляльками завбільшки 1,5 м. Вистави супроводжували співом, віршами, грою на фісгармонії, барабанах і металевих тарілках.

(слайд) **Індонезійський театр тіней Ваянг** поширений на островах Ява і Балі. Більшість сюжетів запозичені з індійського епосу — «Рамаяни» та «Махабхарати». Ляльки виготовляли з буйволової шкіри і прикріплювали до бамбукових стержнів. У такому театрі глядачі бачать лише тіні ляльок на білому екрані, підсвіченому електричною лампою. Різновиди театру: **ваянг-куліт** (театр тіней), **ваянг-голек** (театр дерев'яних ляльок), **ваянг-топенг** — театр акторів у масках.

(слайд) **В'єтнамський ляльковий театр на воді** був започаткований в XI ст. Він виник у селах в дельті річки Хонгха і став видом розваг під час повеней. Ляльки виготовляли з дерева. Вистава відбувалась у неглибокому басейні. Ляльководи перебували за ширмою: вони тримали довгі стержні під водою і рухали ляльками над водою.

5. Перегляд відеофрагментів з виступом театрів ляльок Японії, Китаю, Індії, Індонезії, В'єтнаму. (15 слайд)

6. Аналіз переглянутого відео. (16 слайд)

- Поділіться враженнями від перегляду.
- Яка вистава вас найбільше вразила?
- Порівняйте театри ляльок цих країн з українським театром вертеп.

(17 слайд) **Німеччина.** Першим стаціонарним театром ляльок вважають

Мюнхенський театр маріонеток. Його засновником був баварський лялькар **Йозеф Леонард Шмід**, який ставив для дітей спектаклі розважально-повчального змісту. Не менш відомий театр-музей «Лялькова скринька», населений дерев'яними ляльками на мотузках. Розташований він у місті Аугсбурзі. Заснував театр **Вальтер Еміхен**.

(слайд) У **Великій Британії** популярний непереможний **Панч** — персонаж народного вуличного театру ляльок, герой відомої лялькової вистави «Панч і Джуді». Цю виставу складають короткі побутові сценки гумористичного змісту. В епоху Середньовіччя у лялькових театрах поширеними були біблійні сюжети, що сприяло популяризації християнства.

(слайд) **Іспанія**. В іспанському театрі ляльок переважали лицарські вистави з героїчними (маври, рицарі, маги, зброєносці, дами серця, святі мученики) та комічними (**Норфіо** та **Вертікіо**) персонажами.

(слайд) **Італія**. Основу італійського театру ляльок становила комедія імпровізацій. Відомі персонажі — ляльки-рукавички Піноккіо, Касандріно, Арлекін, Пульчинелла, Гіньйоль. Наприкінці XIX — на початку XX ст. популярними стали авторські та кабаретові аматорські театри ляльок.

(слайд) **Чехія**. У перші десятиріччя XX століття центр мистецтв театру ляльок перемістився у Прагу.

(слайд) **Україна**. Сучасний український театр ляльок активно розвивається. Зокрема, проводяться фестивалі «Інтерлялька», «Різдвяна містерія». По всій Україні ставлять вертепні вистави як продовження традицій старовинного пересувного лялькового театру з релігійними й світськими жартівливими та іронічними п'єсами. Київський академічний театр ляльок відомий як замок на горі.

7. Перегляд відео. (23 слайд) Відеофрагменти лялькової вистави «Кіт у чоботях» за мотивами однойменної казки Шарля Перро (реж. Ю. Сікало, муз. Ю. Шевченка; Київський академічний театр ляльок).

8. Аналіз переглянутого відео. (24 слайд)

Розкажіть про свої враження від перегляду відео.

- Які ляльки використано в цій виставі?
- Яку роль у ній відіграє музика?
- Який настрій створює ця музика?
- Якими словами можна охарактеризувати цю музику?

9. Правила поведінки у театрі. (25 слайд)

У театрі існують свої правила поведінки:

- В театр потрібно приходити завчасно, за 10-15 хв до початку вистави, щоби був час спокійно роздягнутися в гардеробі та зайняти своє місце.
- Перед початком вистави потрібно вимкнути звук на телефоні.
- Проходячи до свого місця, слід йти уздовж рядів крісел обличчям до глядачів.
- Під час вистави не можна їсти та розмовляти, адже це заважає акторам та іншим слухачам.
- Своїми враженнями можна поділитися під час перерви - антракту.
- Після вистави акторам аплодують, таким чином глядачі дякують їм за роботу.
- Сподіваюсь, що коли ви будете в театрі, то поведитимете себе, як виховані та чемні глядачі.

10. Фізкультхвилинка. «Голова, плечі». (слайд)

11. Вокальна діяльність.

- а) розспівка. «До-ре-мі». (слайд)
- б) розучування пісні. Н. Май «Ми – твоє майбутнє» (сл. і муз. Н. Май). (28 слайд)

Заспівайте пісню разом із друзями під акомпанемент. Створіть музичний супровід до пісні на дзвіночках та маракасах.

12. Узагальнення вивченого матеріалу. (слайд)

- Які історії про театри ляльок вас зацікавили?
- Охарактеризуйте особливості театрів ляльок у різних країнах.
- Розкажіть про свої враження від перегляду вистав.

13. Домашнє завдання. Дослідіть разом із друзями, які жанри п'єс найбільш поширені в сучасному театрі ляльок. (30 слайд)

14. Вихід учнів з класу під пісню Н. Май «Ми – твоє майбутнє».

Урок 32

Світлана Вікторівна Беляєва,
 учитель предметів мистецької освітньої галузі
 Лисянського комунального закладу
 «Загальноосвітня школи І-ІІІ ступенів №2»
 Лисянської селищної ради Черкаської області

Тема. ЖАНРИ МІЛЬТИПЛІКАЦІЇ.

Мета: формування ключових компетентностей:

загальнокультурна компетентність: виховувати естетичний смак до жанрів мультиплікації країн зарубіжжя;

міжпредметна естетична компетентність: образотворче мистецтво, мультиплікаційне мистецтво, література;

предметні компетентності:

ознайомити з історією розвитку жанрів мультиплікації в країнах зарубіжжя, з мультфільмами студії Волта Діснея, з історією розвитку аніме в Японії;

розвивати вміння учнів уважно переглядати мультфільми та висловлювати власні враження від переглянутих творів; вокально-хорові навички;

виховувати інтерес до мультфільмів зарубіжжя та виконання дитячих пісень українських композиторів.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, проектор.

Основні поняття для засвоєння: історія розвитку мультиплікації, жанр аніме. Твори, що вивчаються на уроці: уривок із м/фільму «Леонардо: місія Мона Ліза» (реж. С. Манфіо, 2018), уривок із м/фільму «Атлантида-2: Повернення Майло» (реж. В. Кук, Шелтон, Т. Стоунс; 2003), уривок із аніме-серіалу «Дораемон» (реж. К. Дж. Кінг, Ц. Сібаяма, К. Кусуба, 1979), Н. Май «Ми – твоє майбутнє».

План уроку

1. Вхід учнів до класу під пісню Н. Май «Ми – твоє майбутнє».
2. Організаційний момент. Музичне привітання.
3. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями.
4. Мотивація до навчання.
5. Перегляд уривка із м/фільму «Леонардо: місія Мона Ліза» (реж. С. Манфіо, 2018),
6. Аналіз переглянутого м/фільму.
7. Мистецька грамотність. Новий матеріал.
8. Перегляд відеоролика про історію розвитку мультиплікації.
9. Перегляд уривка із мультфільму «Атлантида-2: Повернення Майло» (реж. В. Кук, Т. Шелтон, Т. Стоунс; 2003).
10. Аналіз переглянутого відео.
11. Перегляд уривка із аніме-серіалу «Дораемон» (реж. К. Дж. Кінг, Ц. Сібаяма, К. Кусуба, 1979).
12. Аналіз переглянутого відео.

13. Гра, хто складе довший перелік аніме-серіалів.
14. Фізкультхвилинка.
15. Вокальна діяльність.
 - а) розспівка. «До-ре-мі»;
 - б) виконання пісні. Н. Май «Ми – твоє майбутнє».
16. Гра. «Оркестр».
17. Узагальнення вивченого матеріалу.
18. Домашнє завдання.
19. Вихід учнів з класу під пісню Н. Май «Ми – твоє майбутнє».

ХІД УРОКУ

1. Вхід учнів до класу під пісню Н. Май «Ми – твоє майбутнє».

Організаційний момент. Музичне привітання.

2. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями. (слайд)

- Які історії про театри ляльок ви запам'ятали з попереднього уроку?
- Охарактеризуйте особливості театрів ляльок у різних країнах.
- Які жанри п'єс найбільш поширені в сучасному театрі ляльок.

3. Мотивація до навчання.

- Пригадайте, які існують жанри мультфільмів. Що ви знаєте про мультфільми зарубіжжя? Запрошую вас в зірковий кінозал, де відбувається показ мультфільму про геніального художника, ім'я якого вам, звісно, відоме.
- Перегляньте відео

4. Перегляд уривку із м/фільму «Леонардо: місія Мона Ліза» (реж. С. Манфіо, 2018) (5 слайд)

5. Аналіз переглянутого м/фільму. (6 слайд)

Розкажіть про свої враження від перегляду. Дізнайтеся більше про творців та акторів, які озвучили італійський фільм українською мовою.

Мультфільм створено в жанрі пригодницької комедії. Сюжет присвячений геніальному італійському художникові й винахідникові Леонардо да Вінчі. Стрічка захопливо розповідає про пригоди Леонардо і його товаришів, які вирушають на пошуки скарбів із затонулого корабля.

6. Мистецька грамотність. Новий матеріал.

(слайд) Мабуть, найбільше, що пов'язує нас із дитинством, — це мультфільми. Саме в дитинстві ми дивимось максимальну кількість таких стрічок і навіть не замислюємось, що кожен фільм має не тільки назву, авторів, сюжет, але й створений у певному жанрі великою командою професіоналів, серед яких режисери, сценаристи, композитори, актори, що озвучують ролі, і ціла бригада художників.

Казковий світ мультфільмів вражає малюнками, музикою. Зазирнімо в історію цього мистецтва.

(слайд) Мультиплікація зародилася ще в першій половині XIX століття — задовго до появи кіномистецтва. Це були перші спроби «оживити» малюнок. На початку XX ст. американський художник-карикатурист Джеймс Стюарт Блектон створив коротку німу стрічку «Комічні фази смішних облич», яку вважають першим мультфільмом. А перший в історії герой мультфільму — динозавр Герті — з'явився 1914 року. Його намалював Вінзор Маккей.

Перегляньте відео.

7. Перегляд відеоролика про історію розвитку мультиплікації. (слайд)

8. Перегляд уривка із мультфільму «Атлантида-2: Повернення Майло» (реж. В. Кук, Т. Шелтон, Т. Стоунс; 2003). (слайд)

9. Аналіз переглянутого відео. (слайд)

- Поділіться своїми враженнями від перегляду.
- Яка музика звучала в цьому фрагменті?
- Поміркуйте, чи допомагає вона розкрити сюжет фільму.

(слайд) Мультфільм студії Волта Діснея розповідає про пригоди молодого дослідника-картографа Майло Тетча; про те, як Атлантида стає центром науки і знань завдяки магічному кристалу, що був похований під містом. Секрети, загублені тисячі років тому, знову знайдені. Королева Кіда шалено щаслива, що Атлантида знову процвітає, і все це завдяки Майло, який знайшов міфічне місто.

(слайд) Завітаймо разом до Японії — країни, де експерименти з технікою анімації розпочалися 1913 року, а вже 1917 року з'явилися перші анімаційні фільми.

Аніме (японська анімація) 20-х років ХХ ст. — це екранізація китайських та японських казок, виконана в стилі своєрідної японської графіки. Засновником традиційного аніме став Тедзука Осаму.

Перші японські анімаційні фільми були короткі — від однієї до п'яти хвилин (за зразком американських та європейських стрічок).

Словничок. (слайд)

Аніме — особливий стиль мультфільму, створений чи натхненний японською анімацією.

Аніме, на відміну від анімації інших країн, орієнтується не стільки на дитячу, скільки на підліткову чи навіть дорослу аудиторію. Можливо, саме тому для аніме характерне надзвичайне жанрове розмаїття, що більше притаманне кіно: бойовик, детектив, драма, комедія, містика, казка та ін. Значна частина аніме-серіалів — це екранізація японських коміксів — манґи, хоча трапляються й оригінальні роботи.

Словничок. (слайд)

Кодомо — жанр аніме для дітей до 12 років, особливістю якого є загальна «дитячість» твору, дуже спрощені форми ідейного наповнення, характерне зображення, відсутність сцен жорстокості. Аніме-серіал «Покемон» — відомий зразок цього жанру, що за сюжетом і його втіленням більше нагадує європейську чи американську анімацію.

Перегляньте відео

10. Перегляд уривка із аніме-серіалу «Дораемон» (реж. К. Дж. Кінг, Ц. Сібаяма, К. Кусуба, 1979). (16 слайд).

11. Аналіз переглянутого відео. (17 слайд)

- Поділіться враженнями від перегляду.
- Що здалося вам незвичним?
- До якого жанру, на вашу думку, належить серіал?
- Яке місце в ньому посідає музика?
- Охарактеризуйте головних героїв — хлопчика Нобіто й kota Дораемона.

Дораемон — це кібернетичний кіт, який перемістився в часі із ХХІІ століття. Він намагається в усьому допомагати хлопчикові Нобіто, який хоче легко отримувати бажане. Однак згодом Нобіто розуміє, що значно цікавіше досягати мети завдяки власним зусиллям.

12. Гра. Об'єднайтесь у пари. Позмагайтеся, хто складе довший перелік аніме-серіалів. (слайд)

13. Фізкультхвилинка. «Веселий настрій» (слайд)

14. Вокальна діяльність:

- розспівка. (слайд)
- виконання пісні. Н. Май «Ми – твоє майбутнє». (слайд)

Створіть разом із друзями танцювальну імпровізацію до пісні, намагаючись рухами тіла передати її настрій.

15. Гра. «Оркестр». (слайд)

Об'єднайтесь у дві групи. Виконайте ритмічний супровід до пісні на шумових інструментах за поданими ритмічними малюнками.

16. Узагальнення вивченого матеріалу. (слайд)

17. Які жанри мультфільмів ви знаєте?

18. Хто створив перший мультфільм?

19. Чим японська анімація відрізняється від анімації інших країн?

Домашнє завдання. (слайд)

Намалювати улюбленого персонажа із мультфільму.

Вихід учнів з класу під пісню Н. Май «Ми – твоє майбутнє».

Урок 33

Володимир Іванович Лисенко,

учитель предметів мистецької освітньої галузі

Звенигородського опорного закладу загальної середньої

освіти імені Тараса Шевченка Звенигородської

міської ради Звенигородського району

Черкаської області

Тема. ЖАНРИ КІНОМИСТЕЦТВА

Мета уроку:

- ознайомити з поняттям кіножанр, історією розвитку жанрів кіномистецтва, німого кіно, історію першого кольорового та звукового фільму. Познайомити із історією розвитку Голівуду, надати характеристику жанрів в кіномистецтві.

– розвивати вміння учнів уважно слухати музику до кінофільму та висловлювати власні музичні враження від саундтреку до кінофільму.

– виховувати інтерес до кіножанрів, слухання творів композиторів для кінофільму.

Компетентності школярів, що формуються протягом уроку:

Ключові: уміння вчитися сприймати навчальний матеріал, критично оцінювати та аналізувати результати власної творчої діяльності; здобувати, опрацьовувати мистецьку інформацію; культурна компетентність (розвиток творчого самовираження), соціальна компетентність (уміння співпрацювати з колективом).

Предметні: опанувати поняття кіномистецтво, жанри в кіномистецтві, значення музики для кіномистецтва; формувати вміння емоційно сприймати музику з дитячих кінофільмів та аналізувати її; формувати вокально-хорові навички.

Тип уроку: комбінований, урок поглиблення в тему.

Обладнання: **музичний інструмент**, комп'ютер, ТВ, мультимедійна презентація, фрагмент із кінофільму «Шербурзькі парасольки», підручник «Мистецтво. 6 клас.

1. Основні поняття для засвоєння: історія розвитку жанрів кіномистецтва. Німий фільм, перший кольоровий та звуковий фільм. Голівуд. Поняття кіножанр. Характеристика основних жанрів кіно.

ХІД УРОКУ

1. Організаційний момент.

Музичне вітання.

2. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми уроку.

Поміркуйте: Пригадайте, які жанри кіномистецтва існують? Яке кіно називають дитячим?

3. Мистецька грамотність.

Новий матеріал.

Перш ніж ознайомитись із жанрами кіномистецтва, давайте звернімося до його історії. Сьогодні неможливо уявити сучасне життя без кіномистецтва. Але зовсім недавно, трохи більш як сто років тому, людство нічого не знало про це диво техніки. А почалося все наприкінці 19ст. Перший прилад для демонстрування рухомих зображень винайшов американець Томас Едісон. Але загальноприйнятим фактом є те, що батьками кінематографу є брати Люм'єри з Франції, а дата його народження – 28 грудня 1895 року. Продемонстровані братами документальні фільми були без звуку, але з титрами – текстом, що пояснював сюжет. Проте паралельно з цим відкриттям механік Одеського університету Йосип Тимченко (нар. в Харкові) створив кіноапарат та кінопроектор ще у 1893 році.

Одним з головних основоположників кіно як самостійного виду мистецтва став директор театру в Парижі Жорж Мельєс. Він першим знімав фільми за сценаріями.

Перші кінострічки тривали лише кілька хвилин і не мали звуку. Це було так зване німе кіно, але таким насправді воно не було, бо гра акторів супроводжувалася музикою.

Для створення певного настрою в кінотеатрі грав музикант-ілюстратор, якого називали тапер (найчастіше це був піаніст, але інколи й цілий оркестр).

Масовий розвиток німого кіно припадає на початок ХХ століття. Класиком німого кіно вважають кіномитця **Чарлі Чапліна** (1889-1977) – американського кіноактора, сценариста, композитора, кінорежисера, продюсера і монтажера. У 20-х роках легендарний англійський та американський актор і режисер Чарлі Чаплін створив німі фільми, що увійшли до золотого фонду світового кіномистецтва: «Малюк», «Золота лихоманка», «Цирк». Увійшов у кінолітопис, як один з найкращих коміків світового кінематографа.

Еру звукового кіно відкрила американська повнометражна стрічка «Співець джазу» (реж. Алан Кросланд, 1927. Компанія «Ворнер Бразерс»). Відтоді розпочався розвиток жанрів кінематографа та формування шкіл зарубіжного кіномистецтва.

З-поміж перших кольорових фільмів — «Віднесені вітром» (реж. В. Флемінг, 1939) за однойменним романом Маргарет Мітчелл, який став найкасовішим в американському кінематографі того часу.

Кінематограф США — цим терміном позначають кіноіндустрію США, найбільшу у світі, і зосереджену, головним чином, в околицях містечка Голівуд (поблизу Лос-Анджелеса, штат Каліфорнія), в якому знаходяться офіси та знімальні павільйони найбільших кінокомпаній США. Індустрія кіно також добре розвинена у місті Нью-Йорк та у штаті Флорида. Із 1920-х років у Голівуді розташовувалися вісім найбільших кіностудій: 20th Century Studios, MGM, Paramount, RCA, Warner Bros, Universal Pictures, Columbia Pictures і United Artists.

Американське кіно це не тільки величезна кіноіндустрія Голівуду, але і добре розвинена система незалежного кіно. Найважливіші ознаки цієї школи-видовищність, високе мистецтво створення спецефектів. Голівуд став законодавцем моди у жанрах кіно, які задовольняли інтереси широкої публіки: комедія, вестерн, мелодрама, блокбастер. Жанри кіно значною мірою пов'язані з жанрами літератури.

Жанрові групи кіно: драматичні, комедійні, епічні, ліричні, пригодницькі, історичні, музичні, фантастичні, бойовик. Новими кінематографічними досягненнями стали такі жанри: вестерн, фільм жахів, трилер, фільм-катастрофа, фентезі, космічний, містичний та інші.

Комедійні фільми – до цього жанру відносяться фільми, які ставлять за мету розсмішити глядача, викликати посмішку, поліпшити настрій.

Драматичні жанри кінофільмів – специфіку жанру становлять сюжетність, конфліктність дії, достаток діалогів і монологів. Драми зображують в основному приватне

життя людини і його гострий конфлікт із суспільством. При цьому акцент часто робиться на загальнолюдських протиріччях, втілених у поведженні і вчинках конкретних героїв фільму.

Фантастичні фільми – дія відбувається в майбутньому, минулому або в паралельному світі, а образи й події найчастіше навмисно відстороненні від реальності.

Історичні фільми – фільми цього жанру реконструюють історичні події, що реально відбувалися, реальних персонажів історичного минулого героїв в особливо яскравих емоційних ситуаціях, часто на основі контрастів: добро і зло, любов і ненависть.

Кінофільм «Шербурзькі парасольки» (1964) – музична мелодрама французького режисера Жака Демі з музикою Мішеля Леграна та Катрін Деньов у головній ролі.

Мистецький словничок :

Кіножанр – групи творів ігрового кіно, які виокремлюють на основі схожих рис їхньої будови та змісту.

Мелодрами – фільми, що мають ліричний сюжет та розкривають духовний світ героїв. Завершуються вони здебільшого щасливо.

Музичні фільми – фільми, в яких музика виконує найважливіші смислові та композиційні функції, визначає жанрову і стилістичну характеристику картини.

Сімейний фільм – фільми, які розраховані на різні вікові групи і тому підходять для перегляду всією сім'єю. Також окремо виділяють категорію так званих «дитячих фільмів», які зроблені спеціально для дітей, і не обов'язково підходять для широкої аудиторії глядачів. Фільми, створені на основі фольклору, фільми – казки є екранізацією народних і авторських казок, притч та легенд. Фільми – казки зняті на основі казкового сюжету або на основі драматургії казки.

Мюзикл – жанр кіномистецтва, у якому драматичний сюжет, втілений у діалогах, музиці, співі й хореографії, виражений специфічними засобами кіномистецтва. Багато мюзиклів є в мультиплікаційному кіно.

4. Сприймання та інтерпретація мистецтва.

Слова Ж.Демі, музика М.Леграна. Пісня «I will wait for you» із кінофільму «Шербурзькі парасольки» (у виконанні К.Френсіс).

Аналіз музичного твору:

- який настрій створює прослухана музика?
- доберіть слова й опишіть характер мелодії?
- обговоріть, як музика допомагає створити ліричний настрій?
- спробуйте заспівати основний мотив пісні вокалізом?

5. Мистецька діяльність.

Виконання посівки.

Розучуємо пісню «Літо-літечко» (слова і музика І.Танчака).

Виконання пісні під акомпанемент. Створити ритмічний акомпанемент, плескаючи в долоні й тупаючи ногами або використовуючи шумові інструменти. Заспівати пісню під фонограмний супровід.

6. Ігрова діяльність.

Музична вікторина «У світі мюзиклу».

Слухання музики, яка складається із уривків саундтреків до дитячих мюзиклів. Визначити, у якому фільмі звучить кожна з прослуханих мелодій?

7. Мистецька комунікація.

Обговорення на тему «Жанри кіномистецтва».

Оцінювання творчої діяльності та музикування. Визначення власних емоцій від творчої діяльності.

8. Узагальнення вивченого матеріалу.

Рефлексія.

Розкажіть, як зароджувалося кіномистецтво ? Хто знімав перші документальні фільми ? Коли розпочалася ера звукового кіно ? Назвіть відомі вам кіножанри ? Про що розповідають фільми кожного жанру?

9. Підсумок уроку. Рефлексія.

Визначення власних емоцій від уроку.

10. **Домашнє завдання** : послухати саундтрек українського фільму – мюзиклу «Гуцулка Ксеня» (реж. О.Дем'яненко, 2019). Порівняти цю пісню з піснею із фільму «Шербурзькі парасольки».

Урок 34

Лариса В'ячеславівна Кривенкіна,
учитель предметів мистецької освітньої галузі
Єрківського ліцею імені Героя України
В.М. Чорновола Єрківської селищної ради Черкаської області

Тема. НОВІТНІ ЖАНРИ В МИСТЕЦТВІ

Мета уроку: *формування ключових компетентностей:*

- *Загальнокультурна компетентність:* виховувати естетичний смак, інтерес до мистецтва, найкращі моральні якості, вміння логічно та аргументовано висловлювати свої думки;
- *Інформаційна компетентність:* ознайомитись з новітніми жанрами музичного мистецтва, прослухати уривки із рок-опери «Моцарт» та фрагменти електронної музики, виконати раніше вивчену пісню використовуючи рухи.
- *Міжпредметна естетична компетентність:* проаналізувати засоби виразності видів та жанрів музичного мистецтва які присутні в творах, визначити спільне, відмінне, інтерпретувати музичні твори, розвивати творчі здібності, емоційну чутливість та образне мислення.

Предметні компетентності:

- Навчати розрізняти новітні жанри музичного мистецтва, закріпити знання про академічну музику, ознайомити з творчістю Джеймса Ласти, жанром рок-опера та різновидами електронної музики. Збагачувати словниковий запас новими словами, відповідно до теми.
- Розвивати творчі здібності, точне формулювання термінологічних визначень. Розвивати логічне та критичне мислення, уяву, фантазію, культуру усного мовлення, дрібну моторику рук, інтерес до новітніх жанрів мистецтва та різновидів електронної музики;
- Виховувати культуру обговорення, ціннісне ставлення до мистецтва, бажання жити за законами краси. Створювати умови для розвитку творчої активності.

Тип уроку: комбінований.

Оснащення уроку: проектор, екран, підсилювачі звуку, комп'ютер.

Методи і прийоми: коментар вчителя, бесіда, демонстрація наочності, організація процесу сприймання, пізнавальної, ігрової та практичної діяльності учнів, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Терміни і поняття: різновиди електронної музики, новітні жанри музичного мистецтва.

Види мистецтв (предметів), що інтегруються на уроці: музичне мистецтво, література, дизайн, комп'ютерне програмування.

Музичний ряд: Концертна симфонія В.А.Моцарта у виконанні оркестру Джеймса Ласти, фрагменти різновидів електронної музики.

Відеоряд: фрагменти рок-опери «Моцарт», світломузика та електронна музика, караоке «Літо-літечко».

Структура використання на уроці навчального часу: 45 хв.

ХІД УРОКУ

Організаційний момент Музичне привітання

Мотивація навчальної діяльності

Музика – вид мистецтва, що відображає духовний та емоційний світ людини в звукових художніх засобах. Музика активно впливає на психіку людини. Вона здатна відтворювати почуття.

Поміркуй, які види та жанри музичного мистецтва з'явилися наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями

ХХІ століття – ера електроніки. А електронний напрям у музиці сьогодні займає одну з лідируючих позицій. Тут ставки робляться не на живі інструменти, а на електронні синтезатори і комп'ютерні емулятори звуку.

Повідомлення теми, мети, завдання уроку

Жанр – вид творів у галузі якого-небудь мистецтва, який характеризується певними сюжетними та стилістичними ознаками.

Існують різні жанри або види музики. Наявність багатьох видів цього коректує смаки різних людей.

В ХХ столітті розвиток жанрів отримав потужний імпульс, завдяки досягненням науки та техніки.

Жанрове розмаїття музичного мистецтва надзвичайно багате. У ньому, немов у гранях чарівного кристалу, відображені всі барви життя і творчої фантазії.

Електронна, магнітофонна музика - нові види музики з використанням замість традиційних інструментів різноманітної апаратури – генераторів, синтезаторів, магнітофонів та ін.

Із розвитком цифрових технологій у наше життя увірвалися нові явища, зокрема світломузика, електронна музика. І навіть шедеври класики звучать абсолютно по-іншому у виконанні електронних музичних інструментів або естрадних оркестрів.

Джеймс Ласт — німецький композитор, аранжувальник і диригент. Успішно працював із творами, що належать до різних стилів і напрямків: від класики та фольклору — до альтернативного року, хард-року й електронної музики.

Слухання та аналіз музичних творів

В. А. Моцарт. Концертна симфонія для скрипки, альту та оркестру. Andante aus Sinfonia Concertante (у виконанні оркестру Джеймса Ласта).

- Поділися своїми враженнями від прослуханого твору.
- До якого жанру він належить?
- Які інструменти створили неповторний музичний образ?
- Розкажи про засоби музичної виразності твору.
- Визнач характер мелодії.
- Що ти уявляєш під цю музику?

Наприкінці 1960-х років у музичному мистецтві зародився новий жанр — **рок-опера**. Його засновником вважають гітариста й лідера гурту The Who **Піта Таунсенда**.

Рок-опера — це театралізована вистава з сюжетом, дійовими особами, декораціями. Музику в стилі рок у такій виставі може виконувати і гурт, і класичний оркестр, або ж всі разом. У цьому музичному жанрі використовуються елементи музичної мови фольклору, джазу та інших мистецьких стилів. У виставах з'являються масові танці, специфічна пластика, найрізноманітніші прийоми звукового оформлення та світлові ефекти.

Декілька років тому світ сприйняв оваціями прем'єру французької рок-опери «Моцарт». Ця вистава полонила тисячі сердець поціновувачів такої музики в багатьох країнах світу, зокрема, Бельгії, Швейцарії, України, Японії, Китаю. Рок-опера присвячена історії життя Вольфганга Амадея Моцарта. Музику до неї написали композитори Жан-П'єр Піло та Олів'є Шультез, а вірші — Дов Аттья та Франсуа Шоке.

Слухання та аналіз музичних творів

Ж.-П. Піло, О. Шультез. Уривок із рок-опери «Моцарт»

Звучання яких музичних інструментів тобі вдалося розпізнати?

Спільні риси опери та рок-опери:

- Присутній літературний сюжет та лібретто
- Сюжет поділяється на акти
- Присутні номери: арія, монолог, хор, розмовні діалоги

Відмінні риси опери та рок –опери:

- Танцювальні епізоди із специфічною пластикою лише у рок-опері
- Найрізноманітніші прийоми звукового оформлення та світлові ефекти у рок-опері
- Своєрідна музична мова у рок-опері

Електронна музика — це широкий термін, що позначає музику, створену з використанням електронного устаткування та комп'ютерних музичних програм. Початок цифрової ери також вплинув на музику багатьох людей із присутністю жанру EDM. Електронна танцювальна музика зараз досить популярна і переживає дуже швидкий розвиток. Люди почали впізнавати цей тип у 70-х, коли відкривалися нові дискотеки.

Сам музичний жанр EDM має дуже високий темп і енергію. Більшість цієї музичної категорії призначена не для того, щоб насолоджуватися співом, а для танців. Не дивно, що музика EDM має тенденцію мати нечіткі тексти, але приємні гармонії.

Сучасна електронна музика об'єднує цілу низку різних жанрів і напрямків: ембієнт, ембієнт-хаус, ембієнт-техно, брекбіт, джампстайл, техно-хаус, техно, даунтемпо, електроклеш, транс, дабстеп, нью-ейдж.

Ознайомимось детальніше з окремими жанрами.

Ембієнт (Ambient) — музичний жанр, що містить елементи різних стилів: джазу, нью-ейджу, електронної музики, року, реггі, сучасної академічної музики й етномузики.

Техно (Techno) — це жанр електронної музики, що характеризується штучністю звуку, акцентом на механічних ритмах, багаторазовим повторенням структурних елементів музичного твору.

Транс (Trance) — жанр танцювальної електронної музики з акцентом на коротких синтезаторних партіях, що повторюються упродовж композиції.

Слухання та аналіз музичних творів

Електронна музика: ембієнт, техно, транс (фрагменти)

- Який настрій викликає ця музика?
- Який фрагмент найбільше тобі сподобався?

Розгляньте порівняльну таблицю і з'ясуйте, що спільного й відмінного між академічною та електронною музикою.

Спільні риси:

- Приналежність до певних музичних стилів
- Виконання творів на музичних інструментах
- Засоби виразності: мелодія, гармонія, темп, динаміка, регістр, лад, тембр, характер музики
- Наявність музичного жанру та музичної форми
- Наявність музичного образу та його розвиток упродовж композиції

Відмінні риси:

- Приналежність до різних видів музики
- Різні музичні інструменти: акустичні та електронні
- Різні манери і способи виконання
- Чітка визначеність жанрів в академічній музиці та розпливчастість або синтез жанрів в електронній музиці
- Різні категорії слухачів та різні концертні майданчики

Гра «Експериментальна музика»

Розділи використовуються для роботи з ритмом, мелодією, спектрограмою, звуковими хвилями.

Користувачі можуть експериментувати із звучанням композиції використовуючи мишу: <https://musiclab.chromeexperiments.com/Spectrogram/>,
<https://musiclab.chromeexperiments.com/melody-maker>
<https://musiclab.chromeexperiments.com/Oscillators/>

Вокально-хорова робота

Виконуємо пісню «Літо-літечко»

Створіть пластичну імпровізацію під мелодію пісні

Гра Діджей Вірт

<https://igru.com.ua/ihry-muzyka/40883-hra-didzhei-virt.html>

Ласкаво просимо в музичну гру "Діджей Вірт"! Просто зараз ви вирушите до найтоповішого діджея, у якого є все необхідне для відтворення неймовірної клубної композиції! Ви любите слухати різні треки, або мрієте створити свій особистий біт? Тоді ця гра вам обов'язково потрапить у саме серденько, адже ви відкриєте для себе нові таланти і з користю проведете вільний час! Щоб навчитися грати як популярний діджей, вам потрібно розбиратися в різних музичних стилях, знати спеціалізовану апаратуру та вміти зводити треки з нарізки різних звуків. Готові стати справжнім меломаном музики? Тоді починаємо грати!

Як грати?

Перед вами з'явиться чотири жанри музики на вибір. Відкривайте будь-який на ваш смак і починайте створювати свою ритмічну композицію. Цей настільний і кишеньковий діджей стане для вас порятунком у будь-якому місці, для створення танцювальної атмосфери. У будь-який момент ви зможете озвучити улюблений трек змінюючи різні комбінації кнопок. Ви будете створювати унікальні композиції, які можете слухати, або записати і зберегти на свій комп'ютер. Станьте чудовим діджеєм, який зможе продемонструвати свої найкращі навички музиканта.

Гра «Кіт Діджей»

<https://igru.com.ua/ihry-muzyka/42646-hra-kit-didzhei.html>

Ласкаво просимо в захопливу музичну гру під назвою "Кіт Діджей"!

Ви зможете керувати кількома клавішами відтворення різних звуків і створювати справжні круті треки! Готові? Тоді мерщій починайте грати!

Як грати?

Ваше завдання - змінювати звучання мелодій, додавати унікальні ефекти і створювати свої власні версії мемних треків. Уся ця чудова музична магія відбувається в захопливому світі, де котики танцюють під ваші нові музичні шедеври. Чудово експериментуйте зі звуками, додавайте різноманітні ефекти, шукайте унікальні звукові комбінації і чудово насолоджуйтеся часом. Творіть свою музику і використовуйте найкращу креативність, адже вона тут на першому місці! Бажаємо створити найвеселіші біти.

Підсумок уроку, рефлексія

Музика тепер є засобом розваги, який змушує людей більше насолоджуватися життям. Музика – це поєднання тонів і звуків, щоб створити прекрасний темп, мелодію, гармонію, коли ви її чуєте. Виходячи з його розвитку, існують різні типи музики, якими ви можете насолоджуватися.

Перевіряю себе:

- Я дізнався про новітні жанри мистецтва.
- Я слухав фрагменти рок-опери "Моцарт".
- Я вмію розпізнавати музичні інструменти під час звучання твору.
- Я ознайомився з жанрами і напрямками сучасної електронної музики.

Дякую за роботу.

Урок 35

Аліна Олексіївна Зайчук,
заступник директора з НВР, учитель
предметів мистецької освітньої галузі
Черкаської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №20
Черкаської міської ради Черкаської області

Тема. ЗУСТРІЧІ МИСТЕЦТВ

Мета:

- формувати ключові компетентності: володіння державною мовою, інноваційність, інформаційно-комунікаційну компетентність, навчання впродовж життя, культурну компетентність;

- формувати предметні компетентності: мистецькі знання, уміння, ставлення;

- формувати емоційний інтелект.

Очікувані результати: Учень/учениця:

- виявляє обізнаність у видах і жанрах музичного мистецтва;

- бере участь у виконавській творчості;

- оцінює власні мистецькі здобутки та власну творчість, демонструє власні досягнення, презентує результати власної творчості публічно;

- самостійно використовує цифрове середовище;

- активно співпрацює в групі, в колективі;

- висловлюється щодо емоцій, які викликають різні твори мистецтва.

Тип уроку: підсумковий урок-гра.

Оснащення уроку: комп'ютер, телевізор, гаджети для учнів, фортепіано, шумові інструменти, роздатковий матеріал.

Методи і прийоми: ігрові, інтерактивні вправи, робота в групах, демонстрація відеоматеріалів, робота з додатком ШІ, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Форма організації: урок-гра з використанням інтерактивних методів навчання.

Терміни і поняття: повторення вивчених.

Музичний ряд:

Дж. Верді Арія герцога, Ф. Шуберт «Серенада», «Аве Марія», Й.С. Бах Страсті за Матвієм, заключний хорал, В.А. Моцарт «Lacrimosa», «Рондо в турецькому стилі», Ф. Шопен Скерцо № 2, Л. Бетховен «До Елізи», Симфонія № 5, Н. Паганіні Каприс № 24, Й. Гайдн Соната № 50 Ре мажор, К.В. Глюк Мелодія

Пісні: «Співаєм я, і ти, і Україна» (слова і музика З. Красуляк), «Вір у дива» (слова і музика Н.Май).

Відеоряд: Відео музичних творів, презентація.

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво, хореографія, інформатика, література.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

Музичне вітання

II. Мотивація навчальної діяльності.

Створення емоційно-сприятливого середовища.

Вітаю вас, мої любі поки що шестикласники! Сьогодні у нас останній урок у цьому навчальному році і ми пригадаємо теоретичний матеріал за темою, музичні твори європейських композиторів, відпрацюємо навички творчості за допомогою штучного інтелекту, поспіваємо пісень! І я маю надію, що ми проведемо наш підсумковий урок цікаво і весело!

III. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями.

Нумо пригадаємо те, чому вчилися протягом семестру. Увага, кожен учень висловлюється лише одним словом!

Прийом Brainstorming.

IV. Повідомлення теми, мети, завдання уроку.

Діти, ми дійсно багато чому навчилися за цей час. Пропоную разом сформулювати завдання сьогоднішнього уроку.

Міні бесіда щодо мети і завдань уроку.

Так, ви великі розумники, тож тема останнього уроку в 6 класі «ЗУСТРІЧІ МИСТЕЦТВ» (слайд 02).

V. Основна частина.

1. Вокально-хорова робота.

Покажіть знаками який у вас зараз настрій? Добре, дякую! Тож, покращувати його тим, у кого не дуже, й підтримувати тим, у кого все ОК, пропоную вокалом.

Вправи на дихання, розспівка «Хі-хі-хі, ха-ха-ха...», розспівки на розігрів, на артикуляцію тощо (слайд 03).

І тепер пригадаємо пісню «Співаєм я, і ти, і Україна» Зої Красуляк. Хто бере трикутники і дзвіночки? (слайд 04).

Виконання пісні, супровід на шумових інструментах.

2. Гра на платформі Kahoot для повторення теоретичного матеріалу.

Нагадати або розповісти правила гри Кахут. Учням зайти за QR-кодом, внести в поле код гри, який з'явиться у вас на екрані, вписати прізвище.

Кахут «Зустрічі мистецтв» для вчителя. <https://create.kahoot.it/details/d548ff2a-7ab7-403f-9b78-481ba3d20db0>

Кахут «Зустрічі мистецтв» вхід для учнів на платформу **Kahoot it** (слайд 05).

За відсутності інтернету можна використати презентацію «Вікторина «Зустрічі мистецтв», що додається.

3. Руханка.

Пригадайте по який бальний латиноамериканський танець ми з вами говорили в цьому семестрі? Так, Ча-ча-ча. Прошу всіх порухатися разом у ритмі ча-ча (слайд 06).

Руханка «Ча-ча-ча».

4. Музична вікторина (слайд 07).

Шановні учні, ви маєте надруковані бланки для музичної вікторини (слайд 08). Підпишіть свої прізвище і ми почнемо пригадувати шедеври західноєвропейського музичного мистецтва. Ви переглядаєте відео і ставите номери музичних уривків у відповідне поле бланку. Бажаю вам успіху!

Музична вікторина (слайд 09).

Вікторину перевіряємо разом, шляхом обміну учнівськими бланками й визначенням правильних відповідей безпосередньо учнями.

5. Творча майстерня. Створення музики за допомогою сервісу з використанням нейромережі.

Ми вже з вами раніше користувалися сервісами з використанням штучного

інтелекту(слайд 10). Зараз прошу зайти за цим QR-кодом на сервіс і створити музику, обравши будь-який стиль музики(слайд 11).

6. Конкурс пісні (слайд 12).

І на кінець уроку пропоную влаштувати конкурс пісні між командами (*команди, ряди тощо*). Спочатку повторимо пісню, яка вам дуже сподобалася «Вір у дива» Н. Май. А потім кожна команда виконуватиме цю пісню на оцінку. Оцінюватимуть виступи переможці кахуту(слайди 13,14).

Оголошення результатів.

VI. Підсумок уроку, рефлексія

Вітаю вас, дорогі учні, ви чудово впорались з усіма завданнями уроку й продемонстрували, що опанували знаннями й навичками предмету «Мистецтво» у 6 класі!

VII. Домашнє завдання. Помічати й слухати гарну музику в своєму оточенні.(слайд 15).

На допомогу вчителю:

Звуки, музика та відео засобами штучного інтелекту:

<https://imaginarysoundscape.net/> – генерація звуків за картинкою

<https://aiiva.ai/> – генерація музики за стилем

<https://mubert.com/> – пошук треків під відео

<https://boomy.com/> – створення музики, запис голосу

<https://www.d-id.com/> – відео

<https://elai.io/> – відео

<https://woxo.tech/> – відео

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кондратова Л. Мистецтво. Підручник інтегрованого курсу для 6 класу ЗЗСО. Тернопіль: Навчальна книга – 2023. 272 с.:іл.
2. Красуляк З. Співаєм я, і ти, і Україна слова і музика.URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Qza1g-Ruu1g>.
3. Май Н. Maykids - Вір у дива .URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JbU4s-SF2-c>.
4. How to Count Dance Steps in the Cha-Cha .URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EOReuo2unY&t=25s>.
5. Генерація музики за стилем.URL: <https://aiiva.ai/>.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом КНЗ «ЧОПОПП ЧОР»
Зам. № 1686 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1